

Cahier 2024-13

Monitor nazorg ex- gedetineerde personen – 7e meting

*Problemen op de basisvoorwaarden en de
relatie met detentieduur en recidive*

Cahier 2024-13

Monitor nazorg ex- gedetineerde personen – 7e meting

*Problemen op de basisvoorwaarden en de
relatie met detentieduur en recidive*

M.L. Berghuis
S. Boschman
G. Weijters

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Dankwoord

Wij bedanken de leden van de begeleidingscommissie (zie bijlage 1) Anja Dirkzwager, Elanie Rodermond, Marieke Veelders, Michelle Rocha en Marja Witteveen voor hun waardevolle bijdrage aan dit rapport. Ook willen we een aantal collega's bedanken: Frits Altena voor de versleuteling van de data, Nikolaj Tollenaar voor het meedenken, meelesen en hulp bij een aantal analyses in het rapport en Karin Beijersbergen voor het kritisch lezen van delen van het rapport.

Inhoud

	Samenvatting	7
1	Inleiding	12
1.1	Achtergrond en doelstelling	12
1.2	Theorie en eerder onderzoek naar de relatie tussen werk, inkomen, onderdak en schulden en recidive	14
1.2.1	Werk, inkomen en onderdak	14
1.2.2	Schulden	17
1.3	Theorie en eerder onderzoek naar de impact van detentieduur op de basisvoorwaarden	18
1.4	Onderzoeksvragen	21
1.5	Leeswijzer	22
2	Methode	23
2.1	Databronnen	23
2.2	Afbakening onderzoekspopulatie	24
2.3	Operationalisering	28
2.3.1	Werk en inkomen	28
2.3.2	Onderdak	28
2.3.3	Schulden	29
2.3.4	Recidive	30
2.3.5	Achtergrond- en detentiekennmerken	31
2.4	Analyses	33
2.4.1	Beschrijvende analyses	33
2.4.2	Multiple regressiemodellen	33
2.4.3	Propensity score stratificatie	35
3	Werk, inkomen en onderdak	39
3.1	Wat is de situatie op werk, inkomen en onderdak voor en na detentie?	39
3.1.1	Het op orde hebben van werk, inkomen en onderdak	39
3.1.2	Kenmerken en stabiliteit van werk en inkomen	42
3.1.3	Kenmerken en stabiliteit van onderdak	47
3.2	Wat is de relatie tussen (de kenmerken en stabiliteit van) werk, inkomen, onderdak en recidive?	52
3.2.1	Recidivebeeld nazorgkandidaten	52
3.2.2	Multivariate samenhang	53
4	Problematische schulden	59
4.1	In hoeverre hebben nazorgkandidaten problematische schulden?	59
4.2	In hoeverre zijn problematische schulden gerelateerd aan recidive?	63
5	Het effect van detentieduur op de situatie op de basisvoorwaarden	64
5.1	Situatie op basisvoorwaarden per detentieduurgroep	64
5.2	Effecten van detentieduur op werk, inkomen, onderdak en schulden	66
5.3	Effecten van detentieduur op de kenmerken en stabiliteit van werk en onderdak	70
5.4	Gevoeligheidsanalyses	73

6	Discussie en conclusie	75
6.1	Duiding van onderzoeksresultaten	75
6.1.1	Situatie op de basisvoorwaarden werk, inkomen en onderdak en relatie met recidive	76
6.1.2	Situatie op problematische schulden en relatie met recidive	76
6.1.3	Effect van detentieduur op de basisvoorwaarden	77
6.2	Beperkingen	78
6.3	Conclusie en aanbevelingen	79
	Summary	82
	Literatuur	87
Bijlage 1	Samenstelling begeleidingscommissie	93
Bijlage 2	Aanvullende tabellen over werk, inkomen en onderdak	94
Bijlage 3	Aanvullende tabellen over problematische schulden	110
Bijlage 4	Aanvullende informatie en tabellen over de <i>propensity score</i> stratificatieanalyses en impact van detentieduur op de basisvoorwaarden	113

Samenvatting

Jaarlijks keren ongeveer 23.000 volwassenen na een periode in detentie terug in de Nederlandse maatschappij. Juist in de periode kort na detentie is de recidive hoog. Om deze recidive terug te dringen wordt er tijdens en na detentie gewerkt aan de re-integratie van ex-gedetineerde personen in de maatschappij. Sinds 2004 zijn de basisvoorwaarden een belangrijk onderdeel van dit re-integratiebeleid. Het doel is dat wanneer mensen vrijkomen uit detentie de basisvoorwaarden 1) geldig identiteitsbewijs, 2) werk en inkomen, 3) onderdak, 4) inzicht in schulden en 5) passende zorg op orde zijn. Naast deze vijf basisvoorwaarden wordt sinds 2019 ingezet op een andere belangrijke beschermende factor: het opbouwen en/of verstevigen van een ondersteunend, positief sociaal netwerk. Om de problematiek van ex-gedetineerde personen die terugkeren naar Nederlandse gemeenten (verder nazorgkandidaten) op de basisvoorwaarden in kaart te brengen, voert het WODC eens in de twee jaar de monitor nazorg ex-gedetineerde personen uit. Uit voorgaande metingen is duidelijk geworden dat personen die uit detentie stromen veel problemen ervaren op de bovengenoemde basisvoorwaarden, zowel in de periode voor detentie als in de periode na vrijlating en dat problemen op de basisvoorwaarden samenhangen met recidive.

In deze zevende monitor nazorg beschrijven we personen die in 2017, 2018 en 2019 zijn uitgestroomd uit detentie. Op basis van grootschalige gegevens brengen we de situatie op het gebied van werk en inkomen, onderdak en schulden in kaart en de relatie tussen de situatie op deze basisvoorwaarden en recidive. Ook bekijken we of de situatie op deze basisvoorwaarden verschilt afhankelijk van hoe lang mensen in detentie zitten. Er is echter niet voor elke basisvoorwaarde data beschikbaar om de problematiek op het betreffende gebied voor iedere ex-gedetineerde persoon in kaart te brengen. Voor de onderzoeksgroepen die in dit onderzoek gevolgd worden is er geen of ontoereikend data beschikbaar over of personen voor, tijdens of na detentie een geldig identiteitsbewijs en (passende) zorg hebben. Daarom worden deze basisvoorwaarden in de huidige monitor buiten beschouwing gelaten. Omdat het sociaal netwerk als een belangrijke beschermende factor gezien wordt, wordt er in deze monitor rekening gehouden met of iemand (na detentie) samenwoont met een partner en/of kinderen heeft. Echter, omdat er geen informatie is over de *kwaliteit* van deze relaties kunnen we niet vaststellen of deze relaties ondersteunend en/of positief zijn.

Onderzoeksvragen

Net als in eerdere metingen van de monitor nazorg bekijken we de situatie op het gebied van werk en inkomen en onderdak. Daarbij bekijken we niet alleen of mensen werk, inkomen en onderdak hebben, maar ook kenmerken en stabiliteit van deze basisvoorwaarden. Vervolgens bekijken we of het bezitten van deze basisvoorwaarden en de kenmerken en stabiliteit van deze basisvoorwaarden samenhangen met recidive.

- 1.1. *Wat is de situatie op werk, inkomen en onderdak van ex-gedetineerde personen voor detentie tot één jaar na detentie?*
- 1.2. *In hoeverre hangen (kenmerken en stabiliteit van) werk, inkomen en onderdak samen met recidive?*

In deze monitor nazorg is nieuwe informatie beschikbaar over problematische schulden. Hiermee kunnen we, beter dan in eerdere metingen in kaart brengen of nazorgkandidaten voor en na detentie problematische schulden hebben en of deze schulden samenhangen met recidive.

- 2.1. *In hoeverre hebben nazorgkandidaten problematische schulden?*
- 2.2. *In hoeverre hangen problematische schulden samen met recidive?*

Vanwege actuele maatschappelijke, politieke en wetenschappelijke discussies over de sociale en economische gevolgen van de (korte) gevangenisstraf bekijken we in dit onderzoek ook de verschillen tussen kort en langer gedetineerde personen in de situatie op de basisvoorwaarden na detentie en het effect van detentieduur op de basisvoorwaarden.

- 3.1. *Wat is het effect van detentieduur op de basisvoorwaarden werk, inkomen, onderdak en problematische schulden?*

Methode

In dit rapport worden de onderzoeksvragen beantwoord voor alle ex-gedetineerde personen die in 2017, 2018 en 2019 uitstromen uit detentie en terugkeren naar een Nederlandse gemeente (verder nazorgkandidaten). De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft een lijst aangeleverd met wie deze nazorgkandidaten zijn. Daarnaast gebruiken we data uit het Stelsel van Statistische Bestanden (SSB) over de situatie op de basisvoorwaarden en data uit de Onderzoeks- en beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) over het strafrechtelijk verleden en de recidive van nazorgkandidaten. We beschrijven de situatie op de basisvoorwaarden voor en na detentie. Vervolgens bepalen we met Cox-regressiemodellen (één- en tweejarige recidiveprevalentie) en negatief-binomiaalregressiemodellen (tweejarige recidivefrequentie) de samenhang tussen de situatie op de basisvoorwaarden en recidive. Tenslotte voeren we een *propensity score* stratificatieanalyse uit. Hiermee bepalen we of er verschillen zijn in de situatie op de basisvoorwaarden tussen vijf groepen met een verschillende detentieduur indien deze groepen vergelijkbaar zijn op relevante (gemeten) achtergrondkenmerken zoals de situatie op de basisvoorwaarden voor detentie, demografische kenmerken en het strafrechtelijk verleden. Op deze manier bepalen we of detentieduur (rekening houdend met verschillen in achtergrondkenmerken) invloed heeft op de situatie op de basisvoorwaarden na detentie.

Resultaten

Zowel voor als na detentie veel problemen op de basisvoorwaarden werk, inkomen en onderdak

Ongeveer 80% van de nazorgkandidaten heeft geen dagbesteding (in de vorm van werk of een opleiding), 30% heeft geen inkomen en 30% heeft geen onderdak, zowel voor als na detentie. Voor een groep nazorgkandidaten ontstaan er problemen op de basisvoorwaarden na detentie. Van de nazorgkandidaten die voor detentie werk had, heeft 36% na detentie geen werk meer.

Vooral stabiliteit in werk en onderdak hangen samen met recidive

Nazorgkandidaten die werken hebben een lagere recidive, vooral als zij meer uren werken en langere tijd dezelfde baan behouden. Nazorgkandidaten met onderdak hebben een lagere recidive, vooral als zij terugkeren naar hun adres van voor detentie en als zij samenwonen met een partner, ouders of anderen. Dakloosheid en het wonen in een instelling hangt juist samen met een hogere recidive. In lijn met de sociale controletheorie lijken stabiele (terugkeren naar een adres, een baan langere tijd behouden) en intensieve (samenwonen, meer uren werken) sociale relaties mensen dus te weerhouden van crimineel gedrag.

Veel nazorgkandidaten hebben problematische schulden

Zowel voor als na detentie heeft ongeveer 60% van de nazorgkandidaten (geregistreerde) problematische schulden. Hierbij zijn kredietschulden en informele schulden niet meegenomen, waardoor het werkelijke aandeel met schulden mogelijk nog hoger ligt.

Problematische schulden hangen samen met recidive

Nazorgkandidaten met problematische schulden hebben een hogere recidive, ook wanneer rekening is gehouden met achtergrondkenmerken en eventuele problemen op de andere basisvoorwaarden werk, inkomen en onderdak.

Detentieduur heeft niet of nauwelijks effect op de situatie op de basisvoorwaarden

Wanneer rekening wordt gehouden met verschillen in achtergrondkenmerken en de situatie voor detentie bestaan er niet of nauwelijks verschillen tussen groepen ex-gedeteneerde personen met een verschillende detentieduur in de situatie op de basisvoorwaarden. Ook de kenmerken en stabiliteit van werk en onderdak verschillen nauwelijks. Detentieduur heeft dus niet of nauwelijks effect op of nazorgkandidaten werk, inkomen, onderdak en schulden hebben na detentie. Hoewel we geen aanwijzingen vinden dat juist korte detenties leiden tot detentieschade omdat er geen tijd is voor re-integratie-activiteiten, terwijl mensen wel hun werk of woning kwijtraken, zien we wel dat detenties van minder dan 10 dagen net zo veel (of weinig) effect hebben op de situatie op de basisvoorwaarden als detenties van één tot twee jaar.

Beperkingen

Niet alle basisvoorwaarden zijn meegenomen in dit rapport omdat niet voor alle basisvoorwaarden informatie beschikbaar was. Voor de cohorten die in de huidige monitor nazorg zijn onderzocht was de informatie die tijdens de screening in detentie wordt verzameld niet beschikbaar voor onderzoek. De gebruikte registratiedata van het CBS geeft wel inzicht in de situatie op een aantal basisvoorwaarden voor veel nazorgkandidaten, maar ook deze data heeft een aantal beperkingen. Zo is bijvoorbeeld voor een kwart van de nazorgkandidaten geen informatie beschikbaar over onderdak en ook als deze informatie wel bekend is, is niet altijd duidelijk of het om een stabiele woonsituatie gaat. Zo is het niet mogelijk onderscheid te maken tussen een eigen woonruimte en een postadres. Ook informatie over schulden is niet voor alle nazorgkandidaten beschikbaar. Daarnaast worden informele schulden en kredietschulden niet meegenomen in de informatie over schulden waardoor het aandeel nazorgkandidaten met problematische schulden zeer waarschijnlijk wordt onderschat. Over legaal werk en inkomen is wel voor (bijna) alle nazorgkandidaten

informatie, echter nazorgkandidaten zullen mogelijk vaak in de informele sector ('zwart')werken en ook hierover hebben we geen informatie.

In de analyses over de invloed van detentieduur is rekening gehouden met een uitgebreide set achtergrondkenmerken, zoals de situatie op de basisvoorwaarden voor detentie, demografische kenmerken en het strafrechtelijk verleden. Er kon echter geen rekening gehouden worden met andere mogelijke relevante kenmerken, zoals middelengebruik en verslaving, persoonlijkheidskenmerken of motivatie. Hierdoor is het mogelijk dat de gevonden effecten niet het werkelijke effect van detentieduur weergeven maar worden verstoord door verschillen in ongemeten kenmerken. Verschillende gevoeligheidsanalyses laten echter zien dat voor verschillende groepen (met verschillende ongemeten kenmerken) weinig tot geen effect van detentieduur wordt gevonden.

Conclusies en aanbevelingen

Veel nazorgkandidaten hebben zowel voor als na detentie de basisvoorwaarden voor re-integratie niet op orde. Het aandeel nazorgkandidaten met problemen op deze basisvoorwaarden is in de cohorten uitgestroomd uit detentie in 2017, 2018 en 2019 vergelijkbaar met het aandeel in eerdere cohorten. Ondanks de relatief gunstige arbeidsmarkt in deze periode en de juist lastige woningmarkt is er een behoorlijk stabiel aandeel mensen dat detentie binnenkomt en verlaat zonder werk of onderdak en wel schulden, wat samenhangt met recidive. Daarnaast is er een groep mensen voor wie tijdens detentie problemen ontstaan, zij verliezen bijvoorbeeld hun baan of hun woning. Uit deze monitor nazorg blijkt dat juist de stabiliteit van werk en onderdak belangrijk zijn voor recidive. Voor een veiliger samenleving is het daarom van belang om te blijven werken aan het op orde brengen van de basisvoorwaarden, maar vooral om in te zetten op het voorkomen van ontstaan of toenemen van problemen op deze basisvoorwaarden. Hiervoor is het van belang dat er goed wordt samengewerkt en dat informatie wordt gedeeld tussen de DJI en terugkeergemeenten. Veel nazorgkandidaten zitten maar kort in detentie, hierdoor is het extra belangrijk dat er snel wordt gescreend welke problemen en behoeftes er zijn en dat de DJI en gemeenten elkaar snel op de hoogte brengen. Dit onderzoek laat zien dat detenties van minder dan 10 dagen net zo veel (of weinig) effect hebben op de situatie op de basisvoorwaarden als (veel) langere detenties. Juist bij deze zeer korte detenties kan mogelijk worden voorkomen dat mensen hun baan of huis verliezen wanneer deze personen snel in beeld komen bij de gemeente. Zonder een signaal van binnen naar buiten wordt het lastig om bijvoorbeeld te kijken naar mogelijkheden om een huis te behouden. Mogelijk helpt de intensievere samenwerking tussen de DJI, de gemeenten en de reclassering om gedetineerde personen te ondersteunen bij hun re-integratie zoals vastgelegd in het bestuurlijk akkoord (Ministerie van JenV et al., 2019; omdat dit akkoord is ondertekend in 2019 hebben de cohorten in deze nazorgmonitor nog niet geprofiteerd van deze samenwerking). De Inspectie Justitie en Veiligheid (2023) stelt echter dat er wat betreft de samenwerking nog veel ruimte voor verbetering is.

Om meer inzicht te krijgen in de complexe processen rondom re-integratie van nazorgkandidaten, is in het vervolg meer verdiepend onderzoek nodig. Het WODC monitort sinds 2010 het re-integratiebeleid en laat telkens hetzelfde beeld zien: een aanzienlijk groep nazorgkandidaten heeft problemen op de basisvoorwaarden, wat samenhangt met recidive. Om nieuwe inzichten te krijgen is het van cruciaal belang om niet alleen te kijken of basisvoorwaarden op orde zijn, maar naar wat er nodig is

om problemen op te lossen en vooral wat er nodig is om te voorkomen dat problemen op de basisvoorwaarden ontstaan of verergeren tijdens detentie en onder welke omstandigheden re-integratiebeleid bijdraagt aan een veiliger samenleving. Hiervoor is meer diepgaand onderzoek nodig om te bepalen welke hindernissen voor succesvolle re-integratie nazorgkandidaten en betrokken organisaties ervaren. Daarnaast is het van belang dat de informatie over de situatie en problemen op de basisvoorwaarden beter wordt geregistreerd én beschikbaar blijft voor onderzoek zodat in een volgende monitor nazorg inzicht gegeven kan worden in alle basisvoorwaarden om zo uitspraken te kunnen doen over het re-integratiebeleid in zijn geheel.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en doelstelling

Jaarlijks keren ongeveer 23.000 volwassenen na een periode in detentie in een Nederlandse gevangenis terug naar een Nederlandse gemeente (Dienst Justitiële Inrichtingen [DJI], 2022). De periode na vrijlating is onzeker, daarom is het niet verrassend dat de kans op recidive met name hoog is in de eerste maanden na vrijlating (Wartna et al., 2011a). Om de relatief hoge recidive terug te dringen wordt er tijdens en na detentie gewerkt aan de re-integratie naar de vrije samenleving. Sinds 2004 zijn de zogenaamde basisvoorwaarden een belangrijk onderdeel van het re-integratiebeleid in Nederland. Het doel van dit beleid is dat de volgende basisvoorwaarden geregeld zijn wanneer een persoon vrijkomt na detentie: 1) geldig identiteitsbewijs, 2) werk en inkomen,¹ 3) onderdak, 4) inzicht in en aanpak van schuldenproblematiek en 5) het vaststellen van zorgbehoeften en passende zorg realiseren (Ministerie van JenV et al., 2019). Naast deze vijf basisvoorwaarden wordt sinds 2019 ingezet op een andere belangrijke beschermende factor: het opbouwen en/of verstevigen van een ondersteunend, positief sociaal netwerk.

Om de problematiek van ex-gedetineerde personen op de basisvoorwaarden in kaart te brengen, voert het WODC eens in de twee jaar de monitor nazorg ex-gedetineerde personen uit. Uit voorgaande metingen is duidelijk geworden dat personen die uit detentie stromen veel problemen ervaren op de bovengenoemde basisvoorwaarden, zowel in de periode voor detentie als in de periode na vrijlating. Hiermee heeft de monitor nazorg een belangrijke signaleringsfunctie voor het nazorgbeleid en partijen die in de praktijk aan nazorg werken. Om een beeld te geven van de problematiek op de basisvoorwaarden, is er in dit onderzoek voor gekozen om grootschalige gegevens te gebruiken die voor alle personen die uit detentie stromen en terugkeren naar een Nederlandse gemeente (zogenaamde nazorgkandidaten) bekend zijn. Er is echter niet voor elke basisvoorwaarde data beschikbaar om de problematiek op het betreffende gebied voor iedere ex-gedetineerde persoon in kaart te brengen. Voor de onderzoeksgroepen die in dit onderzoek gevolgd worden (personen die in 2017, 2018 en 2019 uit detentie zijn gestroomd en terugkeren naar een Nederlandse gemeente; hierna nazorgkandidaten) is er geen of ontoereikend data beschikbaar over of personen voor, tijdens of na detentie een geldig identiteitsbewijs² en zorg³ hebben. Daarom worden deze basisvoorwaarden in de huidige monitor buiten beschouwing gelaten. Omdat het sociaal netwerk als een belangrijke beschermende factor gezien wordt, wordt er in deze monitor rekening gehouden met of iemand (na detentie) samenwoont met een partner en/of kinderen heeft. Echter, omdat er geen informatie is over de *kwaliteit* van deze relaties kunnen we niet vaststellen of deze relaties ondersteunend en/of positief zijn.

¹ Hiermee wordt bedoeld inkomen uit werk of een (tijdelijke) uitkering; indien arbeid niet beschikbaar dan wel mogelijk is, dan gaat het hier om een vorm van dagbesteding (bijvoorbeeld, scholing).

² In voorgaande metingen is informatie over het wel of niet beschikken van een Nederlandse identiteitsbewijs uit DPAN (digitaal platform aansluiting nazorg) gebruikt, echter dit systeem is inmiddels opgeheven. Data hierover zou in de toekomst uit AGG en INJUS verkrijgbaar zijn, maar deze data is nog niet beschikbaar voor de huidige cohorten.

³ Er zijn geen grootschalige gegevens over de zorgbehoefte van ex-gedetineerde personen in Nederland beschikbaar, waardoor niet kan worden vastgesteld of ex-gedetineerde personen de zorg krijgen die zij nodig hebben.

Het doel van deze zevende monitor nazorg is driedelig. Voortbouwend op eerdere metingen, is het eerste doel de situatie op werk, inkomen en onderdak van ex-gedetineerde personen voor en na detentie in kaart te brengen en onderzoeken in hoeverre en welke omstandigheden bij werk, inkomen en onderdak bijdragen aan het verminderen van recidive. Uit eerdere metingen bleek namelijk dat vooral het na uitstroom uit detentie wel of niet hebben van dagbesteding (in de vorm van werk of opleiding) en onderdak samenhangt met recidive (Boschman et al., 2020; Weijters et al., 2018). Ex-gedetineerde personen met werk, inkomen en onderdak recidiveren minder dan personen zonder werk, inkomen en onderdak. Hiermee is het mogelijk dat investeringen in re-integratieactiviteiten gericht op werk, inkomen en onderdak kunnen bijdragen aan een vermindering van recidive. Echter, op basis van theorie en eerder onderzoek is niet enkel het wel of niet beschikken over werk of onderdak van belang bij recidive, maar vooral specifieke kenmerken en de stabiliteit van deze basisvoorwaarden (zoals het behouden van een baan en frequente verhuizingen, zie bijv. Ramakers et al., 2014; Wensveen, 2020). Daarom wordt er in deze monitor ingezoomd op specifieke kenmerken en de stabiliteit van werk, inkomen en onderdak.

Het tweede doel is om inzicht te krijgen in schulden bij nazorgkandidaten. In voorgaande metingen is naar schulden gekeken, maar vanwege beperkingen van de beschikbare data gaven deze slechts inzicht in een deel van de schulden van nazorgkandidaten.⁴ Voor alle nazorgkandidaten die zijn gevolgd in deze monitor zijn nieuwe data beschikbaar over meerdere typen problematische schulden. Het doel is vooral verkennend; in deze monitor brengen we in kaart in hoeverre nazorgkandidaten problematische schulden hebben, en of deze schulden gerelateerd zijn aan recidive.

Daarnaast wordt in deze monitor in het bijzonder gekeken naar de impact van detentieduur op de onderzochte basisvoorwaarden. De Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming stelt dat korte detenties leiden tot detentieschade terwijl er weinig mogelijkheden zijn om te werken aan re-integratie en raadt om die reden aan om het aantal korte detenties terug te dringen (RSJ, 2021). Om na te gaan hoe groot de verschillen zijn tussen kort en langer gestrafte personen is het derde doel van deze zevende meting van de monitor nazorg te bekijken in hoeverre de situatie op (de kwaliteit en stabiliteit van) werk, inkomen, onderdak en problematische schulden voor en na detentie verschilt tussen personen die kort of lang(er) in detentie verblijven.

Om deze doelen te bereiken is gebruik gemaakt van longitudinale gegevens over werk, inkomen, onderdak, schulden en recidive voor alle nazorgkandidaten die in 2017, 2018 en 2019 uit detentie zijn gestroomd. Deze gegevens leveren belangrijke informatie op over het verloop van de problematiek op de basisvoorwaarden rond detentieperiodes en de samenhang met recidive. Deze informatie draagt bij aan meer kennis over de gevolgen van detentie en het belang van re-integratiebeleid gericht op de basisvoorwaarden voor resocialisatie en een veiliger samenleving. Meer kennis over (veranderingen in de) problematiek op het gebied van de basisvoorwaarden kan bovendien leiden tot meer doelgerichte hulpverlening.

In de volgende paragrafen beschrijven we eerst theorie en eerder onderzoek naar de relatie tussen enerzijds problemen op het gebied van werk en inkomen, onderdak en

⁴ Bijvoorbeeld, in de zesde monitor nazorg (Boschman et al., 2020), was er alleen data beschikbaar over wanbetalers van de zorgverzekering en of personen in de wettelijk schuldsanering zaten. Eerdere versies van de monitor nazorg gebruikten data over zelf gerapporteerde schulden die slechts voor een deel van de nazorgkandidaten beschikbaar waren.

schulden en anderzijds recidive. Vervolgens beschrijven we theorie en eerder onderzoek over de relatie tussen detentieduur en de situatie op de basisvoorwaarden.

1.2 Theorie en eerder onderzoek naar de relatie tussen werk, inkomen, onderdak en schulden en recidive

Het idee achter het re-integratiebeleid is dat door te werken aan de problematiek op de basisvoorwaarden (ex-)gedetineerde personen minder snel terug zullen vallen in hun oude, criminele gedrag. Meerdere belangrijke criminologische theorieën ondersteunen dit idee, maar verschillen over de veronderstelde manieren waarop de basisvoorwaarden bijdragen aan het voorkomen van recidive. Uit diverse onderzoeken is verder duidelijk geworden dat gedetineerde personen zowel voor als na detentie problemen op meerdere leefgebieden ervaren (zie voor een overzicht: Appelman et al., 2021; Dirkzwager et al., 2009). Personen geven zelf aan dat het verbeteren van praktische problemen belangrijk voor hen is om hun leven op orde te krijgen na vrijlating en terugval in criminaliteit te voorkomen (Clark, 2016; Rodermond, 2018; Visher, La Vigne, & Travis, 2004). In hoeverre dit empirisch ondersteund wordt verschilt per basisvoorwaarde.

Omdat zowel de theoretische mechanismen als de empirische ondersteuning per basisvoorwaarde kunnen verschillen, wordt hierna eerst de theoretische en empirische onderbouwing met betrekking tot werk, inkomen en onderdak besproken, daarna met betrekking tot het aanpakken van schulden.

1.2.1 Werk, inkomen en onderdak

Theorie

Als een persoon geen werk, inkomen of onderdak heeft kan dit verschillende problemen tot gevolg hebben. De *strain*theorie stelt dat als mensen niet op een legale manier hun (financiële) behoeften kunnen vervullen, ze stress zullen ervaren, wat kan leiden tot crimineel gedrag (Agnew, 1992). Als een persoon hulp krijgt bij het vinden van een baan of huisvesting, of bij het verbeteren van zijn of haar financiële situatie, dan kunnen deze behoeftes vervuld worden en zal, volgens deze theorie, hij of zij minder stress ervaren en dus ook minder vaak recidiveren. Echter, wanneer iemand inkomsten heeft uit werk, maar het is te weinig om in zijn of haar levensonderhoud te voorzien, dan kan er alsnog stress worden ervaren. Bij iemand die onderdak heeft, kan de huisvestingssituatie onstabiel zijn, waardoor iemand vaak moet verhuizen. Personen in zo'n situatie kunnen alsnog veel stress ervaren.

Naast het vervullen van behoeften, geven meerdere criminologische theorieën aan dat ook sociale en culturele factoren van belang zijn. Zo veronderstelt de *age graded theory of informal social control* dat mensen afzien van het plegen van crimineel gedrag vanwege sociale, externe factoren en levensgebeurtenissen die sociale bindingen creëren (zoals een vaste baan, gaan samenwonen of een kind krijgen; Laub & Sampson, 2003). Hulp op verschillende leefgebieden (bijvoorbeeld, hulp bij het vinden van een baan of huis) kan verandering brengen in iemands leven en voor een keerpunt (*turning point*) zorgen waardoor iemand stopt met criminaliteit. Zo stelt het *desistance* perspectief dat als iemand het gevoel of de kans krijgt om onderdeel te zijn van de maatschappij, mensen kunnen afzien van een verdere criminele carrière (Farrall & Bowling, 1999). Echter, als de levenssituatie instabiel wordt of als relaties zwakker worden, kan iemand opnieuw crimineel gedrag vertonen. Als bijvoorbeeld

personen hun (eerdere) huisvesting kwijtraken, dan is de kans op een verhuizing naar een buurt met een lagere sociaal economisch status of dakloosheid groter (Mears et al., 2012). Op straat en in opvanglocaties komen mensen meer in contact met criminele anderen, waardoor mensen sneller (opnieuw) crimineel gedrag vertonen (Corno, 2012). Ook een baan kan zorgen voor (pro-)sociale bindingen en een keerpunt zijn richting *desistance*. De relatie met een werkgever en collega's zal echter zwakker zijn als bijvoorbeeld de arbeidsvoorwaarden onzeker zijn (denk aan flexibele contracten). Hierdoor kan de betrokkenheid en binding met de werkgever en collega's onvoldoende zijn om mensen te weerhouden van ongewenst gedrag of om sociale controle uit te kunnen oefenen. Echter, een verandering in werk of woonplek kan ook positief werken, bijvoorbeeld als een persoon een permanente woonplek krijgt of naar een andere omgeving gaat en het contact met antisociale anderen wordt doorbroken.

Samengevat, deze theorieën verwachten dat het hebben van werk, inkomen en onderdak recidive kan verminderen, maar de relatie is afhankelijk van de kenmerken en stabiliteit van deze basisvoorwaarden.

Eerder onderzoek

Uit een recent literatuuronderzoek van Boschman en collega's (2021) blijkt dat de basisvoorwaarden werk en onderdak erg belangrijk zijn voor een succesvolle re-integratie. Het verband tussen inkomen en recidive is minder eenduidig. De studies over werk en inkomen worden eerst besproken en daarna de studies over huisvesting.

Met betrekking tot de basisvoorwaarde 'werk en inkomen' tonen meerdere studies uit de VS, Nederland en Noorwegen aan dat personen die na een gevangenisstraf werk vinden een kleinere kans hebben om opnieuw met justitie in aanraking te komen (Berg & Huebner, 2011; Boschman et al., 2020; Drake et al., 2009; Verbruggen et al., 2012; Visher et al., 2008). Het bewijs voor inkomen is echter minder eenduidig. In Amerikaans onderzoek wordt redelijk consequent gevonden dat een uitkering de kans op recidive vermindert (Berk et al., 1980; Mallar & Thornton, 1978; Rauma & Berk, 1987), maar in Europees onderzoek is de samenhang tussen het ontvangen van een uitkering en recidive minder duidelijk. In een Noors onderzoek van Skardhamar en Savolainen (2014) is bijvoorbeeld gevonden dat personen met een bijstandsuitkering vaker recidiveren dan mensen die deze uitkering niet ontvangen. Uit Nederlands onderzoek (de vorige monitor nazorg) blijkt dat er geen verschil is in de recidive tussen nazorgkandidaten met een uitkering en nazorgkandidaten zonder geregistreerd inkomen (Boschman et al., 2020). Echter, Verweij en collega's (2021) vinden wel een grotere recidivekans *wanneer* ex-gedetineerde personen geen geregistreerd inkomen hebben. Verbruggen en collega's (2012) vinden dit effect ook onder ex-gedetineerde jeugdigen, maar dit effect gold alleen voor jongens. Mogelijk komen de wisselende resultaten vanwege het feit dat personen in Europa zonder geregistreerd inkomen alsnog een relatief gunstige situatie kennen in vergelijking met personen in Amerika (omdat ze bijvoorbeeld samenwonen met iemand met een [hoog] inkomen, Boschman et al., 2021). De relatie tussen inkomen en recidive blijft dus onduidelijk.

Ondanks het feit dat beschikbaar onderzoek naar de relatie tussen het hebben van werk en recidive wel consequent in één richting wijst, kan er echter nog niet geconcludeerd worden dat het hebben van werk recidive verlaagt. Ten eerste omdat het nog onduidelijk is of het op orde krijgen van werk tot minder recidive *leidt* (oftewel of er sprake is van een causaal verband). Het kan zijn dat mensen die bijvoorbeeld een baan zoeken ook meer gemotiveerd zijn om te stoppen met crimineel gedrag dan mensen die geen werk zoeken. Tevens is het mogelijk dat mensen die werk vinden ook

beter kunnen plannen en meer zelfcontrole hebben, waardoor de kans op crimineel gedrag al minder is. In de vorige monitor nazorg (Boschman et al., 2020) is daarom een onderzoeksdesign gehanteerd waarmee inzicht is gegeven in het effect van een verandering binnen een persoon door de situatie van een persoon op één moment te vergelijken met de situatie op een ander moment van dezelfde persoon. Met een dergelijk design zijn gevonden effecten alleen gebaseerd op verschillen binnen personen over tijd en wordt voor alle (tijdconstante) persoonlijke kenmerken gecontroleerd die mogelijk de onderzochte relatie verstoren (zoals bijvoorbeeld zelfcontrole). De resultaten met betrekking tot werk waren niet eenduidig. Nazorgkandidaten die in 2013, 2014 en 2015 uitstroonden hadden een kleinere recidivekans in de maanden dat zij werk hadden dan in andere maanden waarin ze geen werk hadden. Echter, nazorgkandidaten die in 2016 uitstroonden hadden juist een grotere recidivekans wanneer zij werk hadden. Dit wijst erop dat werk niet per se leidt tot minder recidive.

Ten tweede, is er nog weinig bekend over de heterogeniteit van het effect van werk en inkomen op recidive. Belangrijke vragen zijn bijvoorbeeld: ook al beschikken nazorgkandidaten over een baan, hoe lang kunnen ze een baan behouden? En, wat is de kwaliteit van hun werk? Zoals hiervoor beschreven, wordt er op basis van theorie verwacht dat niet enkel het wel of niet beschikken over een baan van belang is bij mogelijk recidiveren, maar vooral specifieke kenmerken en stabiliteit van werk. Grootschalig onderzoek naar zulke kenmerken van werk en inkomen is schaars. Enkele studies impliceren wel dat bepaalde kenmerken van deze basisvoorwaarde beschermend werken. Zo laten Ramakers en collega's (2017) zien dat enkel de personen die na detentie in staat zijn een nieuwe baan voor langere tijd te behouden of personen die terugkeren naar een vorige werkgever een kleiner recidiverisico hebben, en niet alle personen die werk vonden.

Met betrekking tot onderdak, laat nationaal en internationaal onderzoek zien dat personen met onderdak na detentie een kleinere kans op recidive hebben dan mensen die dakloos zijn (Boschman et al., 2020; Fitzpatrick & Myrskog, 2011; Metraux & Culhane, 2004; Wensveen, 2020). In de vorige monitor nazorg bleek dat de kans op recidive hoger is op momenten dat een persoon adresloos is dan wanneer dezelfde persoon wel een adres heeft (Boschman et al., 2020). Dit is een aanwijzing dat onderdak werkelijk *leidt* tot minder recidive.

Er is relatief veel aandacht voor onderdak in de wetenschappelijke literatuur, echter richten de meeste studies zich alleen op dakloosheid. Andere onzekere woonsituaties blijven vaak onderbelicht. Er zijn mensen die een onstabiele woonsituatie hebben, maar niet in contact komen met opvanglocaties en zodoende niet als dakloos geregistreerd staan. Zo laat een recente meting van dak- en thuislozen in Nederland zien dat de meerderheid van dak- en thuislozen mensen niet op straat of in de opvang voor dakloze mensen leven, maar bij vrienden, familie, in een auto, garage of stacaravan (Schel et al., 2023; Wewerinke et al., 2023). In de wetenschappelijke literatuur komt langzamerhand steeds meer aandacht voor zogenaamde *hidden homelessness*. Voorbeelden hiervan zijn op de bank slapen bij familie of vrienden (*sofa surfing*), slapen in niet-woonbare locaties, zoals in parken of auto's (*rough sleeping*),

of (tijdelijk) inwonen bij anderen⁵ (*doubling up*) (Clarke, 2016). Er is een dunne lijn tussen deze vormen van onstabiele huisvesting en letterlijk dakloos zijn (Shlay & Rossi, 1992). Bovendien is onzekerheid van huisvesting een risicofactor voor dakloosheid (Reid et al., 2008) en een stressfactor die tot recidive kan leiden (O’Leary, 2013).

Onderzoek naar deze verschillende vormen van wooninstabiliteit onder ex-gedetineerde personen is schaars. Een Amerikaans onderzoek van Herbert et al. (2015) vond dat periodes van dakloosheid relatief zeldzaam waren bij ex-gedetineerde personen (ongeveer 2%), maar meer dan een kwart woonde bij anderen in en deze woonsituaties bleken erg onstabiel te zijn (met gemiddelde twee verhuizingen per jaar na vrijlating). Ook in Nederland blijkt uit een studie van Wensveen (2020) dat ex-gedetineerde personen relatief vaak verhuizen. Binnen de algemene Nederlandse bevolking verhuist ongeveer 9% in een jaar, terwijl in haar onderzoeksgroep 33% was verhuisd direct na vrijlating, en nog eens 18% tijdens het eerste halfjaar na vrijlating. Een stabiele woonsituatie blijkt uit haar onderzoek belangrijk te zijn om recidive te voorkomen. Mensen die bijvoorbeeld frequent verhuisden in de periode na vrijlating recidiveerden vaker dan mensen die niet verhuisden.

Naast onderzoek naar de stabiliteit van huisvesting, is ook onderzoek naar de kenmerken of kwaliteit van huisvesting schaars. Een aantal studies hebben gekeken naar de buurtstatus waar ex-gedetineerde personen wonen. Drie Amerikaanse studies vonden dat ex-gedetineerde personen vaker in buurten met een lagere status wonen dan de algemene bevolking (Massoglia et al., 2013; Solomon et al., 2004; Visher & Farrell, 2005). Of de buurtstatus verandert bij een verhuizing is nog onduidelijk: twee studies vonden namelijk dat ex-gedetineerde personen bij een verhuizing vaak terecht kwamen in een buurt met een lagere status (Warner, 2015; Hipp et al., 2010b), terwijl andere studies weinig verandering in de buurtstatus van ex-gedetineerde personen vonden (Lee et al., 2017; Harding et al., 2013; La Vigne & Parthasarathy, 2005). In Nederland is in één studie ook gevonden dat er weinig verandering was in buurtstatus onder ex-gedetineerde personen (Wensveen, 2020), maar personen die meerdere keren verhuisden kwamen vooral in buurten met een lagere status te wonen. Personen die naar een buurt met een lagere status zijn verhuisd, recidiveerden vaker dan personen die naar een buurt met een gelijke status zijn gegaan (Wensveen, 2020). Dit wordt ook gevonden in enkele andere studies (Kubrin & Stewart, 2006; Hipp et al., 2010a). Kortom, de kenmerken en stabiliteit van onderdak lijken invloed te hebben op de recidivekansen bij ex-gedetineerde personen.

1.2.2 *Schulden*

Theorie

Net zoals bij problemen op het gebied van werk, inkomen en onderdak, kunnen mensen stress ervaren als ze schulden hebben (Bannon et al., 2010; Harris et al., 2010). Hulp bij het aanpakken van de schuldenproblematiek zou volgens de eerder uitgelegde *strain*theorie, stress kunnen verminderen en zo ook de kans op recidive. Dit is extra van belang voor ex-gedetineerde personen, omdat deze personen tijdens detentie (meestal) geen inkomen hebben terwijl financiële verplichtingen doorlopen.

⁵ Deze woonsituatie hoeft niet per se negatief of onstabiel te zijn. Bijvoorbeeld, het is gebruikelijk dat jongere personen (tot een bepaalde leeftijd) bij hun ouders wonen. In de wetenschappelijk literatuur wordt *doubling up* vooral als een onzekere woonsituatie aangeduid wanneer een personen vanwege zijn of haar financiële situatie bij familieleden of kennissen moet inwonen. *Doubling up* komt vaak voor bij gezinnen met een laag inkomen, bijvoorbeeld een ouder en kind die bij opa en oma moeten intrekken omdat ze onvoldoende financiële middelen hebben om zelfstandig te wonen (Pilkauskas et al., 2014).

Hierdoor kunnen schulden ontstaan of toenemen. Daarom wordt er de afgelopen jaren getracht al tijdens detentie meer samen te werken tussen instanties, zoals de reclassering en schuldhulpverlening (Hanrath et al., 2018).

Eerder onderzoek

Uit nationaal en internationaal onderzoek blijkt dat schulden en criminaliteit vaak samen gaan (Aaltonen et al., 2016; Hoeve et al., 2011; van Beek et al., 2020). Er zijn drie mogelijke verklaringen voor deze samenhang. Ten eerste, is het mogelijk dat schulden tot criminaliteit leiden. Als personen geld nodig hebben om in hun levensonderhoud te voorzien, kunnen ze door middel van criminaliteit redelijk snel aan geld komen om hun financiële problemen te verhelpen. Zo blijkt uit onderzoek dat vermogensdelicten en drugshandel vaker voorkomen bij personen met financiële stress (Felson et al., 2012). Ten tweede, is het tegenoverstelde ook mogelijk, namelijk dat criminaliteit tot schulden leidt. Bepaalde sancties of straffen kunnen tot financiële problemen leiden. Zo kan het betalen van een geldboete, schadevergoeding, of het tijdelijk geen inkomen hebben (doordat iemand in detentie zit) zorgen voor geldproblemen, en mogelijk tot schulden. Zo laat het onderzoek van Koenraadt en collega's (2020) zien dat het percentage mannelijke (ex-) gedetineerden personen met schulden toeneemt na detentie. Tot slot, de samenhang tussen schulden en criminaliteit zou ook door persoonlijke kenmerken kunnen komen die de kans op zowel schulden als crimineel gedrag vergroten (Boschman et al., 2021). In de literatuur wordt dit vooral in verband gebracht met zelfcontrole. Volgens de zelfcontroletheorie van Gottfredson en Hirschi (1990) kan een laag niveau van zelfcontrole tot meer impulsief gedrag en daarmee mogelijk tot zowel schulden als criminaliteit leiden. In de voorgaande monitor nazorg is gevonden dat het hebben van een betalingsachterstand bij de zorgverzekeraar samenhangt met recidive. Echter, wanneer rekening werd gehouden met verschillen tussen individuen in persoonlijke kenmerken (zoals het strafrechtelijk verleden) verdween dit effect (Boschman et al., 2020). Dit geeft aanwijzingen dat de relatie tussen schulden en recidive mogelijk door andere kenmerken komt. Samengevat, dat er een relatie is tussen schulden en criminaliteit is duidelijk, maar waarom dat zo is, blijft nog onduidelijk.

1.3 Theorie en eerder onderzoek naar de impact van detentieduur op de basisvoorwaarden

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) stelt dat er tijdens korte detenties (gedefinieerd als detenties korter dan drie maanden⁶) weinig mogelijkheden zijn om te werken aan resocialisatie en re-integratie, terwijl korte detenties wel kunnen leiden tot detentieschade. De RSJ raadt daarom aan het aantal korte detenties terug te dringen. In dit onderzoek wordt specifiek gekeken naar de situatie op de basisvoorwaarden voor en na detentie van (ex-)gedetineerde personen met een verschillende detentieduur. Een verblijf in detentie kan via verschillende mechanismen invloed hebben op de situatie op de basisvoorwaarden. Afhankelijk van het mechanisme kan de tijd in detentie een positief, negatief of geen effect hebben op de basisvoorwaarden (Dirkzwager et al, 2009). We bespreken hieronder de verschillende theoretische verwachtingen en vervolgens eerder onderzoek naar het effect van detentieduur op de basisvoorwaarden.

⁶ Het gaat hierbij niet alleen om korte gevangenisstraffen, maar ook om andere korte verblijven in detentie zoals voorlopige- en vervangende hechtenis.

Theorie

Op basis van resocialisatietheorieën kan verwacht worden dat een periode in detentie een positief effect heeft op de basisvoorwaarden. Tijdens detentie kunnen mensen namelijk diverse opleidingen of cursussen volgen. Zulke opleidingen of cursussen kunnen bijvoorbeeld de kans op het vinden van werk na detentie vergroten evenals personen vaardigheden geven om met praktische problemen aan de slag te gaan (bijvoorbeeld, hulp met schulden). Ook trainingen zoals gedragstrainingen of hulp bij het afkicken van een verslaving kunnen de kans om na detentie werk te vinden vergroten (Dirkzwager et al. 2009; Nagin et al., 2009; Nagin & Snodgrass, 2013; Nieuwbeerta et al., 2009). Een periode in detentie kan daarom een positief keerpunt zijn in iemands leven (Doekhie, 2019; Giordano et al., 2002). Er zijn echter tijdens korte detenties slechts zeer beperkt mogelijkheden om opleidingen, cursussen of trainingen te volgen in Nederland, omdat het aanbod niet is gericht op mensen die slechts kort in detentie verblijven (Janssen, 1999; Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten [NJCM], 2021).⁷

Naast cursussen, opleidingen en trainingen komen gedetineerde personen tijdens detentie ook in contact met interne en externe professionals die hen kunnen helpen met de basisvoorwaarden. Hoewel de afspraak is dat een casemanager een screening en integrale intake doet om de situatie op de vijf basisvoorwaarden en het sociaal netwerk van de persoon in kaart te brengen binnen tien werkdagen na binnenkomst in de PI (Ministerie van JenV et al., 2019), blijkt in de praktijk dat professionals er niet altijd in slagen contact te maken met personen die kort vastzitten (Pasma, 2023). Bovendien is de tijd om dingen te regelen (zoals inschrijving voor een woning, aanvragen van een uitkering of regelen van een identiteitsbewijs) voor personen die kort in detentie zitten beperkt. Daarom is de verwachting dat een positief effect via resocialisatie vooral op zou gaan voor mensen die voor een langere periode gedetineerd zijn.

Op basis van diverse andere criminologische theorieën wordt juist verwacht dat een lange detentie nadelige effecten kan hebben op de basisvoorwaarden. Ten eerste kan een periode in detentie ervoor zorgen dat sociale bindingen verzwakken (Laub & Sampson, 1993). Mensen kunnen bijvoorbeeld hun baan of hun partner verliezen, moeten stoppen met een opleiding of verliezen het contact met hun kinderen. Ook verliezen mensen contacten met potentiële werkgevers, wat het na detentie lastiger maakt om een (nieuwe) baan te vinden. Sociale bindingen zullen meer verzwakken en vaker verbroken worden naarmate een periode in detentie langer duurt (Wermink et al., 2018). Deze bindingen kunnen zodanig verzwakken dat terugkeer naar een vorige woning of werkgever niet mogelijk is (Mears et al., 2012). Hierdoor is de kans groter dat mensen moeten verhuizen en op zoek moeten naar ander werk. De werk- en woonsituatie na detentie kan dus onstabiel zijn voor personen die lang vastzitten. Omdat personen met een korte gevangenisstraf maar kort in detentie zitten, is de kans groter dat ze naar dezelfde werkgever kunnen terugkeren en dat partnerrelaties of relaties met kinderen behouden blijven. Deze relaties kunnen ook belangrijk zijn voor emotionele en instrumentele steun na vrijlating, bijvoorbeeld doordat personen bij deze relaties onderdak kunnen vinden.

Ten tweede, naast een verlies van (pro-)sociale bindingen, kunnen gedetineerde personen ook *human capital*, oftewel (arbeidsmarkt-)vaardigheden, verliezen. Tijdens detentie kunnen bepaalde vaardigheden verouderd raken of personen kunnen zelfs

⁷ Wat precies als een korte straf wordt gezien wisselt, het varieert tussen tot één, tot drie, of tot zes maanden (Janssen, 1999).

vaardigheden kwijtraken, waardoor ze minder makkelijk (nieuw) werk vinden. Bovendien hebben personen in detentie geen inkomen, waardoor het, naarmate een detentie duurt, moeilijker wordt om een woning te behouden (als iemand zelfstandig woont) wat de kans op verhuizingen en eventueel dakloosheid vergroot (Wensveen, 2020). Daarnaast is de kans groot dat deze personen naar een buurt met een lagere status moeten verhuizen, omdat ze beperkter financiële middelen hebben (Hipp et al., 2010b; Warner, 2015). Bovendien kan het niet hebben van inkomen tijdens detentie betekenen dat schulden ontstaan of oplopen. De negatieve effecten van het verlies van vaardigheden en financiële kapitaal zullen sterker zijn voor mensen die voor een langere periode gedetineerd zijn.

Tot slot, door een gevangenisstraf te hebben uitgezeten, kunnen ex-gedetineerde personen (ongeacht de duur) een negatief label of stigma krijgen (Nagin et al., 2009). Dit label kan leiden tot sociale uitsluiting, waardoor het moeilijk wordt om werk of onderdak te behouden of verkrijgen (Bryan, 2023; Dirkzwager et al., 2015; Petersilia, 2003). Hiermee wordt de kans op onstabiele werk- en woonsituaties vergroot. Ook al kunnen ex-gedetineerde personen een stigma ervaren, het is wellicht makkelijker voor personen met een korte detentie om dit te verbergen voor anderen, zoals werkgevers (Ramakers, 2022). Het is daarom mogelijk dat het stigmatiserende effect van een gevangenisstraf groter is voor personen die langer in detentie zijn.

Samengevat is de potentiële impact van de detentieduur op de basisvoorwaarden niet eenduidig: een langere detentieduur kan een positief, negatief of geen effect hebben op de basisvoorwaarden. Omdat zowel de mogelijkheden voor resocialisatie als de negatieve effecten van detentie (verlies van sociale bindingen en sociaaleconomische positie, labeling) toenemen met detentieduur, is het mogelijk dat er netto geen effect wordt gevonden.

Eerder onderzoek

Terwijl er redelijk veel bekend is in de empirische literatuur over de effecten van detentieduur op recidive (zie onder andere Snodgrass et al., 2011; Stam et al., 2023; Wermink et al., 2018), is onderzoek naar het effect van detentieduur op de basisvoorwaarden schaars. Veel van het beschikbare onderzoek beschrijft verschillen tussen kort- en langgestraften op de basisvoorwaarden (o.a., Williams et al., 2012; Wolff et al., 2012). Deze studies laten over het algemeen wisselende resultaten zien, maar het is onduidelijk of de gevonden verschillen in basisvoorwaarden veroorzaakt worden door de detentieduur. Het is goed mogelijk dat personen die een korte gevangenisstraf opgelegd krijgen al voor detentie verschillen van personen die een langere straf opgelegd krijgen. Er wordt bijvoorbeeld weinig of geen rekening gehouden met het feit dat personen die korter in detentie zitten vaak een minder uitgebreide criminele- en detentiegeschiedenis hebben in vergelijking met personen die een langere gevangenisstraf krijgen (Wermink et al., 2018), waardoor de uitgangssituatie op de basisvoorwaarden mogelijk verschilt. Mensen kunnen ook een korte detentiestraf krijgen vanwege vervangende hechtenis wegens het niet betalen van een geldboete of het niet uitvoeren van een taakstraf. Het gaat hier bijvoorbeeld om mensen die kleine boetes (bijvoorbeeld voor zwartrijden) niet willen of kunnen betalen en in plaats daarvan een paar dagen gedetineerd worden (Boone et al., 2021). Ook deze groep zal vaak veel problemen op de basisvoorwaarden hebben. Weijters en collega's (2010) laten bijvoorbeeld zien dat personen die korter dan vier weken gedetineerd zijn voor detentie vaker geen inkomen, geen huisvesting en geen identiteitsbewijs hebben dan personen die meer dan een maand gedetineerd zijn.

In zeer beperkte mate zijn er studies uitgevoerd die wel rekening houden met verschillen tussen personen met een korte detentie en personen met een lange detentie (zie voor een overzicht Boschman et al., 2023). In de studie van Kling (2006) wordt het effect van detentieduur op arbeidsmarkttuitkomsten in de Verenigde Staten onderzocht voor detenties van een half jaar tot vierenhalf jaar. Gebruik makend van verschillen tussen rechters in de geneigdheid langere of kortere straffen op te leggen, wordt geen effect gevonden van detentieduur op de kans om na detentie inkomen te hebben, de kans om inkomen boven de armoedegrens te hebben of de hoogte van het inkomen.

In Nederland hebben Ramakers en collega's (2014) het effect van detentieduur op werk onderzocht aan de hand van *propensity score* methode. Zij vinden dat mensen die langer dan zes maanden vast hebben gezeten een kleinere kans op werk hebben dan mensen die korter gedetineerd waren. Wensveen (2020) vond geen effect van detentieduur op dakloosheid als er rekening wordt gehouden met veel achtergrondkenmerken. Wisselende effecten met betrekking tot dakloosheid kwamen ook naar voren in eerdere nazorg monitors waarbij aan de ene kant is gevonden dat een langere detentieduur de kans op dakloosheid na vrijlating vergroot (More & Weijters, 2011) en aan de andere kant dat een lange detentieduur de kans op het verkrijgen van huisvesting tijdens detentie vergroot (Noordhuizen en Weijters, 2012). Zover ons bekend is, zijn er geen eerdere studies naar het effect van detentieduur op de basisvoorwaarde schulden.

1.4 Onderzoeksvragen

Gezien het bovenstaande, bouwen we in deze zevende monitor nazorg voort op bestaand onderzoek over de basisvoorwaarden en recidive door: a) in te zoomen op specifieke kenmerken en de stabiliteit van werk, inkomen en onderdak, b) op nationaal niveau te kijken naar problematische schulden, c) te kijken in hoeverre deze basisvoorwaarden gerelateerd zijn aan recidive en d) aandacht te besteden aan de impact van detentieduur op werk, inkomen, onderdak en schulden. Hiermee heeft dit onderzoek aan de ene kant een verdiepend karakter (door de kenmerken en stabiliteit van werk, inkomen en onderdak in kaart te brengen en in te zoomen op het effect van detentieduur) en een verkennend karakter (door inzicht te verkrijgen in problematische schulden), geuit in drie doelen. Ten eerste om de verandering in de kenmerken en stabiliteit van werk, inkomen en onderdak voor ex-gedetineerde personen en de relatie met recidive te onderzoeken. Ten tweede om inzicht te verkrijgen in hoeverre ex-gedetineerde personen problematische schulden hebben en of en hoe deze schulden gerelateerd zijn aan recidive. Ten derde om het effect van detentieduur op de onderzochte basisvoorwaarden te onderzoeken.

Om deze doelen te bereiken staan vijf onderzoeksvragen in deze monitor centraal. Het eerste deel van dit onderzoek bestaat uit twee onderzoeksvragen en richt zich op de basisvoorwaarden werk en inkomen en onderdak. De eerste vraag wordt tweejaarlijks door het WODC beantwoord om de stand van zaken op de basisvoorwaarden op verschillende momenten in de tijd te monitoren. De huidige monitor beoogt eerdere metingen naar de basisvoorwaarden uit te breiden door niet enkel te kijken of iemand de basisvoorwaarden 'bezit' (bijvoorbeeld, heeft men wel of geen inkomen), maar ook te kijken naar specifieke kenmerken, zoals de stabiliteit, van de basisvoorwaarden. Dit bouwt voort op de zesde meting waarin de stabiliteit van banen is beschreven.

1.1. *Wat is de situatie op werk, inkomen en onderdak van ex-gedetineerde personen voor detentie tot één jaar na detentie?*

Vervolgens wordt onderzocht in hoeverre (de kenmerken en stabiliteit van) werk, inkomen en onderdak samenhangen met recidive, oftewel:

1.2. *In hoeverre hangen (de kenmerken en stabiliteit van) werk, inkomen en onderdak samen met recidive?*

Het tweede deel van dit onderzoek bestaat ook uit twee onderzoeksvragen. Deze onderzoeksvragen zijn exploratief van aard en gaan over de basisvoorwaarde schulden.

2.1 *In hoeverre hebben nazorgkandidaten problematische schulden?*

Hierbij kijken we zowel naar of iemand zelf problematische schulden heeft en of iemand behoort tot een huishouden met problematische schulden. We kijken (waar mogelijk) naar de situatie voor en na detentie.

2.2 *In hoeverre hangen problematische schulden samen met recidive?*

Omdat schulden gerelateerd zijn aan crimineel gedrag, kijken we met deze vraag naar de relatie tussen schulden en recidive.

Het laatste deel van dit onderzoek sluit aan bij actuele beleidsdiscussies en wetenschappelijke debatten over de sociale en economische kosten van de gevangenisstraf.

3.1 *Wat is het effect van detentieduur op de basisvoorwaarden werk, inkomen, onderdak en problematische schulden?*

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de gehanteerde methode beschreven. Daarbij zal ingegaan worden op de onderzoeksgroep die centraal staat in dit onderzoek, de gebruikte databronnen, de operationalisering van de gebruikte variabelen en de statistische analyses. In hoofdstuk 3 zullen de resultaten met betrekking tot werk, inkomen en onderdak gepresenteerd worden. In hoofdstuk 4 worden de resultaten met betrekking tot schulden gepresenteerd. In hoofdstuk 5 worden de resultaten over detentieduur en de basisvoorwaarden gepresenteerd. Tot slot worden in hoofdstuk 6 de resultaten geduid en bediscussieerd in het licht van theorie, eerder onderzoek en beleid.

2 Methode

2.1 Databronnen

Gezien de doelen van deze monitor nazorg zijn gedetailleerde, longitudinale gegevens nodig voor een grote groep nazorgkandidaten. Daarom wordt er in deze zevende meting van drie databronnen gebruikgemaakt. De eerste databron betreft gegevens uit het systeem Tenuitvoerlegging Penitentiaire Beschikkingen Gevangeniswezen (TULP-GW). In dit systeem registreert de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) wie er gedetineerd zijn, wanneer dat was en enkele achtergrond- en detentienmerken (zoals de leeftijd van de persoon, de duur van detentie, of iemand legaal in Nederland verblijft). Op basis van deze informatie heeft de DJI een lijst met nazorgkandidaten (oftewel, personen die uit detentie zijn gestroomd en terugkeren naar een Nederlandse gemeente) uit de te onderzoeken cohortjaren 2017, 2018 en 2019 aangeleverd. Op basis van dit bestand is de onderzoekspopulatie (zie paragraaf 2.2) samengesteld.

De tweede databron is het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB): een stelsel van voornamelijk longitudinale registratiebestanden van het Centraal Bureau Statistiek (CBS). Deze gegevens geven onder andere inzicht in de situatie op werk en inkomen, onderdak en schulden. Op basis van registratiegegevens van onder andere de basisregistratie personen (BRP) (waar woont iemand) en de belastingdienst (wat voor inkomen heeft iemand) is informatie beschikbaar over alle inwoners van Nederland. Wij gebruiken verschillende deelbestanden uit het SSB (zie tabel 2.1 voor een overzicht). De specifieke operationalisering voor alle variabelen staat in paragraaf 2.3 beschreven.

De derde en laatste databron betreft gegevens uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) om recidive in kaart te brengen en te controleren voor het strafrechtelijk verleden. De OBJD is een gepseudonimiseerde versie van het Justitieel Documentatiesysteem (JDS) bedoeld voor wetenschappelijk onderzoek (Wartna et al., 2011b). In deze systemen worden alle Nederlandse justitiecontacten van personen ouder dan 12 jaar geregistreerd. Het gaat hierbij alleen om criminaliteit die onder de aandacht komt van het Openbaar Ministerie (OM), delicten die niet worden opgespoord of niet aan het OM worden doorgegeven blijven buiten beschouwing. Justitiecontacten naar aanleiding van delicten gepleegd voor het uitstromen uit detentie behoren tot het strafrechtelijk verleden, justitiecontacten naar aanleiding van delicten gepleegd na het uitstromen uit detentie bepalen de recidive. De OBJD wordt elk kwartaal ververs met nieuwe informatie uit het JDS. Wij gebruiken in dit onderzoek de versie van de OBJD van juli 2022, waarin dus alle zaken naar aanleiding van delicten die voor juli 2022 bekend waren bij het OM zouden moeten zijn geregistreerd.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn de hierboven beschreven databestanden aan elkaar gekoppeld⁸ met inachtneming van geldende privacyprotocollen. Hieronder beschrijven we voor wie deze gegevens beschikbaar zijn en daarna beschrijven we de specifieke operationalisering van de gebruikte variabelen.

⁸ Voor meer informatie over het koppelingsproces zie de zesde meting (Boschman et al., 2020).

Tabel 2.1 Deelbestanden uit het SSB

Deelbestand	Beschrijving data	Variabelen
GBAPERSOONSTAB	Bevat van alle inwoners in Nederland de demografische achtergrondgegevens, die niet of nauwelijks wijzigen	Leeftijd, geslacht
KINDOUDERTAB	Bevat van alle inwoners in Nederland de versleutelde BSN van de ouders voor zover de ouder(s) konden worden geïdentificeerd	Heeft (een) kind(eren)
SECMBUS	Bevat per maand informatie over of iemand staat ingeschreven bij een opleiding en over iemands inkomstenbronnen	Heeft iemand werk, volgt iemand een opleiding en/of ontvangt iemand een uitkering (en welke type uitkering)
SPOLISBUS	Bevat informatie over banen en lonen van werknemers bij Nederlandse bedrijven over (deel van) een verslagjaar	Aantal werkgevers, baanbehoud, dienstverband, aantal uren dat iemand werkt, basisloon
GBAHUISHOUDENSBUS	Bevat informatie over de plaats in het huishouden, en de gegevens over het huishouden waartoe iemand behoort en behoort heeft	Heeft iemand onderdak, bij wie iemand woont, huishoudensgrootte, <i>doubling up</i>
BIJSTANDSPERSOONSBUS	Bevat informatie over of personen een bijstandsuitkering als adreslozen ontvangen	Dakloosheid
GBAADRESBUS	Bevat informatie over de adressen van personen	Aantal adressen waar iemand woont, terugkeer naar eerder adres, of iemand verhuisd is
Wijk- en buurtstatistieken	Bevat informatie over kenmerken van gemeenten, wijken en buurten ^a van een verslagjaar, zoals de sociaaleconomische status	SES-WOA score van een buurt
SCHULDENPROBLEMATIEK	Bevat informatie over of iemand geregistreerde problematische schulden op persoons- en huishoudniveau op de peilmomenten 1 januari 2018, 2019, 2020 en 1 oktober 2020 had	Heeft iemand problematische schulden

a In dit onderzoek zijn de SES-WOA scores op buurtniveau gebruikt. Om te weten in welke buurten personen woonde, is een uniek identificatienummer van het adres (RINOBJECTNUMMER) gekoppeld aan een buurtcode. Deze koppeling is gedaan met VSLGWATB.

Noot: de beschrijving van deze deelbestanden is afkomstig van de openbare catalogus van de Microdata Services van het CBS ([Catalogus microdata \(cbs.nl\)](https://catalogus.microdata.cbs.nl)).

2.2 Afbakening onderzoekspopulatie

In dit onderzoek wordt de situatie beschreven van zogenaamde 'nazorgkandidaten'. Dit zijn volwassenen die uit detentie stromen en terugkeren naar een Nederlandse

gemeente. In de huidige monitor nazorg kijken we naar drie verschillende cohorten, namelijk alle personen die in 2017, 2018 en 2019 uit detentie zijn uitgestroomd en die volgens de DJI een nazorgkandidaat zijn.

Personen kunnen binnen een jaar meerdere keren uitstromen uit detentie.⁹ In dat geval bekijken we alleen het eerste uitstroommoment binnen een jaar. Dit betekent dat we kijken naar (het type delict¹⁰ van) de uitgangszaak, de detentieduur, de situatie op de basisvoorwaarden, het strafrechtelijk verleden en de recidive die betrekking heeft op deze detentieperiode. Dit is een ander vertrekpunt dan voorgaande metingen. In voorgaande metingen werden alleen detenties van meer dan twee weken meegenomen en werd de eerste detentie binnen een jaar van meer dan twee weken geselecteerd, ongeacht of iemand daarvoor al een keer korter dan twee weken had vastgezeten.¹¹ Door alle detenties mee te nemen ongeacht de duur, zal de samenstelling en de omvang van onderzoeksgroep in dit rapport afwijken van voorgaande metingen.

Zoals in 2.1 beschreven, is door middel van de aangeleverde lijst van nazorgkandidaten van de DJI de onderzoekspopulatie vastgesteld. Volgens deze lijsten zijn er 24.276 nazorgkandidaten in 2017, 23.444 nazorgkandidaten in 2018 en 23.372 nazorgkandidaten in 2019. Dezelfde persoon kan in meerdere jaren uitstromen uit detentie en dus in meerdere jaarcohorten voorkomen.¹² Om de nazorgkandidaten aan de OBJD te koppelen is een versleuteld JDS-nummer (SJDS) nodig. Voor een klein aantal personen (minder dan 1%) kon geen geldig SJDS gevonden worden en konden dus niet worden gekoppeld (zie Figuur 2.1). Vervolgens is gekoppeld aan het SSB, waarbij een versleutelde Burgerservicenummer (BSN) nodig is. Voor ongeveer 9% van de nazorgkandidaten met een geldig SJDS-nummer is dit niet gelukt.¹³ In totaal zijn de gegevens vanuit de DJI, de OBJD en het SSB gekoppeld voor 22.126 (cohortjaar 2017), 21.437 (cohortjaar 2018) en 21.344 (cohortjaar 2019) nazorgkandidaten. De analyses zijn gedaan op de nazorgkandidaten die zowel aan de OBJD als aan het SSB konden worden gekoppeld.

⁹ Al komt dit niet heel veel voor. Voor alle personen in cohortjaar 2017 heeft 85% ($N = 20.593$) één keer vastgezeten in 2017, 11% ($N = 2.733$) twee keer, 3% ($N = 631$) drie keer en 1% ($N = 319$) vier of meer keer in 2017. Deze percentages zijn vergelijkbaar voor cohortjaren 2018 en 2019.

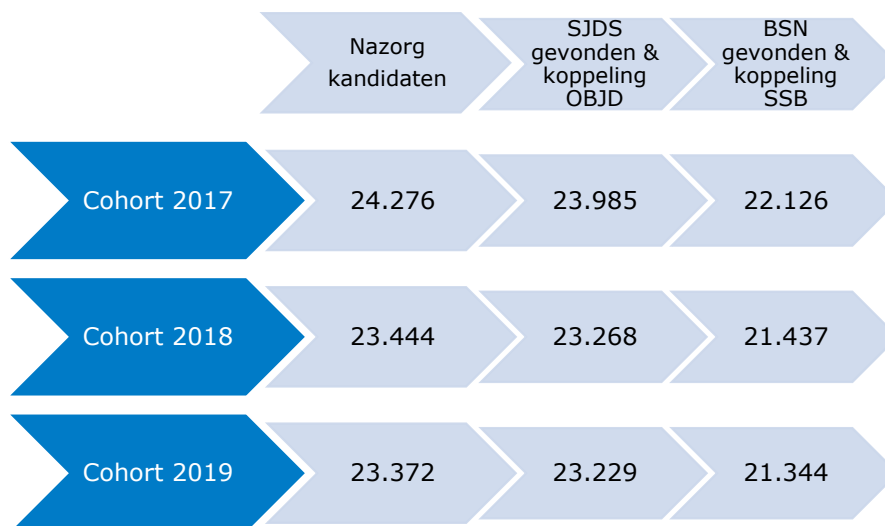
¹⁰ Meerdere delicten kunnen voorkomen binnen één uitgangszaak. Voor type delict gaat het dan om het zwaarste delict binnen de strafzaak. De gehanteerde volgorde van zwaarte (van zwaarst naar lichtst) is: geweld, zeden, vermogen met geweld, vermogen zonder geweld, vernieling, lichte agressie en openbare orde, drugs, verkeer en overig.

¹¹ In de eerste metingen werd vooral gebruik gemaakt van data verzameld door DJI in detentie en deze data was niet of nauwelijks beschikbaar voor mensen die minder dan twee weken vastzaten. Daarom is toen de keus gemaakt deze groep weg te laten. In de zesde monitor is ook een aantal analyses gedaan voor kortverblijvenden oftewel personen waarbij de eerste detentieperiode korter dan twee weken duurde. Vanwege de toenemende belangstelling voor (de gevolgen van) korte detenties en detentieduur hebben we er in deze monitor voor gekozen om alle nazorgkandidaten mee te nemen.

¹² De totale onderzoekspopulatie betreft 50.841 unieke personen, waarvan 39.253 personen (77,2%) in één jaarcohort voorkomen; 9.110 personen (17,9%) komen in twee jaarcohorten voor en 2.478 personen komen (4,9%) in alle drie de jaarcohorten voor.

¹³ Deze personen hebben simpelweg geen bekend BSN in het JDS systeem. Dit kan gaan om hele oude SJDS-nummers waarbij er nog geen BSN bekend was, maar het kan ook zijn dat een persoon niet in Nederland werkt of woont en daardoor geen bekende BSN in dit systeem heeft. Voor deze onderzoeksgroep zou dit vermoedelijk niet veel voorkomen, want we kijken naar personen waarbij het bekend is dat ze terug gaan keren naar een Nederlandse gemeente.

Figuur 2.1 Stroomschema onderzoekspopulatie

In tabel 2.2 is een aantal achtergrond- en detentiekennmerken (zoals geslacht, leeftijd, uitgangsdelict en detentieduur) beschreven van de onderzoeksgroepen. Het doel hiervan was om te kijken hoe de onderzoeksgroepen gekenmerkt worden en na te gaan of er verschillen bestaan tussen de drie cohorten. Uit deze tabel valt te lezen dat de onderzoeksgroepen uit 2017, 2018 en 2019 nauwelijks van elkaar verschillen in achtergrondkenmerken. Het merendeel is man (rond 93%), ongeveer een derde is jonger dan 30, rond 15% woont samen met een partner in de maand na vrijlating en ongeveer 43% heeft ten minste één kind. Meer dan twee derde van de nazorgkandidaten heeft al eerder in detentie gezeten. Nazorgkandidaten werden voor de huidige detentie gedetineerd vanwege een veroordeling voor, of verdenking van, een vermogensdelict (31%), geweldsdelict (14-15%), drugsdelict (9-11%), een kantonfeit (10%), verkeersdelict (7-8%), vernieling (6-7%), een overig delict (3%) of zedendelict (2%). Een groep van ongeveer 10-12% heeft een fictieve uitgangszaak; dit betekent dat de uitgangszaak niet bekend is in de OBJD. Dit kan betekenen dat er geen uitgangszaak is, bijvoorbeeld wanneer mensen gedetineerd zijn wegen eens (verkeers-)overtreding of civielrechtelijk plaatsing (Wartna et al., 2011b) of dat de uitgangszaak onbekend is. Ongeveer driekwart verbleef korter dan drie maanden (tot 90 dagen) in detentie, waarvan de helft korter dan vier weken (28 dagen) gedetineerd was.

Tabel 2.2 Kenmerken van nazorgkandidaten uitgestroomd uit detentie in 2017, 2018 en 2019

	2017	2018	2019
	Totale N = 22.126	Totale N = 21.437	Totale N = 21.344
	% / M (SD)	% / M (SD)	% / M (SD)
Geslacht (N)	22.118	21.430	21.335
Man	93	93	93
Vrouw	7	7	8
Leeftijd bij uitstroom (N)	22.126	21.437	21.344
Tot 20 jaar	2	1	1
20 t/m 24	15	14	14
25 t/m 29	18	18	17
30 t/m 39	29	30	31
40 t/m 49	21	21	21
50 en ouder	15	15	16
Sociaal netwerk (N)	22.126	21.437	21.344
Woont samen met een partner	15	14	14
Heeft een kind(eren)	43	42	40
Criminele geschiedenis (N)	22.126	21.437	21.344
Aantal eerdere justitiecontacten	13,89 (19,11)	13,63 (18,76)	13,4 (18,59)
Detentiegeschiedenis (N)	21.895	21.203	21.118
Eerste detentie	32	32	33
Aantal eerdere detenties	4,20 (6,19)	4,18 (6,25)	4,21 (6,42)
Huidige detentie			
Uitgangsdelict type (N)	22.126	21.437	21.344
Geweld	14	14	15
Vermogen zonder geweld	31	31	31
Vermogen met geweld	5	5	5
Zeden	2	2	2
Vernieling	6	7	6
Drugs	9	10	11
Verkeer	7	8	8
Overig	3	3	3
Kantonfeit	10	10	10
Fictieve uitgangszaak	12	10	10
Detentieduur (N)	21.693	20.991	20.924
Tot 10 dagen	22	20	20
10-28 dagen	31	31	30
29-90 dagen	22	23	23
91-365 dagen	17	18	18
Langer dan 1 jaar	8	8	9

2.3 Operationalisering

2.3.1 Werk en inkomen

Om te bepalen of ex-gedetineerde personen werk of inkomen hebben in de maanden voor en na detentie, is gebruik gemaakt van SECMBUS. In dit bestand wordt per maand vastgesteld of een persoon staat inschreven als scholier of student en wat zijn of haar inkomstenbronnen zijn. Er wordt bepaald dat iemand werk heeft als hij/zij in een maand (enig) inkomen heeft uit werk.¹⁴ Iemand volgt een opleiding wanneer hij/zij in een maand staat ingeschreven als scholier of student. Iemand heeft een inkomen wanneer zij in een maand (enig) inkomen heeft uit werk, een uitkering of pensioen. De volgende type uitkeringen worden op basis van SECMBUS bepaald: bijstands-, overige sociale voorzieningen,¹⁵ werkloosheid en ziekte- en arbeidsongeschiktheidsuitkering. Of mensen inkomen hebben als zelfstandige is niet per maand beschikbaar, alleen per kalenderjaar. We kunnen een inkomen als zelfstandige daarom niet meenemen bij het bepalen of iemand in een maand een inkomen heeft.¹⁶

Vervolgens worden de kenmerken en stabiliteit van werk op basis van SPOLISBUS bepaald. In dit bestand is informatie beschikbaar over alle (geregistreerde) banen die een persoon op een bepaald moment heeft. Voor elke baan is het volgende op basis van SPOLISBUS bepaald: het dienstverband (voltijd versus deeltijd), het aantal arbeidsuren dat iemand werkt, het basisloon (dat is bedrag aan loon exclusief bijzondere beloningen, toeslagen en overwerkloon), in welke sector iemand werkt en hoe lang iemand bij dezelfde werkgever is gebleven (baanbehoud). Ook is gekeken naar hoeveel werkgevers¹⁷ iemand heeft gehad in een bepaalde periode. Al deze maten zeggen iets over de kenmerken van de banen die nazorgkandidaten hebben of de stabiliteit van het werk.

2.3.2 Onderdak

Om te bepalen of iemand onderdak heeft is gebruikt gemaakt van twee longitudinale bestanden uit het SSB, namelijk GBAHUISHOUDENSBUS en BIJSTANDPERSOONSBUS. Het eerste geeft inzicht in de huisvestingssituatie (per dag) van personen en het tweede geeft aan of personen in een maand een (bijstands)uitkering voor adreslozen hebben ontvangen. Als eerste worden alle personen die volgens BIJSTANDPERSOONSBUS een uitkering als adresloze ontvangen gecodeerd als adresloos (oftewel, geen onderdak). Vervolgens zijn de mensen die niet zijn gevonden

¹⁴ Ook een stagevergoeding of een inkomen uit werk op de sociale werkplaats telt als inkomen uit werk. Wanneer mensen in een maand inkomen uit werk én inkomen uit een uitkering hebben, tellen we hen als werkend.

¹⁵ Hier vallen de volgende uitkeringen onder: wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz), wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK), wet arbeidsongeschiktheidsvoorzieningen jonggehandicapten (Wajong), en oorlogs- en verzetspensioenen. Voor de huidige onderzoeksgroep zal dit vermoedelijk vooral om Wajong-uitkeringen gaan.

¹⁶ Ongeveer 6% van de nazorgkandidaten heeft een inkomen als zelfstandige in het kalenderjaar na uitstroom uit detentie, waarbij we niet weten in welke maanden (mogelijk ook voor detentie) dat inkomen verdiend is.

¹⁷ Dit is berekend met IKVID, een versleuteld nummer dat door het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) wordt gebruikt om inkomstverhoudingen te identificeren. Het is mogelijk dat meerdere banen bij één IKVID horen; dit komt vooral voor in de uitzendbranche, onderwijs- en zorgsector. Daardoor is het mogelijk dat personen werkzaam in deze sectoren meerdere banen tegelijkertijd of na elkaar hebben bij een werkgever, en toch hier wordt geteld als één baan. Als een persoon ergens anders werkt (op hetzelfde moment of na het beëindigen van een andere baan), dan worden deze banen wel als aparte banen geteld (omdat er dan sprake is van verschillende IKVID nummers).

in GBAHUISHOUDENSBUS gecodeerd als huisvestingssituatie onbekend en de mensen die wel zijn gevonden in GBAHUISHOUDENSBUS als 'heeft onderdak'.

Vervolgens is aan de hand van GBAHUISHOUDENSBUS gekeken naar de woonsituatie. Op basis van iemands positie in het huisouden wordt het volgende bepaald: woont zelfstandig, woont bij ouders,¹⁸ woont bij partner,¹⁹ woont bij anderen²⁰ en woont in een instelling.²¹ Mensen wonen zelfstandig wanneer zij alleen op een adres wonen, ook al weten we niet of dit een postadres is of dat mensen werkelijk zelfstandige woonruimte hebben. Van de mensen die een huishouden vormen samen met anderen gaan we er vanuit dat ze ook werkelijk onderdak hebben. Van een deel van de nazorgkandidaten kunnen we dus niet achterhalen of ze een stabiele woonsituatie (zelfstandige woonruimte) of juist een heel onstabiele woonsituatie (een postadres) hebben.

Om meer zicht te krijgen op eventuele andere woonsituaties is naar *doubling up* gekeken.²² We volgen de definitie van Pilkauskas en collega's (2014), namelijk: er is sprake van *doubling up* wanneer een persoon ouder dan 18 jaar²³ inwoont bij een (schoon)ouder, grootouder, andere familieleden of andere volwassenen. Er is geen sprake van *doubling up* als iemand alleen woont of met een partner. Als personen in een instelling wonen dan is er ook geen sprake van *doubling up*. Verder is er ook informatie uit GBAHUISHOUDENSBUS gebruikt over de grootte van het huishouden.

Om meer informatie te geven over de kenmerken en de stabiliteit van de woonsituatie is ook gebruik gemaakt van GBAADRESBUS. Hiermee is bepaald op hoeveel verschillende adressen iemand gewoond heeft en of iemand na detentie terugkeert naar hetzelfde adres als voor detentie. Daarnaast is ook de kwaliteit van de buurt waarin iemand (voor en na detentie) woonde aan de hand van SES-WOA scores bepaald. Deze scores geven een indicatie van de sociale status van een buurt en worden bepaald op basis van de financiële welvaart, het opleidingsniveau en het recente arbeidsverleden van de bewoners. Een hogere score duidt op een hogere sociaaleconomische status van de buurt. Voor de analyses zijn variabelen gemaakt die aangeven of een nazorgkandidaat in een buurt met een lage of hoge status woont. Omdat het gemiddelde in heel Nederland is nul, worden scores lager dan nul gecodeerd als een 'lage buurtstatus' en scores hoger dan nul als een 'hoge buurtstatus'.

2.3.3 Schulden

Om te bepalen of iemand problematische schulden heeft voor en na detentie is gebruik gemaakt van SCHULDENPROBLEMATIEK. Dit bestand beschrijft of een persoon op een

¹⁸ Dan is de persoon aangeduid als thuiswonend kind in het SSB, ongeacht leeftijd.

¹⁹ Er kan hier ook sprake zijn van (thuiswonende) kinderen, maar dat hoeft niet.

²⁰ Dit kan bijvoorbeeld een broer, zus, of vriend (en zijn of haar gezin) zijn. Ook kan het zijn dat de persoon bij het gezin van zijn/haar kinderen woont. Ook deze situatie valt onder 'mensen die (in)wonen bij anderen'.

²¹ Volgens de documentatie van het CBS is een institutioneel huisouden een huishouden bestaande uit één of meer personen, die bedrijfsmatig worden voorzien van huisvesting en dagelijkse levensbehoeften. Het kan gaan om een nieuwe detentie (dan is de instelling een PI), of om een verblijf in een verslavings- of psychiatrische kliniek of andere zorginstelling, of begeleid wonen.

²² Er is helaas geen geregistreerde data beschikbaar over andere (onstabiele) woonsituaties zoals op de bank slapen bij familie of vrienden (*sofa surfing*) of slapen in niet-woonbare locaties, zoals in parken of auto's (*rough sleeping*).

²³ Omdat jongeren in Nederland gemiddeld 24 jaar zijn als ze uit huis gaan (CBS, 2023), zullen we in de bespreking van deze resultaten ook kijken naar verschillende leeftijdsgroepen.

peilmoment geregistreerde problematische schulden heeft, en of een persoon tot een particulier huishouden behoort met geregistreerde problematische schulden.

Volgens het CBS is er sprake van problematische schulden als een persoon of huishouden (dat wil zeggen ten minste één person in het huishouden) voldoet aan ten minste één van de volgende criteria op het peilmoment:

- Volgt een wettelijke schuldsanering (WSNP) traject.
- Heeft ten minste zes maanden de zorgpremie niet betaald.
- Heeft een betalingsachterstand van een Wet Mulder-boete bij het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) waarvan de tweede aanmaning ten minste twee maanden openstaat, of zich al in een ernstigere wanbetalersfase bevindt. Daarnaast moet het openstaande bedrag in totaal minimaal € 50 zijn.
- Heeft langer dan 27 maanden een toeslagschuld van totaal minimaal € 50 openstaan bij de Belastingdienst.
- Heeft langer dan 15 maanden een schuld van totaal minimaal € 50 voor overige belastingaanslagen openstaan bij de Belastingdienst.
- Heeft een belastingschuld die in de 12 maanden voor het peilmoment oninbaar is geleden.
- Heeft een betalingsachterstand bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) van drie maanden of langer en van minimaal € 270.

Zodoende geeft dit bestand een overzicht van personen met (problematische) schulden bij verschillende instanties (informatie komt hier bijvoorbeeld van de belastingdienst, de DUO en het CJIB). Het gebruik van deze bron impliceert dat alleen de schulden die geregistreerd staan bij deze instanties met het onderzoek in kaart worden gebracht. Betalingsachterstanden of trajecten gevolgd bij het Bureau Krediet Registratie (BKR) of in het Centraal Curatele en Bewindregister (CCBR) worden hierin niet meegenomen. Ook blijven schulden bij telecombedrijven en informele schulden (bij familieleden, (criminele) vrienden of kennissen) buiten beschouwing. Bovendien weten we met deze data niet of personen in de schuldhulpverlening zitten.

Per peilmoment wordt dus gekeken of iemand voldoet aan ten minste één van deze criteria. Tot nu toe zijn de volgende peilmomenten beschikbaar: 1 januari 2018, 2019 en 2020 en 1 oktober 2020. Waar mogelijk kijken we naar het eerste peilmoment voor detentie om de situatie voor detentie te beschrijven.²⁴ De situatie na detentie wordt bepaald op het eerste 1 januari na de uitstroombdatum (voor cohort 2017 is dit 1 januari 2018, voor cohort 2018 is dit 1 januari 2019 en voor cohort 2019 is dit 1 januari 2020). Voor alle nazorgkandidaten is ook de situatie op 1 oktober 2020 beschikbaar.

2.3.4 *Recidive*

We rapporteren in deze studie de algemene recidive binnen één en twee jaar na uitstroom uit detentie. Als recidive tellen we alle strafzaken naar aanleiding van misdrijven met een pleegdatum binnen respectievelijk één en twee jaar²⁵ na de uitstroombdatum uit detentie, die niet zijn geëindigd in vrijspraak, een technisch sepot

²⁴ Dit is niet mogelijk voor cohort 2017 omdat informatie over schulden pas vanaf 1 januari 2018 beschikbaar is (oftewel al na instroom). Ook voor een deel van de nazorgkandidaten in cohort 2018 en 2019 is dit niet mogelijk omdat zij al voor 1 januari 2018 instroomde in detentie. Voor cohort 2018 waren er 4.940 (23%) nazorgkandidaten die al voor 1 januari 2018 instroomden. Voor cohort 2019 was dit er 1.279 (6%).

²⁵ We beschrijven de recidive van mensen die uiterlijk 31 december 2019 uitstromen uit detentie en volgen iedereen precies twee jaar, dus tot uiterlijk 31 december 2021. We kiezen ervoor om voor iedereen de recidive over dezelfde periode (één en twee jaar na uitstroom) te beschrijven.

of een andere technische beslissing (verder 'geldige strafzaken'). Wanneer er nog geen rechterlijke uitspraak is geweest, of wanneer er nog een hoger beroep loopt, telt een zaak wel mee als recidive. Hiervoor is gekozen omdat meer dan 90% van de vervolgingen uiteindelijk eindigt in een schuldigverklaring (Vink & Diephuis, 2023). Hierdoor zal vooral voor de uitstroom uit 2019 de recidive mogelijk iets worden overschat.

We beschrijven per cohort de recidiveprevalentie en recidivefrequentie. De recidiveprevalentie wordt bepaald als het percentage van de totale (gevolgde) groep dat recidiveert binnen een periode. Om de prevalentie te bepalen wordt rekening gehouden met hoe lang mensen kunnen worden gevolgd door de tijd en dus het risico lopen om te recidiveren (zie voor meer informatie over de standaardprocedures van de WODC-recidivemonitor Wartna et al., 2011b). Aangezien wij bijna iedereen tot twee jaar kunnen volgen door de tijd (minder dan 1% emigreert, overlijdt of verdwijnt anderszins uit onze data) is de tweejarige recidiveprevalentie (bijna) gelijk met het aandeel mensen dat binnen twee jaar minstens één keer recidiveert.

Daarnaast berekenen we ook de recidivefrequentie. De recidivefrequentie wordt bepaald als het aantal nieuwe geldige strafzaken naar aanleiding van delicten met een pleegdatum binnen twee jaar na uitstroom. We volgen nazorgkandidaten precies twee jaar vanaf het moment dat ze uitstromen uit detentie. Alle nieuwe geldige strafzaken naar aanleiding van delicten met een pleegdatum binnen deze periode tellen mee bij het bepalen van de recidivefrequentie. Een deel van de nazorgkandidaten recidiveert niet binnen twee jaar, de recidivefrequentie is dan 0.²⁶

2.3.5 *Achtergrond- en detentiekennmerken*

Demografische kenmerken

De demografische kenmerken geslacht en leeftijd worden bepaald op basis van GBAPERSONSTAB. Leeftijd betreft de leeftijd op het moment van uitstroom.

Kenmerken van sociaal netwerk

Op basis van GBAHUISHOUDENBUS is bepaald of iemand (in de maand na detentie) samenwoont met een partner. Wij hebben geen informatie over of mensen een partner hebben wanneer mensen niet samenwonen met hun partner. Of nazorgkandidaten kind(eren) hebben is bepaald op basis van KINDOUDERTAB. In dit bestand is gekeken of nazorgkandidaten geregistreerd staan als ouder bij een of meer kind(eren). Dit betekent niet per se dat de ouder ook praktisch voor het kind zorgt of betrokken is bij de opvoeding van het kind, maar wel dat de persoon het kind heeft erkend.

Strafrechtelijk verleden

Het strafrechtelijk verleden wordt bepaald op basis van de OBJD. In dit bestand zijn alle eerdere justitiecontacten van de nazorgkandidaten opgenomen. We controleren voor het aantal eerdere justitiecontacten in de analyses.

²⁶ Deze methode om recidivefrequentie te bepalen komt overeen met de methode hoe recidivefrequentie in WODC-onderzoek wordt gebruikt in (frequentie)modellen. Wanneer een recidivefrequentiecijfer wordt gerapporteerd is dit in veel WODC-onderzoek de frequentie per recidivist per jaar in vrijheid. In dit onderzoek rapporteren we dezelfde recidivefrequentie die we ook in de frequentiemodellen gebruiken, namelijk het aantal nieuwe strafzaken binnen twee jaar na uitstroom over alle nazorgkandidaten (dus ook over de mensen die niet recidiveren en dus een recidivefrequentie van 0 hebben).

Detentiekenmerken

Ook kijken we, net als in de vijfde en zesde meting, naar de huidige detentieperiode. We controleren voor of deze detentie de eerste detentie is van een persoon, de detentieduur en het type delict waar iemand nu voor vastzit. Bij het type delict maken we onderscheid tussen gewelds-, zeden- en vermogensdelicten (met en zonder geweld), drugs- en verkeersdelicten, overige delicten en vernieling of verstoring openbare orde. Een deel (ongeveer 10-12%) van de nazorgkandidaten heeft een fictieve uitgangzaak; dit betekent dat er geen uitgangzaak bekend is in de OBD. Dit kan betekenen dat er geen uitgangzaak is, bijvoorbeeld wanneer mensen gedetineerd zijn wegens een (verkeers-)overtreding of civielrechtelijke plaatsing (Wartna et al., 2011b) of dat de uitgangzaak onbekend is.

Detentieduur betreft het aantal dagen tussen de instroomdatum en uitstroomdatum zoals bekend bij de DJI. Hiervan is een categorische indeling gemaakt op basis van vaste momenten in het nazorgbeleid (Ministerie JenV et al., 2019).²⁷ De vijf categorieën zijn:

- 1 Tot tien dagen: de casemanager in de PI haalt informatie op over de basisvoorwaarden van de gemeente en deelt informatie over de basisvoorwaarden en het sociaal netwerk door middel van het 'informatieblad' met de gemeente; de gedetineerde persoon krijgt voorlichting over mogelijkheden om te werken aan zijn of haar re-integratie.
- 2 Tien dagen - 28 dagen (oftewel, vier weken): een trajectgesprek vindt plaats met de gedetineerde personen waarbij een concept detentie- en re-integratie plan (D&R-plan) wordt vastgesteld
- 3 29 dagen - 90 dagen: personen kunnen maximaal 90 dagen, oftewel drie maanden, in voorlopige hechtenis worden gehouden. Voor deze personen geldt wel dat nog vóór de inhoudelijke behandeling van de strafzaak door de rechter, het re-integratietraject in gang wordt gezet. Echter, in de PI is er pas vanaf het gevangenisregime²⁸ meer tijd om bijvoorbeeld in de dagbesteding aan re-integratiedoelen te werken.
- 4 91 dagen tot één jaar: er vinden periodiek trajectgesprekken plaats met de persoon en betrokken ketenpartners; eens in de zes weken wordt het D&R-plan gemonitord en waar nodig bijgesteld. Voor personen met een onvoorwaardelijke straf van minstens zes maanden, zijn er mogelijkheden voor extramurale detentie, bijvoorbeeld werken buiten de PI, elektronisch toezicht of deelnemen aan andere activiteiten om te voorkomen dat ze later in crimineel gedrag vervallen. Door deze mogelijkheden kunnen personen intensiever worden voorbereid op zijn of haar terugkeer. De DJI, reclassering en gemeente bespreken de voortgang van het extramurale detentietraject.
- 5 Langer dan een jaar: bij gevangenisstraffen van tenminste één jaar kan een persoon onder voorwaarden eerder vrijkomen (voor straffen tot maximaal twee jaar, is dit mogelijk na de eerste twaalf maanden in detentie; voor straffen langer dan twee jaar, is dit mogelijk na het uitzitten van twee derde van de straf en duurt maximaal twee jaar).

²⁷ Een categorische indeling heeft de voorkeur boven een continue maat (oftewel, het aantal dagen in detentie) omdat 1) er vaste momenten en afspraken zijn met betrekking tot ondersteuning bij de basisvoorwaarden in het nazorgbeleid, 2) meer dagen in detentie minder gevolgen heeft voor personen die lang in detentie zitten (Johnson, 2006).

²⁸ Personen kunnen maximaal 90 dagen, oftewel drie maanden, in voorlopige hechtenis worden gehouden (huis van bewaring regime), waarna een rechterlijke beslissing genomen moet worden genomen. Het gevangenisregime begint na een veroordeling van de rechter en kan dus al voor de periode van drie maanden beginnen.

Dit beleid gaat op voor alle nazorgkandidaten die in een PI instromen via een preventieve/voorlopige hechtenis of via de zelfmeldprocedure (Ministerie JenV et al., 2019). Voor arrestanten²⁹ zijn deze momenten net even anders vanwege de relatief korte verblijfsduur: arrestanten die minder dan 28 dagen (oftewel vier weken) gedetineerd zijn worden gescreend door de casemanager in de PI op de vijf basisvoorwaarden. Voor arrestanten die tussen 28 dagen en 56 dagen (oftewel vier tot acht weken) gedetineerd zijn, dient er binnen de eerste tien dagen een screening plaats te vinden en dan vervolgens een trajectgesprek (categorieën 1 en 2 hierboven). Arrestanten die langer dan acht weken in detentie verblijven (en worden overgeplaatst naar een regulier regime) krijgen wel de volledige integrale intake.

2.4 Analyses

2.4.1 Beschrijvende analyses

Ter beantwoording van de eerste onderzoeksvraag (1.1) zijn beschrijvende analyses uitgevoerd over de situatie op werk, inkomen en onderdak voor detentie tot één jaar na vrijlating. De situatie op deze basisvoorwaarden wordt voor de volgende momenten bepaald: (in de maand) voor detentie, (in de maand) na vrijlating,³⁰ zes maanden na vrijlating en één jaar na vrijlating. Allereerst wordt beschreven in hoeverre nazorgkandidaten deze basisvoorwaarden bezitten. Vervolgens worden kenmerken en stabiliteit van werk, inkomen en onderdak beschreven.

Ter beantwoording van onderzoeksvraag 2.1 zijn beschrijvende analyses uitgevoerd om een beeld te geven van hoeveel nazorgkandidaten (op peilmomenten voor en na detentie) problematische schulden hebben.

2.4.2 Multiple regressiemodellen

Ter beantwoording van onderzoeksvraag 1.2 zijn Cox- en negatief-binomiaalregressie modellen uitgevoerd om de relatie tussen enerzijds kenmerken en stabiliteit van werk, inkomen en onderdak en anderzijds recidive te onderzoeken. Voor de analyses over recidiveprevalentie, zijn Cox-regressiemodellen uitgevoerd. In een Cox-regressiemodel wordt het effect van meerdere variabelen op de duur tot het optreden van een gebeurtenis geschat. In onze modellen schatten we de duur vanaf uitstromen uit detentie tot de pleegdatum van het (eerste) recidivedelict. We volgen alle nazorgkandidaten vanaf het moment van vrijlating tot ofwel precies één en twee jaar later, of dan wel tot zij voor het eerst recidiveren, daarbij zullen sommige mensen al op de eerste dag recidiveren, terwijl anderen pas (veel) later recidiveren. Ook zullen er mensen zijn die in twee jaar helemaal niet recidiveren, zij lopen de hele observatieperiode lang het risico om te recidiveren maar doen het niet. Het voordeel van een Cox-regressiemodel is dat al deze informatie kan worden gebruikt om zo goed mogelijk het effect van de basisvoorwaarden en achtergrondkenmerken op recidive te bepalen.

Met behulp van Cox-regressiemodellen kan de invloed van elke achtergrondvariabele op de recidivekans over de tijd geschat worden, gecontroleerd voor alle andere

²⁹ Ongeveer een-derde van de nazorgkandidaten in dit onderzoek is uitgestroomd met de titel 'arrestant'.

³⁰ Of iemand werk of inkomen heeft is per maand bekend. We bepalen of iemand werk of inkomen heeft in de maand dat iemand instroomt in detentie en in de maand dat iemand uitstroomt uit detentie. Huishoudenspositie is per dag bekend, we bepalen wat iemands huishoudenspositie is op de dag voordat hij instroomt in detentie en de dag nadat hij uitstroomt uit detentie.

variabelen in het model. Deze invloed wordt uitgedrukt in het relatieve risico (*hazard ratio*) dat iemand recidiveert. De *hazard* zelf is gedefinieerd als de kans dat mensen recidiveren op een moment, gedeeld door de cumulatieve kans om tot op dat moment (nog) niet gerecidiveerd te zijn (en dus nog het risico liep om voor het eerst te recidiveren).³¹ Cox-regressiemodellen schatten voor alle onafhankelijke variabelen (basisvoorwaarden en achtergrondkenmerken) de *hazard ratio*³² (HR) oftewel de verhouding tussen de hazards, gecontroleerd voor alle andere variabelen in het model. Een HR van twee voor 'geen inkomen' betekent dat mensen zonder inkomen (elke dag) een twee keer zo groot risico lopen om te recidiveren als mensen met een inkomen. Een HR van 1,01 voor 'eerdere delicten' betekent dat met elk eerder delict dat mensen gepleegd hebben het risico om te recidiveren met 1,01 keer zo groot wordt.³³

Voor de analyses over recidivefrequentie is gekeken naar het aantal strafzaken met een pleegdatum in de eerste twee jaar na de vrijlating. Hiervoor zijn tellingsmodellen gebruikt, specifiek negatief-binomiaalregressiemodellen. Deze analysemethode bleek volgens Tollenaar (2018) het meest passende model te zijn voor het analyseren van recidivefrequentiegegevens op basis van strafzaken. Een negatief-binomiaal model geeft schattingen in termen van de (log) *incidence rate ratio*³⁴ (IRR). De IRR geeft het effect aan van de basisvoorwaarden op het gemiddelde aantal strafzaken, onder constanthouding van alle overige kenmerken. Hoe meer de IRR afwijkt van 1, hoe groter de invloed van de basisvoorwaarde op het gemiddelde aantal strafzaken. Bij categorische variabelen (zoals sekse en type delict) betekent een waarde groter dan 1 een hoger gemiddeld aantal strafzaken ten opzichte van de referentiecategorie en een waarde kleiner dan 1 een lager gemiddeld aantal strafzaken. Bij continue variabelen (zoals leeftijd en detentieduur) betekent een waarde groter dan 1 een positief verband tussen het kenmerk en het gemiddelde aantal strafzaken en een waarde kleiner dan 1 een negatief verband. Een IRR van 0,95 bij leeftijd betekent dat met elk extra levensjaar het gemiddelde aantal strafzaken 0,95 keer zo klein wordt.

In zowel de Cox- als negatief-binomiaalregressiemodellen wordt er rekening gehouden met achtergrond- en detentiekennmerken die het recidiverisico kunnen beïnvloeden (zoals, leeftijd, geslacht, criminele- en detentiegeschiedenis). Voor ongeveer 3% van de nazorgkandidaten zijn één of meerdere kenmerken met betrekking tot detentieduur en detentiegeschiedenis onbekend. Deze mensen laten we weg uit de modellen, omdat we willen controleren voor deze belangrijke voorspellers. De modellen worden geschat op de drie cohortjaren gezamenlijk³⁵ op een totaal van 62.725 personen. In deze analyses houden we ook rekening met incapacitatie (Tollenaar, 2018). We houden rekening met incapacitatie door te bepalen hoeveel dagen mensen vrij zijn in de twee jaar na vrijlating. Dit kan namelijk zowel invloed hebben op de recidivefrequentie (want sommige personen hadden dan meer tijd om [meerdere] delicten te plegen) evenals het bezitten van de basisvoorwaarden (want sommige personen hadden meer tijd om bijvoorbeeld werk te vinden). De exposuretijd is het aantal dagen dat mensen niet gedetineerd zijn in deze twee jaar en wordt berekend als 730- het aantal dagen

³¹ Deze kan dus, anders dan een kans, groter dan één zijn.

³² Een *hazard ratio* is een effectmaat en geeft dus het effect aan van basisvoorwaarden en achtergrondkenmerken op de kans dat iemand recidiveert. Het is belangrijk om vooral naar de effectgrootte te kijken omdat de significantie sterk afhangt van de omvang van de onderzoeksgroep, bij een onderzoeksgroep van 50.000 personen zijn bijna alle verschillen significant.

³³ Dit betekent dat mensen met 10 eerdere delicten een 10% grotere kans hebben om te recidiveren ($1,01^{10}=1,1$) en mensen met 200 eerdere delicten een 7 keer zo grote kans hebben om te recidiveren ($1,01^{200}=7$) als mensen zonder eerdere delicten.

³⁴ De IRR is net als de HR een effectmaat.

³⁵ Dit doen we omdat het recidivebeeld vergelijkbaar is over de drie cohortjaren (zie 3.2.1).

dat mensen in (verschillende) nieuwe detentie(s) doorbrengen (Verweij et al., 2021).³⁶ Omdat sommige personen in meerdere cohortjaren voorkomen, controleren we voor deze *clustering* en rapporteren de betrouwbaarheidsintervallen die met de *clustered standard errors* berekend zijn.

Ter beantwoording van onderzoeksvraag 2.2, zijn ook Cox- en negatieve binominale regressiemodellen uitgevoerd om de relatie tussen problematische schulden en recidive in kaart te brengen. Naast achtergrond- en detentiekennmerken, worden in deze analyses ook gecontroleerd voor de situatie op werk, inkomen en onderdak omdat deze mogelijk samenhangen met schulden (Van Beek, 2022).

2.4.3 Propensity score stratificatie

Ter beantwoording van onderzoeksvraag 3.1, is gekozen voor een *propensity score stratification* methode (ook wel bekend als subclassificatie op de *propensity score*). Met deze methode zijn mensen die kort en langer in detentie zitten (detentieduurgroepen) vergelijkbaar gemaakt op gemeten achtergrondkenmerken die samenhangen met detentieduur. Dit is belangrijk om te doen omdat deze achtergrondkenmerken niet alleen samenhangen met detentieduur, maar ook met uitkomstvariabelen zoals de kans op werk of onderdak (zie onder andere Boone et al., 2021; Weijters et al., 2010). Vervolgens is berekend wat de kans op werk, inkomen, onderdak en schulden voor de verschillende detentieduurgroepen zou zijn wanneer deze groepen vergelijkbaar zouden zijn op achtergrondkenmerken. Wanneer deze kans verschilt tussen verschillende detentieduurgroepen kan dit worden geïnterpreteerd als het effect van detentieduur.

Hieronder wordt eerst deze methode beschreven. Daarna wordt in meer detail ingegaan op welke statistieken gebruikt zijn om de zogenaamde balans te bepalen (oftewel te bepalen of het gelukt is detentieduurgroepen te creëren die niet langer significant verschillen in achtergrondkenmerken). Vervolgens worden de effectschattingen beschreven.

Propensity score stratification

Propensity score methoden worden vaak in de criminologie gebruikt om personen in een bepaalde onderzoeksgroep te koppelen (*matchen*) aan personen in een controlegroep met vergelijkbare achtergrondkenmerken. Echter, in de huidige studie, hebben alle personen de interventie (oftewel, detentie) meegemaakt, maar wel in verschillende lengtes. Deze lengtes zijn geïnclassificeerd in vijf detentieduurgroepen (aan de hand van het nazorgbeleid, zoals uitgelegd in 2.3.5) die kort of langere tijd in detentie hebben gezeten (1 = tot tien dagen, 2 = 11 dagen tot 28 dagen, 3 = 29 tot 90 dagen, 4 = 91 tot 365 dagen, 5 = langer dan één jaar, tot maximaal twee jaar³⁷). Om personen die op de gemeten achtergrondkenmerken vergelijkbaar zijn maar toch verschillende *doses* van detentie hebben gekregen te vergelijken gebruiken we gestratificeerde *propensity scores* (zie onder andere Loughran et al., 2009, Ramakers et al., 2014 en Wermink et al., 2018).

³⁶ Bij het bepalen van de exposuuretijd wordt gebruik gemaakt van data over nieuwe detenties van DJI. Extramurale gedeeltes van detenties, waarbij mensen niet meer fysiek in de gevangenis zitten maar wel onder verantwoordelijkheid van DJI staan worden daarbij meegeteld als insluitingstijd (Verweij et al., 2021). De werkelijke exposuuretijd (de tijd waarin iemand de mogelijkheid heeft om delicten te plegen in de samenleving of een basisvoorwaarde te bezitten) wordt hierdoor mogelijk onderschat.

³⁷ Voor ongeveer 9,7% van de nazorgkandidaten was de detentieduur niet bekend ($N = 1.299$). Deze personen zijn buiten beschouwing gelaten. Er is voor gekozen om personen tot maximaal een detentieduur van twee jaar mee te nemen omdat de groep die langer dan twee jaar vastzit zeer klein is (ongeveer 4% van de nazorgkandidaten, $N = 2.524$) en de langste detentieduurgroep dan zeer heterogeen zou worden.

De stratificatie op *propensity scores* is een techniek om personen te groeperen in strata (groepen van gelijke grootte), waarin mensen binnen een stratum vergelijkbare *propensity scores* hebben. De *propensity scores* worden gemaakt met behulp van een *ordered logit*-model³⁸ (McCullagh, 1980), namelijk door de geschatte kans om een detentie van een bepaalde duur te hebben te voorspellen vanuit gemeten achtergrondkenmerken. Op basis van de *propensity score* worden groepen van gelijke grootte gemaakt, de zogenoemde *propensity score* strata. In deze studie gebruiken we kenmerken die uit eerder onderzoek een grote invloed blijken te hebben op de strafoplegging en lengte van een (detentie)straf (Van Wingerden et al., 2016) maar ook invloed hebben op de uitkomst, het bezitten van de basisvoorwaarden na detentie. Hiertoe is rekening gehouden met demografische kenmerken (leeftijd en geslacht), persoonlijke omstandigheden (familiesituatie, schulden voor detentie, werk, inkomsensbron, huisvestingsituatie), criminele geschiedenis (aantal keer jeugd detentie, leeftijd bij inschrijving van de eerste zaak, aantal vorige [ernstige en zeer ernstige³⁹] justitiecontacten, aantal vorige vrijheidsstraffen) en het type delict. We kunnen niet controleren voor mogelijk andere belangrijke voorspellers zoals verslavingsproblematiek en drugsgebruik (Van Wingerden et al., 2016). Het *ordered logit*-model wordt geschat op alleen de nazorgkandidaten waarvan alle bovenstaande kenmerken bekend zijn ($N = 51.415$). In bijlage 4, tabel B4.1 is te zien welke kenmerken zijn gebruikt. Na het schatten van de *propensity scores*, worden personen ingedeeld in groepen (strata) van gelijke grootte op basis van hun *propensity scores*. In navolging van eerder onderzoek, hebben wij vijf (qua aantal personen) even grote groepen gemaakt. De keuze voor vijf strata blijkt in de praktijk te zorgen dat tot 90% van de verschillen tussen groepen worden weggenomen (Rosenbaum & Rubin, 1984). Na het maken van de strata is gekeken naar de overlap in *propensity scores* over de verschillende detentieduurgroepen. Om de groepen vergelijkbaar te kunnen maken is het nodig dat dezelfde *propensity scores* voorkomen in alle vijf de detentieduurgroepen.

Een deel van de personen bleek ongeschikt te zijn omdat ze buiten de range van *propensity scores* die bij alle vijf groepen voorkomen vallen. Omdat voor deze personen niet in alle detentieduurgroepen een vergelijkbare persoon te vinden is, zijn deze personen weggelaten uit de analyses. De analyses zijn daarom gedaan voor 50.555 nazorgkandidaten,⁴⁰ ongeveer 98% van de oorspronkelijke onderzoeksgroep. Voor deze groep geldt dat in alle vijf de detentieduurgroepen de minimale en maximale (voorkomende) *propensity scores* (van de vijf strata) gelijk zijn (zie bijlage 4, figuur B4.1). De stratificatieprocedure is uitgevoerd in R versie 4.2.3 (R core team, 2021) met behulp van package MASS versie 7.3-54.

³⁸ Om met één model mensen in vijf groepen te kunnen verdelen moet de *proportional odds* assumptie worden getoetst. De invloed van alle covariaten (zoals geslacht, leeftijd en strafrechtelijk verleden) op de kans om in een kortere detentieduurgroep ten opzichte van een langere detentieduurgroep te zitten moet hetzelfde zijn voor de verschillende detentieduurgroepen. De Branttest is significant $\chi^2(48) = 741,97, p < 0,001$. wat aangeeft dat de *proportional odds* assumptie geschonden wordt. Echter bij een groepsgrootte van 50.000 personen wordt alles significant. De effectsize is 0,14 wat een klein effect is.

³⁹ Ernstige justitiecontacten zijn naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens vier jaar of waarvoor voorlopige hechtenis kan worden gevorderd. Zeer ernstige justitiecontacten zijn naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens acht jaar.

⁴⁰ Dezelfde persoon kan in meerdere jaren uitstromen uit detentie en dus in meerdere jaarcohorten voorkomen. Dit hoeft geen invloed te hebben op de *propensity score* te hebben omdat elke score wordt bepaald op basis van de kenmerken van de persoon op het moment voor de betreffende detentie (en de meeste kenmerken zijn dynamisch, oftewel veranderen door de tijd). Bijvoorbeeld, voor iemand die in 2017 en 2019 heeft vastgezet, zou de persoon bijvoorbeeld een uitgebreider criminele geschiedenis hebben in 2019 (ten opzichte van 2017) en dus waarschijnlijk een andere balansscore krijgen. Toch, om te checken dat de resultaten niet hierdoor worden beïnvloed, zijn alle analyses ook gedaan met alleen unieke nazorgkandidaten waarbij de laatste detentie is gekozen. De resultaten zijn vergelijkbaar met de resultaten van de volledige onderzoeksgroep.

Covariate balance

Het doel van de stratificatieprocedure is dat de vijf detentieduurgroepen (door de indeling naar strata) vergelijkbaar kunnen worden gemaakt op *propensity scores* en dus op de achtergrondkenmerken. Om te bepalen of dit gelukt is, of te wel om te bepalen of er 'covariate balance' is bereikt, zijn er twee typen toetsen uitgevoerd, afhankelijk van het meetniveau van de variabele.

Om te bepalen of er balans is bereikt op continue variabelen (zoals leeftijd of aantal eerdere justitiecontacten) zijn er tweeweg-variantieanalyses (ANOVA) gebruikt. In deze analyses is bepaald of er significante verschillen zijn in een achtergrondkenmerk (zoals leeftijd) tussen de vijf detentieduurgroepen, de vijf strata en de interactie tussen detentieduur en strata. Wanneer zowel het hoofdeffect van de *propensity score*strata en de interactie tussen de strata en de detentieduurgroepen niet significant zijn, is er sprake van balans op het achtergrondkenmerk. Om te bepalen of er balans is op categorische variabelen (zoals geslacht en het hebben van schulden voor detentie) zijn logistische regressieanalyses gebruikt met dezelfde specificatie. Ook hier is bepaald of de vijf strata en de interactie van de strata met de detentieduurgroepen een significant effect op de verschillende achtergrondkenmerken hebben.

Of een effect significant is hangt echter sterk af van de omvang van de onderzoeksgroep, bij een onderzoeksgroep van 50.000 personen zijn bijna alle verschillen significant. In plaats van te constateren dat er dus nooit balans wordt bereikt bij zulke grote groepen, hebben we gekeken naar de effectgrootte om te bepalen of er balans is bereikt. Een effectgrootte laat de relevantie van een effect zien ongeacht de steekproefgrootte. In een ANOVA is eta-squared (η^2) een veelgebruikte maat van effectgrootte (waarbij 0,01 = klein; 0,06 = gemiddeld; 0,14 = groot). Een kenmerk is niet in balans als de effectgrootte groter is dan 0,10. Voor de logistische regressiemodellen is Cohen's *w* berekend⁴¹ waarbij 0,1 een klein effect is, 0,3 gemiddeld en 0,5 of hoger groot (Cohen, 1988). Hierbij geldt dan dat een kenmerk niet in balans is als de effectgrootte groter is dan 0,10. De effectgroottes voor en na stratificatie zijn in bijlage 4, tabel B4.1 te vinden. Uit de analyses blijkt dat de effectgroottes allemaal klein zijn, er zijn dus na stratificatie weinig tot geen verschillen in de achtergrondkenmerken tussen de detentieduurgroepen, oftewel, er is sprake van balans.

Effectschattingen

Om te bepalen wat het effect van detentieduur op de basisvoorwaarden is, is voorspeld wat de situatie op de basisvoorwaarden in de verschillende detentieduurgroepen zou zijn indien deze groepen niet van elkaar zouden verschillen in achtergrondkenmerken. Praktisch is dit gedaan door te voorspellen wat de uitkomst zou zijn als de vijf strata gelijk zouden zijn verdeeld over de vijf detentieduurgroepen. Binnen elk detentieduurcohort is per strata de gemiddelde uitkomst bepaald (bijvoorbeeld het aandeel mensen dat werk heeft). Vervolgens wordt een gewogen gemiddelde uitkomst per detentieduurgroep bepaald waarbij wordt gewogen alsof de vijf strata gelijk over de vijf detentieduurgroepen zijn verdeeld. Hiermee wordt per detentieduurgroep de voorspelde kans op (kenmerken en stabiliteit van) werk, inkomen en onderdak gelijk na vrijlating (één maand), zes maanden na vrijlating en tot één jaar na vrijlating berekend. Voor de basisvoorwaarde schulden wordt gekeken naar of een persoon schulden had op de eerste januari na uitstroom en op 1 oktober 2020. Vervolgens is bepaald of er significante verschillen zijn tussen

⁴¹ De Cohen's *w* is verkregen door de Wald-statistieken van de betreffende categorieën te kwadrateren, bij elkaar op te tellen, te delen door de *n* en er vervolgens de wortel van te trekken.

detentieduurgroepen in voorspelde uitkomsten om zo te bepalen of detentieduur een effect heeft. Ook hier zijn de effectgroottes berekend vanwege de omvang van de onderzoeksgroep. Zoals hierboven beschreven wordt η^2 berekend voor continue uitkomstmaten (zoals het basisloon) en Cohen's w voor dichotome uitkomstmaten (zoals het hebben van werk). Tot slot worden enkele gevoeligheidsanalyses uitgevoerd om de robuustheid van de gevonden effect te toetsen.

3 Werk, inkomen en onderdak

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de situatie op de basisvoorwaarden werk, inkomen en onderdak, de kenmerken en stabiliteit van deze basisvoorwaarden en de relatie met recidive. In dit hoofdstuk worden vooral de situatie voor de nazorgkandidaten die in 2019 uit detentie zijn gestroomd weergegeven. Het beeld bij de overige uitstroomcohorten is grotendeels hetzelfde, opvallende verschillen worden in de tekst toegelicht (aanvullende statistieken over deze jaarcohorten zijn ook in bijlage 2 te vinden). De cijfers over het op orde hebben van de basisvoorwaarden (onder 3.1.1) gaan dus over alle nazorgkandidaten die in 2019 zijn uitgestroomd (21.344 personen). Cijfers over de kenmerken en stabiliteit van de basisvoorwaarden (onder 3.1.2 en 3.1.3) gaan over de personen die deze basisvoorwaarden *bezitten* (oftewel, werk, inkomen of onderdak hebben) en daardoor vaak over kleinere groepen. Voor de duidelijkheid, is de groep waarover de cijfers gaan cursief in de titel van elke tabel of figuur.

3.1 Wat is de situatie op werk, inkomen en onderdak voor en na detentie?

3.1.1 *Het op orde hebben van werk, inkomen en onderdak*

In figuur 3.1 is weergegeven in hoeverre nazorgkandidaten die in 2019 uit detentie zijn gestroomd voor en na detentie werk, inkomen en onderdak hebben (zie bijlage 2, tabel B2.1 voor de exacte cijfers en voor de cijfers voor de overige uitstroomcohorten).

Werk

Het aandeel nazorgkandidaten dat de maand voor detentie werk heeft is ongeveer 19%. Eén maand na vrijlating is 18% van de nazorgkandidaten aan het werk.⁴² Dit blijft redelijk stabiel tot één jaar na vrijlating (dan heeft 17% van de nazorgkandidaten werk). In de maand voor detentie volgde ongeveer 3% van de nazorgkandidaten een opleiding (ongeveer 2% volgde alleen een opleiding en 1% werkte ook daarnaast). Na detentie blijft dit stabiel rond 2%. Samengenomen met werk, betekent dit dat ongeveer 20% van de nazorgkandidaten dagbesteding had in de vorm van werk of opleiding. De overige 80% van de nazorgkandidaten had geen dagbesteding. Dit aandeel is redelijk stabiel voor en na detentie.

Inkomen

Wat betreft inkomen, heeft 68% van de nazorgkandidaten een inkomen voor detentie. Iemand heeft een inkomen wanneer zij in een maand (enig) inkomen heeft uit werk, een uitkering of pensioen. Een jaar na vrijlating is het aandeel nazorgkandidaten met inkomen toegenomen tot 74% (zie tabel 3.4 voor meer informatie over de inkomstbronnen).

Onderdak

Zoals te zien in figuur 3.1 heeft zowel voor als na detentie ongeveer 70% van de nazorgkandidaten onderdak. Nazorgkandidaten kunnen zelfstandig wonen,⁴³ bij een

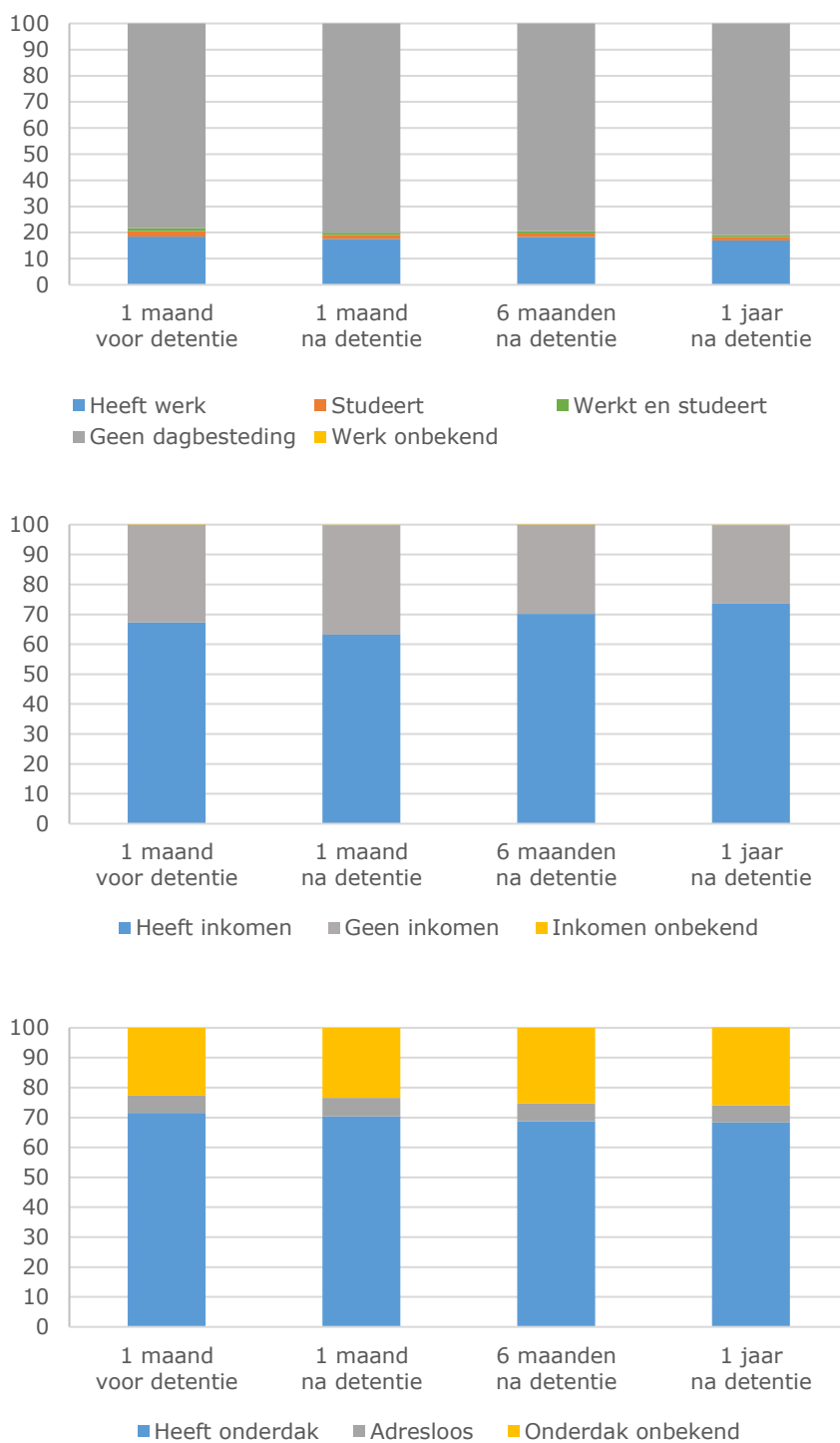
⁴² Deze personen werken alleen en volgen dus geen opleiding.

⁴³ Zoals in 2.3.2 beschreven, mensen wonen zelfstandig wanneer zij alleen op een adres wonen, ook al weten we niet of dit een postadres is of dat mensen werkelijk zelfstandige woonruimte hebben.

partner, familie of kennissen, of in een instelling. Op alle meetmomenten ontvangt ongeveer 6% een uitkering voor adreslozen. Van deze groep weten we zeker dat ze op het desbetreffende meetmoment adresloos zijn geweest. Dat weten we niet zeker voor de overige 23-26% die geen geregistreerd adres heeft of überhaupt niet gevonden zijn in de GBAHUISHOUDENSBUS. Deze personen zijn mogelijk adresloos (zonder uitkering), slapen bij anderen (en staan niet ingeschreven) of zijn naar het buitenland vertrokken.

Dat de situatie op werk, inkomen en onderdak voor en na detentie vergelijkbaar is zegt niet per se dat nazorgkandidaten geen basisvoorwaarden verliezen of verkrijgen tijdens detentie (zie daarvoor onder andere tabel 3.3 en 3.8), maar wel dat de *grootte* van de groep met problemen op deze basisvoorwaarden vergelijkbaar is voor en na detentie.

Figuur 3.1 De situatie op werk, inkomen en onderdak voor en na detentie voor cohort 2019 (N = 21.344)

3.1.2 *Kenmerken en stabiliteit van werk en inkomen*

Om een beter beeld te geven van het type werk en inkomen van nazorgkandidaten worden een aantal kenmerken beschreven. Daarnaast wordt ook de stabiliteit van werk en inkomen beschreven. In deze paragraaf kijken we daarom vooral naar de nazorgkandidaten die werk of inkomen hebben.

Tabel 3.1 geeft de baankenmerken weer van werkende nazorgkandidaten uit cohortjaar 2019. In deze tabel zijn alle nazorgkandidaten uit cohort 2019 opgenomen die op dat meetmoment werk hadden (dit kunnen dus per meetmoment verschillende personen zijn). Het gaat om rondom 4.000 personen (ongeveer 19% van alle nazorgkandidaten in cohort 2019). Bij de overige uitstroomcohorten is het beeld grotendeels hetzelfde (zie bijlage 2, tabel B2.2). Sommige nazorgkandidaten hebben meerdere banen op een bepaald meetmoment (ongeveer 20% heeft meerdere werkgevers). Om een volledig beeld te schetsen van het loon is het basisloon van alle banen bij elkaar opgeteld. Het dienstverband en de arbeidsduur wordt weergegeven voor de baan waar iemand de meeste uren werkte.

Van de nazorgkandidaten met werk voor detentie ($N = 4.172$), werkte ongeveer iets meer dan de helft in deeltijd in de maand voor detentie (55%). Na detentie werkt ongeveer ook iets meer dan de helft in deeltijd (53-55%). Zoals te zien in Tabel 3.1 werkt ongeveer 35-44% van de nazorgkandidaten 35 uur of meer per week. Per maand hebben nazorgkandidaten gemiddeld een basisloon (dat is bedrag aan loon exclusief bijzondere beloningen, toeslagen en overwerkloon) van afgerond € 1.276 voor detentie. Het loon een maand na vrijlating is iets minder dan voor detentie (gemiddeld rond € 1.251), maar stijgt langzaam naar € 1.492 een jaar na detentie.

Tabel 3.1 Beschrijvende statistieken van werkkenmerken voor en na detentie van werkende nazorgkandidaten in cohort 2019

	1 maand voor detentie (N = 4.172)	1 maand na detentie (N = 3.919)	6 maanden na detentie (N = 4.085)	1 jaar na detentie (N = 3.798)
	%	%	%	%
Dienstverband				
Voltijd	31	30	34	38
Deeltijd	55	55	54	53
Onbekend	14	15	12	9
Arbeidsduur				
< 12 uur	16	14	14	12
12 - <20 uur	9	9	9	8
20 - < 25 uur	8	8	8	8
25 - < 30 uur	7	8	7	8
30 - < 35 uur	11	22	20	11
35 en meer uur	35	35	40	44
Onbekend	14	15	12	9
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>
Basisloon	€ 1.276 (€1.053)	€ 1.251 (€988)	€ 1.376 (€1.329)	€ 1.492 (€1.021)

Figuur 3.2 geeft de 10-meest voorkomende sectoren waarin (werkende) nazorgkandidaten werken weer. De omvang van de cirkels geeft aan hoeveel nazorgkandidaten er na detentie in de verschillende sectoren werken. Voor detentie werken nazorgkandidaten in dezelfde 10 sectoren (maar zijn de aantallen per sector net iets anders). Van de werkende nazorgkandidaten werkt 26% na detentie (en 23% voor detentie) bij een uitzendbureau. Dit is relatief hoog in vergelijking met de algemene werkende populatie in Nederland (waar 10% van de banen in 2019 bij een uitzendbureau is (CBS, 2020)). Daarnaast werken nazorgkandidaten het vaakst in de metaal- en technische bedrijven, havenbedrijven en de horecasector.

Figuur 3.2 De 10-meest voorkomende sectoren waarin nazorgkandidaten werken

In tabel 3.2 is weergegeven hoe stabiel de banen van alle nazorgkandidaten zijn die op enig moment in het jaar na detentie werk hebben (in cohort 2019 heeft 34% van de nazorgkandidaten op enig moment in het jaar na detentie werk, in cohort 2017 en 2018 zijn deze percentages respectievelijk 34% en 35%). Het merendeel van de nazorgkandidaten die op enig moment in het jaar na detentie werk hadden, heeft één werkgever gehad in het jaar na vrijlating. Ongeveer driekwart van de nazorgkandidaten weet een baan ten minste drie maanden te behouden. Ongeveer de helft van de nazorgkandidaten weet een baan zes maanden of meer te behouden.

Tabel 3.2 Beschrijvende statistieken van baanstabieleit van nazorgkandidaten die op enig moment in het jaar na detentie werk hadden

	2017 (N = 7.422)		2018 (N = 7.528)		2019 (N = 7.191)	
	N	%	N	%	N	%
Aantal werkgevers						
1 werkgever	3.809	87	3.588	89	3.373	92
2 werkgevers	520	12	408	10	261	7
Drie of meer werkgevers	62	1	57	1	24	1
Baan ≥ 3 maanden behouden	5.602	76	5.526	73	5.034	70
Baan ≥ 6 maanden behouden	4.035	54	3.903	52	3.420	48

Noot: aantal werkgevers gaat over hoeveel werkgevers personen hadden vanaf uitstroom tot één jaar na vrijlating. Voor ongeveer 45% van de nazorgkandidaten was het aantal werkgevers onbekend (de valide percentages zijn weergegeven).

In de vorige tabellen is alleen gekeken naar werkende nazorgkandidaten, maar het kan ook interessant zijn om de kijken in hoeverre de situatie voor en na detentie verandert voor zowel werkenden als niet werkenden. Dit zegt ook iets over de stabiliteit van werk. In tabel 3.3 zijn (bijna⁴⁴) alle nazorgkandidaten in cohort 2019 opgenomen en worden nazorgkandidaten die voor detentie wel en geen werk hadden vergeleken (de overige jaarcohorten zijn in bijlage 2, tabel B2.3 te vinden). Hier is te zien dat een klein deel van de nazorgkandidaten die voor detentie geen werk had, na detentie werkt (7% is werkzaam één maand na detentie en 10% is werkzaam zes maanden na detentie). Van de personen die wel werk had voor detentie, heeft 64% nog steeds werk in de eerste maand na detentie, 36% heeft dus geen werk meer. Na zes maanden heeft 43% van de groep die voor detentie wel werk had, geen werk. De nazorgkandidaten die voor detentie geen werk hadden, maar toch daarna aan het werk gaan, zijn wel minder in staat om een baan voor een langere tijd te behouden (in vergelijking met nazorgkandidaten die voor detentie werkten). Bijvoorbeeld, 30% heeft een baan voor ten minste drie maanden behouden, in vergelijking met 68% van de nazorgkandidaten die wel werk hadden voor detentie.

⁴⁴ Behalve de 12 personen voor wie het onbekend is of zij werk hebben.

Tabel 3.3 Werk na detentie van nazorgkandidaten die voor detentie wel of geen werk hadden (cohort 2019, N = 21.332)

	N	Situatie 1 maand na detentie		Situatie 6 maanden na detentie		In het eerste jaar na detentie	
		Geen werk	Heeft werk	Geen werk	Heeft werk	Baan ≥ 3 maanden behouden	Baan ≥ 6 maanden behouden
Situatie 1 maand voor detentie		%	%	%	%	%	%
Geen werk	17.160	93	7	90	10	30	18
Had werk	4.172	36	64	43	57	68	51

In tabel 3.4 worden de verschillende inkomstenbronnen van alle nazorgkandidaten die in 2019 zijn uitgestroomd weergegeven. Ongeveer 70% van de nazorgkandidaten heeft een inkomen, zowel voor als na detentie. Nazorgkandidaten hadden inkomsten uit een uitkering (38-44%), werk (15-17%), een combinatie van werk en uitkering (2-3%) en pensioen (2%). Ongeveer 6-10% van de nazorgkandidaten heeft inkomsten uit een andere bron, bijvoorbeeld uit eigen onderneming of vermogen. Het aandeel nazorgkandidaten dat inkomsten heeft, neemt een klein beetje toe na detentie (bijvoorbeeld 67% had inkomen één maand voor detentie en één jaar na detentie heeft 74% een inkomen). Dit lijkt vooral te komen door een toename in het aandeel nazorgkandidaten dat een uitkering ontvangt (dit neemt toe, van 38% voor detentie tot 44% één jaar na detentie). Dit gaat overigens alleen op voor cohortjaar 2019. Het aandeel nazorgkandidaten met inkomsten neemt ook toe in de cohortjaren 2017 en 2018, maar het aandeel nazorgkandidaten die een uitkering ontvangt blijft redelijk stabiel (zie bijlage 2, tabel B2.4; hier lijkt de toename voor cohortjaar 2017 vooral te komen door een toename in het aandeel nazorgkandidaten die inkomsten heeft uit werk en overige bronnen; voor cohortjaar 2018 neemt het aandeel nazorgkandidaten met inkomsten uit overige bronnen toe).

Tabel 3.4 Inkomstbronnen van cohort 2019 (N = 21.344)

	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	%	%	%	%
Geen inkomen	33	37	30	26
Heeft inkomen	67	63	70	74
Inkomsten uit...				
Werk	17	16	16	15
Uitkering	38	38	42	44
Pensioen	2	2	2	2
Werk en uitkering	3	2	3	3
Overig	8	6	8	10

Als we kijken naar welke type uitkeringen nazorgkandidaten met een uitkering ontvangen (zie tabel 3.5), dan ontvangt ongeveer 60% een bijstandsuitkering. Verder

ontvangt rond 27% een uitkering voor overige sociale voorzieningen,⁴⁵ 5% een werkloosheidsuitkering en 15% een ziekte- of arbeidsongeschiktheidsuitkering. De verhouding tussen de verschillende typen uitkeringen verschilt weinig tussen de vier meetmomenten. De geconstateerde groei in het aandeel nazorgkandidaten die een uitkering ontvangt in tabel 3.4, lijkt dus min of meer gelijk verdeeld te zijn over de verschillende typen uitkeringen (voor de overige jaarcohorten zie bijlage 2, tabel B2.5).

Tabel 3.5 Type uitkeringen voor nazorgkandidaten die een uitkering ontvangen (cohort 2019)

	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	N = 8.806	N = 8.591	N = 9.662	N = 10.135
	%	%	%	%
Bijstandsuitkering	58	58	60	58
Overige sociale voorzieningen	27	27	26	28
Werkloosheid	5	4	4	5
Ziekte/arbeitsongeschikt	16	15	15	14

Noot: de kolommen tellen niet op tot 100% omdat mensen tegelijkertijd meerdere uitkeringen kunnen ontvangen.

3.1.3 Kenmerken en stabiliteit van onderdak

In tabel 3.6 worden verschillende kenmerken van de woonsituatie van cohort 2019 weergegeven (zie bijlage 2, tabel B2.6 voor de overige cohortjaren). Dit betreft de woonsituatie van de nazorgkandidaten die op het meetmoment onderdak hadden (ongeveer twee derde van de nazorgkandidaten heeft onderdak, de rest is dakloos of het is onbekend of zij onderdak hebben zie bijlage 2, tabel B2.1). Zowel voor als na detentie woont de grootste groep nazorgkandidaten zelfstandig (37-40%), gevolgd door wonen bij ouders (18-20%), wonen bij partner (18-19%), wonen in een instelling⁴⁶ (13-18%), en bij anderen (7%). Dat het aandeel voor en na detentie met een bepaalde woonsituatie vergelijkbaar is zegt niet per se dat er geen verandering is geweest met betrekking tot de woonsituatie (zie daarvoor tabel 3.8), maar wel dat de *grootte* van de groep die zelfstandig, bij ouders, partner, anderen of in een instelling woont vergelijkbaar is voor en na detentie.

Tabel 3.6 geeft ook een beeld van andere woonsituaties, zoals *doubling up* (personen ouder dan 18 jaar die samenwonen met een (schoon)ouder, grootouder, andere familieleden of volwassen kennis). Hier is te zien dat ongeveer 27% van de nazorgkandidaten in een *doubling up* situatie woont na detentie (oftewel bij ouders of anderen). Dit hoeft niet per se negatief of onzeker te zijn, want jongeren wonen gemiddeld gezien in Nederland nog tot 24 jaar bij hun ouders (CBS, 2023), echter ongeveer 41% van de mensen die na detentie in een *doubling up* situatie woont is ouder dan 30 en 18% zelfs ouder dan 40, dus een leeftijd waarop veel mensen niet meer bij ouders of vrienden (willen) wonen.

⁴⁵ Zie 2.3.1 voor een lijst van alle uitkeringen die hieronder vallen; voor deze onderzoeksgroepen zal dit vermoedelijk vooral om Wajong-uitkeringen gaan.

⁴⁶ Zoals in 2.3.2 beschreven, kan dit gaan om een nieuwe detentie (dan is de instelling een PI), of om een verblijf in een verslavings- of psychiatrische kliniek of andere zorginstelling, of begeleid wonen.

Wat betreft huishoudensgrootte, woonden nazorgkandidaten die bij ouders woonden met gemiddeld bijna vier personen. Nazorgkandidaten die bij een partner of anderen woonden, woonden in een huishouden met gemiddeld drie personen.

Vervolgens is gekeken naar de buurten waarin nazorgkandidaten wonen. Het merendeel van nazorgkandidaten woont in een buurt met een lage status (dat wil zeggen, een buurt met een SES-WOA score onder nul [het gemiddelde in heel Nederland]). Ter vergelijking, ongeveer 32% van alle buurten in Nederland hadden een lage status in de jaren 2017-2019 (volgens eigen berekening met microdatabestanden van het CBS).

Tabel 3.6 Beschrijvende statistieken van kenmerken van onderdak voor en na detentie van nazorgkandidaten met onderdak (cohort 2019)

	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	N = 15.290	N = 15.027	N = 14.695	N = 14.593
Nazorgkandidaten wonen ...	% / M(SD)	% / M(SD)	% / M(SD)	% / M(SD)
zelfstandig	40	37	38	39
bij ouders	20	20	19	18
bij partner	19	19	19	19
bij anderen	7	7	7	7
institutioneel	13	17	18	18
Aantal personen in het huishouden per woonsituatie				
bij ouders	3,77 (1,50)	3,75 (1,49)	3,72 (1,47)	3,65 (1,42)
bij partner	3,16 (1,38)	3,12 (1,35)	3,11 (1,33)	3,09 (1,32)
bij anderen	3,30 (1,62)	3,37 (1,68)	3,36 (1,70)	3,30 (1,74)
In een buurt met een...				
lage status	73	72	74	73
hoge status	27	28	27	27

In tabel 3.7 wordt weergegeven in hoeverre de woonsituatie stabiel is voor nazorgkandidaten. Deze statistieken zijn berekend voor alle nazorgkandidaten die ergens in het jaar na vrijlating onderdak had hadden⁴⁷ (in cohort 2019 heeft 32% van de nazorgkandidaten op enig moment in het jaar na detentie onderdak, in cohort 2017 en 2018 zijn deze percentages respectievelijk 34% en 31%). Driekwart van de nazorgkandidaten die ergens in het jaar na vrijlating een adres had, woont direct na detentie op hetzelfde adres waar ze voor detentie woonden. Zes maanden na detentie woont ongeveer 60% op het adres van de maand voor detentie. Als we kijken naar het aantal adressen waar nazorgkandidaten woonden, dan zien we dat ongeveer zes op de

⁴⁷ Dat wil zeggen op enig moment een adres hadden volgens het GBAHUISHOUDENSBUS. Personen die een onbekende huisvestingssituatie hadden op alle meetmomenten (oftewel, niet gevonden zijn in GBAHUISHOUDENSBUS) zijn hier geëxcludeerd. Personen die die op enig moment na detentie wel geregistreerd staan op een adres en op een ander moment niet, zijn wel meegenomen en tellen als 'niet meer op hetzelfde adres'.

10 nazorgkandidaten nog steeds op hetzelfde adres⁴⁸ één jaar na vrijlating woont, namelijk het adres waar ze woonden toen ze vrijkwamen. Vier op de 10 nazorgkandidaten is ten minste één keer verhuisd, waarvan iets meer dan één op de 10 drie of meer verschillende adressen heeft gehad sinds vrijlating. Hierin zien we dat er een groep is die meteen na detentie ergens anders gaat wonen, en ook nog een groep die later een keer verhuist. We hebben ook naar eventuele veranderingen in buurtstatus gekeken (niet afgebeeld); nazorgkandidaten wonen zowel voor als na detentie relatief vaak in een buurt met een lage status, en er lijkt weinig verandering in te zijn (bijvoorbeeld, verhuizers wonen vaak in een buurt met een vergelijkbare status).

Tabel 3.7 Beschrijvende statistieken over de stabiliteit van onderdak van nazorgkandidaten die op enig moment in het eerste jaar onderdak hadden

	2017 N = 7.536	2018 N = 6.665	2019 N = 6.903
	%	%	%
Woont op hetzelfde adres als voor detentie 1 maand na detentie	76	73	76
Woont op hetzelfde adres als voor detentie zes maanden na detentie	60	59	62
Aantal adressen			
Een	58	57	60
Twee	26	27	25
Drie of meer	17	16	16

Noot: het aantal adressen betreft het aantal adressen vanaf uitstroom tot één jaar na detentie.

In tabel 3.8 wordt de verandering in woonsituatie voor en na detentie weergegeven voor cohortjaar 2019 (in totaal 21.344 personen). De situatie één maand voor detentie wordt vergeleken met de situatie één maand en zes maanden na detentie. Deze situatie is vergelijkbaar met cohortjaar 2017 en 2018 (zie bijlage 2, tabel B2.7).

⁴⁸ Hierbij gaat het alleen om geldige adressen, oftewel als iemand geen adres had voor detentie en daarna ook geen adres op het betreffende meetmoment dan is deze persoon niet teruggekeerd naar hetzelfde adres (want er was geen sprake van een adres).

Tabel 3.8 Woonsituatie voor en na detentie van cohort 2019 (N = 21.344)

Situatie 1 maand voor detentie	N	Situatie 1 maand na detentie							Situatie 6 maanden na detentie						
		Zelf-standig	Bij ouder(s)	Bij partner	Bij andere(n)	Institu-tioneel	Dak-loos	On-bekend	Zelf-standig	Bij ouder(s)	Bij partner	Bij andere(n)	Institu-tioneel	Dak-loos	On-bekend
Woont		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
zelfstandig	6.223	76	3	5	2	9	3	3	69	3	7	2	10	3	5
bij ouder(s)	3.145	4	86	2	1	4	1	2	7	78	3	2	6	2	3
bij partner	3.003	9	2	77	2	7	1	3	15	3	67	3	6	2	5
bij andere(n)	1.083	11	2	6	72	5	2	3	17	4	7	60	6	2	4
institutioneel	2.021	9	1	2	1	75	9	4	13	2	3	1	65	9	6
Dakloos	1.222	-	-	-	-	-	76	-	12	1	3	1	17	63	3
Onderdak onbekend	4.637	8	3	5	2	9	3	71	12	4	7	2	9	4	61

Noot. De woonsituatie (bij wie iemand woont) van daklozen 1 maand voor detentie bij 1 maand na detentie wordt niet weergegeven omwille van de privacy (conform de werkwijze van het CBS mogen statistieken niet worden getond als het aantal kleiner is dan 10 personen).

Van de nazorgkandidaten (die uitstromen in 2019) die voor detentie zelfstandig wonen, woont 76% na detentie nog steeds zelfstandig, 24% verliest zijn zelfstandige woonruimte. Deze mensen komen terecht in een instelling (9%), bij een partner (5%), bij ouders (3%) of bij anderen (2%). Ongeveer 3% ontvangt een uitkering voor dakloosheid in de maand na detentie. Voor ongeveer 3% van de nazorgkandidaten die voor detentie zelfstandig woonden, is de woonsituatie een maand na detentie onbekend. Deze personen zijn mogelijk adresloos (zonder uitkering) of ze slapen bij anderen (en staan niet ingeschreven) of zijn naar het buitenland vertrokken. In vergelijking met nazorgkandidaten die met anderen woonden voor detentie (dat wil zeggen, bij ouders, partner of anderen), komt dakloosheid onder de groep die voor detentie zelfstandig woonde iets vaker voor (3% één maand na detentie versus 1-2%).

Nazorgkandidaten die voor detentie bij hun ouders wonen blijken de meest stabiele woonsituatie te hebben direct na vrijlating, 86% woont ook na detentie weer bij zijn of haar ouders. Hun woonsituatie (oftewel, bij wie ze wonen) verandert het minst in vergelijking met nazorgkandidaten die voor detentie alleen woonden, bij een partner of bij anderen woonden, in een instelling woonden of dakloos waren. Zelfs na zes maanden woont 78% van nazorgkandidaten die voor detentie bij hun ouders woonden nog steeds bij zijn of haar ouders. De overige 22% die ergens anders woont, woont vooral zelfstandig (7%) of in een instelling (6%). Bij deze groep nazorgkandidaten komt dakloosheid (gemeten door het krijgen van een uitkering voor dakloosheid) het minst voor.

De woonsituatie van nazorgkandidaten die voor detentie bij een partner wonen blijft ook redelijk stabiel. Eén maand na detentie woont 77% bij een partner. Zes maanden na detentie woont 67% van deze groep bij een partner.⁴⁹ Bij 23% van de personen die voor detentie bij een partner woonden verandert de woonsituatie: één maand na detentie woont 9% zelfstandig, 7% in een instelling, 2% bij anderen en 2% bij ouders.

Nazorgkandidaten die bij anderen wonen voor detentie hebben een minder stabiele woonsituatie. Bijna een kwart verliest deze woonsituatie één maand na detentie, en na zes maanden heeft 40% een andere woonsituatie. De meeste wonen zelfstandig (11% één maand na detentie), of gaan bij een partner (6%) of in een instelling wonen (5%).

Voor de nazorgkandidaten die voor detentie in een instelling woonden, woont 75% weer in een instelling één maand na detentie. Zes maanden na detentie woont 65% van deze groep in een instelling. Ongeveer 9% heeft een uitkering voor dakloosheid ontvangen één of zes maanden na detentie. Naast de groep die voor detentie dakloos was, komt in deze groep (nazorgkandidaten die voor detentie in een instelling woonden) dakloosheid het vaakst voor.

Voor de nazorgkandidaten die voor detentie dakloos waren (oftewel, heeft een uitkering voor dakloosheid ontvangen één maand voor detentie) ontvangt 63% nog steeds een uitkering voor dakloosheid zes maanden na detentie. Dat betekent dat bijna twee op de drie zes maanden na detentie geen adres heeft. Als onderdak wordt gevonden, is dat vooral in een instelling (17%) of zelfstandig (12%). Relatief weinig personen die voor detentie dakloos waren wonen bij familie of anderen in de maanden na detentie. Mogelijk hebben deze personen geen (of een klein) sociaal netwerk.

⁴⁹ Met deze data weten we niet of het om dezelfde partner gaat als voor detentie.

3.2 Wat is de relatie tussen (de kenmerken en stabiliteit van) werk, inkomen, onderdak en recidive?

In deze paragraaf wordt ingegaan op het recidivebeeld van alle nazorgkandidaten (64.907 personen). Als eerste wordt de algemene (één- en tweejarige) recidiveprevalentie en de recidivefrequentie (bepaald over de periode tot en met twee jaar na uitstroom uit de PI) beschreven. Vervolgens wordt de samenhang tussen de basisvoorwaarden en recidive aan de hand van multivariate analyses beschreven (dat wil zeggen, de relatie tussen recidive en de basisvoorwaarden, waarbij rekening wordt gehouden met leeftijd, sekse, sociaal netwerkkenmerken, strafrechtelijk verleden, detentieduur, type delict en exposureduur⁵⁰). Deze analyses worden geschat op alleen de nazorgkandidaten waarvan detentieduur en detentiegeschiedenis bekend zijn ($N = 62.725$).

3.2.1 Recidivebeeld nazorgkandidaten

Een groot deel van de nazorgkandidaten recidiveert na hun vrijlating, zie tabel 3.9. Ongeveer 37% van de nazorgkandidaten recidiveert binnen één jaar na vrijlating. Binnen twee jaar na vrijlating heeft bijna de helft minstens één keer opnieuw een delict gepleegd dat heeft geleid tot een nieuw afdoening door het OM of een veroordeling door een rechter. Gemiddeld hebben nazorgkandidaten die in 2019 zijn uitgestroomd 1,10 nieuwe strafzaken binnen de twee jaar na vrijlating (de recidivefrequentie is gemiddeld iets hoger bij cohort 2017 en 2018, zie tabel 3.9).

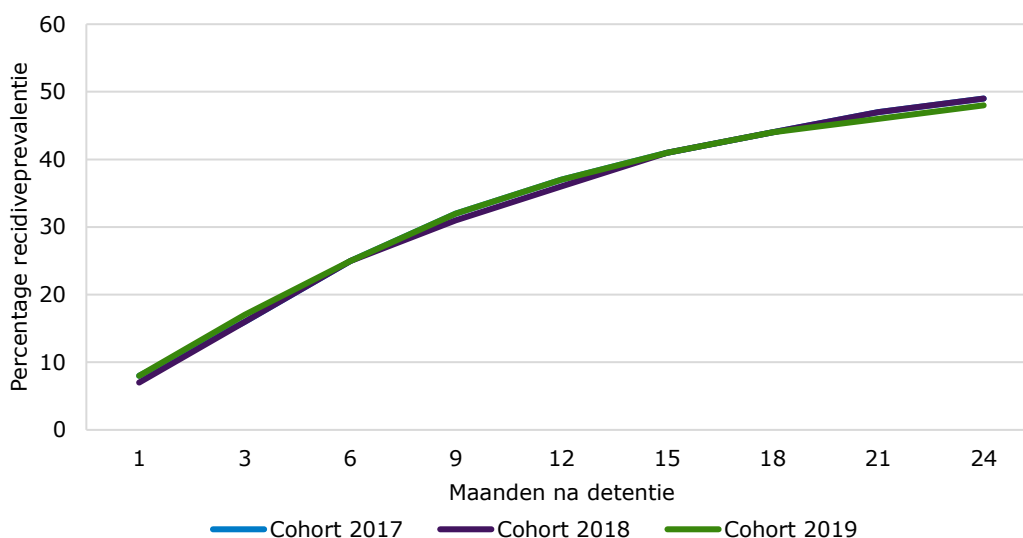
Tabel 3.9 Recidivebeeld van nazorgkandidaten per cohort (totale $N = 64.907$)

	2017 $N = 22.126$	2018 $N = 21.437$	2019 $N = 21.344$
	%	%	%
Algemene recidive na 1 jaar	37	36	37
Algemene recidive na 2 jaar	49	49	48
	$M(SD)$	$M(SD)$	$M(SD)$
Aantal strafzaken binnen twee jaar	1,30 (2,09)	1,29 (2,10)	1,10 (1,95)

In figuur 3.3 is de cumulatieve recidiveprevalentie van nazorgkandidaten per cohort weergegeven als functie van het aantal maanden tot (de eerste keer) recidive. Deze figuur geeft inzicht in hoe lang het duurt tot mensen voor het eerst recidiveren en eventuele verschillen hierin tussen de drie uitstroomcohorten. Zes maanden na detentie heeft ongeveer 25% nazorgkandidaten gerecidiveerd. Na één jaar is dat aandeel opgelopen tot 37%, en na twee jaar is dat aandeel opgelopen tot bijna de helft. Zoals te zien in deze figuur, is de cumulatieve recidiveprevalentie vergelijkbaar voor alle drie cohortjaren.

⁵⁰ In de analyses wordt gekeken naar de situatie op werk, inkomen en onderdak één maand na detentie en zes maanden na detentie, echter het is mogelijk dat personen alweer vastzitten waardoor ze (beperkt) deze basisvoorwaarden kunnen bezitten. We controleren daarom voor de aantal dagen dat iemand niet in detentie zat, oftewel de mogelijkheid heeft gehad om de basisvoorwaarden te bezitten.

Figuur 3.3 Cumulatieve recidiveprevalentie van *nazorgkandidaten* per cohort (totale *N* = 64.907)

3.2.2 *Multivariate samenhang*

In deze paragraaf wordt door middel van Cox-regressieanalyses getoetst in hoeverre (de kenmerken en stabiliteit van) werk, inkomen en onderdak statistisch significant samenhangen met de één- en tweejarige recidiveprevalentie gecontroleerd voor leeftijd, sekse, sociaal netwerkkenmerken, strafrechtelijk verleden, detentieduur, type delict en exposuretijd. Dit is belangrijk omdat uit eerder onderzoek is gebleken dat deze kenmerken samenhangen met de recidive van ex-gedetineerde personen (Wartna et al., 2005; Weijters et al., 2018). Vervolgens is door middel van negatief-binomiaalregressie analyses getoetst in hoeverre (de kenmerken en stabiliteit van) werk, inkomen en onderdak statistisch significant samenhangen met recidivefrequentie, ook gecontroleerd voor dezelfde belangrijke persoons- en detentiekennmerken. Zowel de Cox- als negatief-binomiaalregressie modellen worden geschat op de drie cohortjaren gezamenlijk⁵¹ voor alle nazorgkandidaten waarbij belangrijke achtergrond- en detentiekennmerken bekend zijn (in totaal 62.725 personen). Hieronder bespreken we de resultaten met betrekking tot de basisvoorwaarden, zie box 3.1 voor een uitleg over de gerapporteerde effectmaten. De volledige modellen (met ook de resultaten van de controlevariabelen) zijn in bijlage 2 te vinden (tabellen B2.8 – B2.15).

⁵¹ Dit doen we omdat het recidivebeeld vergelijkbaar is over de drie cohortjaren (zie 3.2.1).

Box 3.1 Uitleg *hazard ratio* en *incidence rate ratio*

Het is belangrijk om naar de effectmaten te kijken omdat de significantie sterk afhangt van de omvang van de onderzoeksgroep, bij een onderzoeksgroep van 50.000 personen zijn bijna alle verschillen significant.

Het effect van basisvoorwaarden op recidiveprevalentie wordt uitgedrukt in een *hazard ratio* (*HR*). Hoe meer de *HR* afwijkt van 1, hoe groter de invloed van de basisvoorwaarde op het recidiverisico. In deze analyses zijn alle variabelen met betrekking tot de basisvoorwaarden categorisch, dan betekent een waarde groter dan 1 een hogere recidive risico ten opzichte van de referentiecategorie en een waarde kleiner dan 1 een lagere recidive risico. Ter illustratie, een *HR* van 0,79 bij heeft werk direct na detentie betekent dat personen met werk in de eerste maand na detentie (elke dag) een 0,21% minder groot risico lopen om te recidiveren als personen die direct na detentie geen werk hebben.

Het effect van de basisvoorwaarden op recidivefrequentie wordt uitgedrukt in de (log) *incidence rate ratio* (*IRR*). Hoe meer de *IRR* afwijkt van 1, hoe groter de invloed van de basisvoorwaarde op het gemiddelde aantal strafzaken. Ook hier geldt dat alle variabelen categorisch zijn, en dus ook betekent een waarde groter dan 1 een hoger gemiddeld aantal strafzaken ten opzichte van de referentiecategorie en een waarde kleiner dan 1 een lager gemiddeld aantal strafzaken.

Uit tabel 3.10 blijkt dat het hebben van werk direct na vrijlating evenals zes maanden na vrijlating de kans op recidive binnen één jaar en twee jaar na vrijlating verkleint. De resultaten met betrekking tot inkomen zijn wisselend. Nazorgkandidaten die direct na detentie inkomen hebben, hebben een iets grotere kans op recidive (ook al is de effectgrootte zeer klein), echter inkomen hebben zes maanden na detentie hangt samen met een lager recidiverisico⁵². Dit effect is ook het sterkste van de drie onderzochte basisvoorwaarden (*HR* = 0,76 bij eenjarige recidive en *HR* = 0,79 bij tweejarige recidive). Wat betreft onderdak, zijn kleine effecten gevonden. Het hebben van onderdak direct na detentie of zes maanden na detentie verkleint de kans op recidive binnen één en twee jaar na vrijlating (bij tweejarige recidive is er geen samenhang tussen het hebben van onderdak zes maanden na detentie en recidive).

⁵² Deze wisselende resultaten zijn niet vanwege multicollineariteit. Analyses van de correlaties en VIF-waarden geven aan dat alle variabelen samen kunnen worden opgenomen in de modellen. Er zijn geen correlaties groter dan 0,7 of VIF-waarden groter dan 5 gevonden.

Tabel 3.10 Cox-regressie analyses over het hebben van werk, inkomen of onderdak en recidive (alle nazorgkandidaten; N = 62.725)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
	Model 1		Model 2	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Heeft direct werk gevonden	0,79***	0,74-0,83	0,80***	0,76-0,84
Werkzaam zes maanden na detentie	0,80***	0,75-0,84	0,82***	0,79-0,86
Heeft direct inkomen	1,06**	1,01-1,10	1,08***	1,04-1,12
Heeft inkomen zes maanden na detentie	0,76***	0,73-0,79	0,79***	0,76-0,82
Heeft direct onderdak	0,93*	0,88-0,99	0,94*	0,89-0,99
Heeft onderdak zes maanden na detentie	0,90**	0,85-0,96	0,95	0,90-1,00

Noot: HR = hazard ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval; in deze analyses is gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, sociaal netwerk kenmerken, detentieduur, uitgangsdeldict, detentiegeschiedenis, aantal eerdere justitiecontacten, exposuretijd (aantal dagen niet in detentie).

Wat betreft recidivefrequentie, zien we een vergelijkbaar beeld (zie tabel 3.11), namelijk dat het hebben van werk (direct en zes maanden na vrijlating), inkomen (zes maanden na vrijlating) en onderdak (zes maanden na vrijlating) significant samenhangen met een lagere recidivefrequentie. Echter, inkomen direct na detentie hangt, net als bij recidiveprevalentie, samen met een hogere recidivefrequentie. De resultaten zijn dus zeer robuust, we vinden grotendeels dezelfde risicofactoren voor recidive ongeacht of we kijken naar de eenjarige of de tweejarige recidiveprevalentie of naar de recidivefrequentie.

Tabel 3.11 Negatief-binomiaalregressie over het hebben van werk, inkomen of onderdak en recidivefrequentie (alle nazorgkandidaten; N = 62.902)

	Recidivefrequentie	
	Model 3	
	IRR	95% BI
Heeft direct werk gevonden	0,78***	0,74-0,82
Werkzaam binnen zes maanden	0,80***	0,77-0,85
Heeft direct inkomen	1,12***	1,08-1,16
Heeft inkomen zes maanden na detentie	0,78***	0,75-0,81
Heeft direct onderdak	0,94	0,89-1,00
Heeft onderdak binnen zes maanden	0,87***	0,81-0,92

Noot: IRR = incidence rate ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval; in deze analyses is gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, sociaal netwerk kenmerken, detentieduur, uitgangsdeldict, detentiegeschiedenis, aantal eerdere justitiecontacten, exposuretijd (aantal dagen niet in detentie).

Ook al hangt het bezit van deze basisvoorwaarden samen met recidive, we weten uit eerder onderzoek dat dit niet voor alle personen of situaties geldt. In de volgende analyses, zoomen we daarom in op de kenmerken en stabiliteit van werk, inkomen en onderdak.

In tabel 3.12 wordt de samenhang tussen werkkenmerken en kenmerken van inkomen op eenjarige- en tweejarige recidive weergegeven. Deze modellen gaan over nazorgkandidaten die zes maanden na detentie werk ($N = 11.075$) of inkomen hadden ($N = 44.449$). In de modellen met betrekking tot werk en onderdak controleren we ook voor inkomen. We doen dit omdat werk mogelijk gerelateerd is aan recidive vanwege 1) het feit dat iemand een dagbesteding heeft, 2) omdat iemand geld verdient en daardoor beter in staat is om in zijn of haar levensonderhoud te voorzien. Door te controleren voor of iemand inkomen heeft, kunnen we wat aanwijzingen krijgen over hoe werk mogelijk gerelateerd is aan recidive. We controleren ook voor inkomen in het model over onderdak omdat uit eerder onderzoek blijkt dat verhuurders ook iemands inkomsten meenemen bij de beslissing om een woning aan iemand te verhuren (Clark, 2007).

Waar eerder bleek dat het hebben van werk samenhangt met een verlaagd recidiverisico, zien we in deze analyses dat dit vooral geldt voor nazorgkandidaten die meer dan 35 uur werken⁵³ en in staat zijn om een baan ten minste voor drie maanden of langer te behouden.⁵⁴ Deze werkkenmerken zijn ook gerelateerd aan recidivefrequentie (oftewel, hangen samen met lagere recidivefrequentie, zie bijlage 2, tabel B2.12).

Verder blijkt dat nazorgkandidaten met inkomsten uit werk, pensioen of een combinatie van werk en uitkeringen minder vaak recidiveren in vergelijking met nazorgkandidaten die inkomsten hebben uit (alleen) uitkeringen (zie tabel 3.12, modellen 6 en 7). Met betrekking tot recidivefrequentie, hebben nazorgkandidaten met inkomsten uit werk of een combinatie van werk en uitkeringen een lagere recidivefrequentie dan nazorgkandidaten met inkomsten uit enkel uitkeringen. Inkomsten uit een pensioen hangt niet samen met de recidivefrequentie (zie bijlage 2, tabel B2.13).

⁵³ In aanvullende analyses hebben we ook gekeken naar nazorgkandidaten die zes maanden na detentie minder dan 12 uur werken en die 12 tot 35 uur werken. Vergeleken met de groep die minder dan 12 uur werken recidiveert de groep die 12 tot 35 uur werken minder en de groep die meer dan 35 uur werkt het minst. Kortom, meer uren werken hangt samen met recidive.

⁵⁴ We hebben zowel gekeken naar baanbehoud tot ten minste drie maanden als zes maanden of langer. Beide kenmerken hingen samen met een verlaagd recidiverisico (voor baanbehoud van zes maanden of meer was de HR 0,58 [95% BI 0,53-0,64] bij eenjarige recidive en 0,63 [95% BI 0,58-0,68] bij tweejarige recidive).

Tabel 3.12 Cox-regressie analyses over kenmerken van werk en inkomen op recidive (nazorgkandidaten met werk of inkomen)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
Werkende nazorgkandidaten zes maanden na detentie (N = 11.075)	Model 4		Model 5	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Werkt meer dan 35 uren	0,73***	0,67-0,80	0,78***	0,73-0,84
Baanbehoud	0,54***	0,47-0,63	0,61***	0,53-0,69
Nazorgkandidaten met inkomen zes maanden na detentie (N = 44.449)	Model 6		Model 7	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Inkomsten uit... (uitkering is referentie)				
werk	0,70***	0,66-0,73	0,72***	0,69-0,75
pensioen	0,77**	0,65-0,91	0,84*	0,73-0,96
werk en uitkeringen	0,78***	0,72-0,85	0,81***	0,76-0,87

Noot: HR = *hazard ratio*, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval; in deze analyses is gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, sociaal netwerk kenmerken, detentieduur, uitgangsdelict, detentiegeschiedenis, aantal eerdere justitiecontacten, exposuretijd (aantal dagen niet in detentie).

Tot slot, geeft tabel 3.13 de multivariate samenhang tussen kenmerken en stabiliteit van onderdak en recidive onder nazorgkandidaten weer. In deze modellen wordt gekeken naar nazorgkandidaten die zes maanden na detentie onderdak hadden (N = 32.447). De kans op recidive blijkt lager te zijn bij personen die (zes maanden na detentie) bij een partner, ouders of anderen wonen in vergelijking met personen die zelfstandig wonen. Daarentegen verhoogt het wonen in een instelling de recidivekans (bij zowel een- als tweejarige recidive HR = 1,34) ten opzichte van zelfstandig wonen. Ook dakloos zijn ergens in de eerste zes maanden na detentie verhoogt de kans op recidive (respectievelijk HR = 1,24 en 1,42). Het terugkeren naar het adres van voor detentie verkleint de kans op recidive (HR = 0,88 en 0,89). Nazorgkandidaten die in een buurt met een lage status wonen, hebben een iets hogere kans op recidive binnen een- en tweejaar na detentie. Het hebben van een stabiel adres (oftewel, geen verhuizingen in de zes maanden na detentie) hangt niet significant samen met het recidiverisico.

Wat betreft recidivefrequentie, hangt wonen bij partner, ouders of andere samen met een lagere recidivefrequentie, terwijl wonen in een instelling samenhangt met een hogere recidivefrequentie (in vergelijking met zelfstandig wonen). Ook dakloos zijn ergens in de eerste zes maanden na detentie verhoogt de recidivefrequentie. In dit model is ook te zien dat het terugkeren naar het adres van voor detentie ook gerelateerd is aan lagere recidivefrequentie, maar wederom is het hebben van een stabiel adres niet gerelateerd aan de recidivefrequentie. In tegenstelling tot de resultaten over recidiveprevalentie, hangt de buurtstatus niet samen met de recidivefrequentie (zie bijlage 2, tabel B2.15). Ook wat betreft de kenmerken van werk, inkomen en onderdak zijn de resultaten robuust. We vinden grotendeels dezelfde risicofactoren voor recidive, ongeacht of we naar de eenjarige of tweejarige recidiveprevalentie of naar de recidivefrequentie kijken.

Tabel 3.13 Cox-regressie analyses over kenmerken van onderdak en recidive (nazorgkandidaten met onderdak; N = 32.447)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
	Model 8		Model 9	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Woont met... (zelfstandig is referentie)				
partner	0,82***	0,75-0,90	0,86***	0,79-0,93
ouder(s)	0,88***	0,83-0,94	0,92*	0,87-0,97
andere(n)	0,88**	0,80-0,97	0,87**	0,81-0,95
institutioneel	1,34***	1,25-1,43	1,34***	1,26-1,42
Woont in buurt met lage status	1,08**	1,03-1,13	1,06**	1,02-1,11
Stabiel adres	1	0,92-1,08	1,01	0,94-1,08
Teruggekeerd naar vorig adres	0,88**	0,82-0,95	0,89**	0,83-0,95
Is dakloos geweest in de eerste zes maanden na detentie	1,24***	1,12-1,38	1,22***	1,11-1,35

Noot: HR = *hazard ratio*, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval; in deze analyses is gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, sociaal netwerk kenmerken, detentieduur, uitgangsdelict, detentiegeschiedenis, aantal eerdere justitiecontacten, exposuretijd (aantal dagen niet in detentie) en of een persoon inkomen had op zes maanden na detentie.

4 Problematische schulden

In dit hoofdstuk wordt de situatie op de basisvoorwaarde schulden waar mogelijk voor en na detentie in kaart gebracht. Omdat de situatie *voor* detentie met betrekking tot schulden niet bekend is voor cohortjaar 2017 (zie 2.3.3) gaan deze cijfers over cohortjaren 2018 en 2019. Vervolgens is gekeken naar de relatie met recidive. In deze analyses zijn alle cohortjaren (2017, 2018 en 2019) meegenomen, omdat we geïnteresseerd zijn in de relatie tussen het hebben van problematische schulden *na* detentie en recidive. Voor de duidelijkheid is de groep waarover de cijfers gaan cursief in de titel van elke tabel.

4.1 In hoeverre hebben nazorgkandidaten problematische schulden?

In tabel 4.1 is het aandeel nazorgkandidaten (die in 2018 of 2019 uit detentie zijn gestroomd) dat problematische schulden heeft over de tijd weergegeven. Omdat we geïnteresseerd zijn in de situatie zowel voor als na detentie, is de groep nazorgkandidaten van wie het hebben van problematische schulden voor instroom bekend is over de tijd gevolgd.⁵⁵ Zoals te zien in tabel 4.1 was voor 8-10% van de nazorgkandidaten niet bekend of ze op een bepaald meetmoment na uitstroom problematische schulden hadden of omdat ze niet teruggevonden zijn in het schuldenbestand.

Ongeveer 62% van nazorgkandidaten heeft voor detentie problematische schulden. Op de peilmomenten na detentie (eerste 1 januari na uitstroom en 1 oktober 2020) heeft ook ongeveer 62% van de nazorgkandidaten (voor wie op dat moment informatie over schulden bekend is) problematische schulden (hierbij gaat het om geregisterde schulden bij onder andere de belastingdienst, de DUO en het CJIB; mogelijk ligt dit percentage hoger als we ook gegevens zouden hebben van het BKR of over informele schulden). Dat het aandeel voor en na detentie vergelijkbaar is zegt niet per se dat er geen verandering is geweest met betrekking tot schulden (zie daarvoor tabel 4.2), maar wel dat de *grootte* van de groep met deze problematiek vergelijkbaar is voor en na detentie.

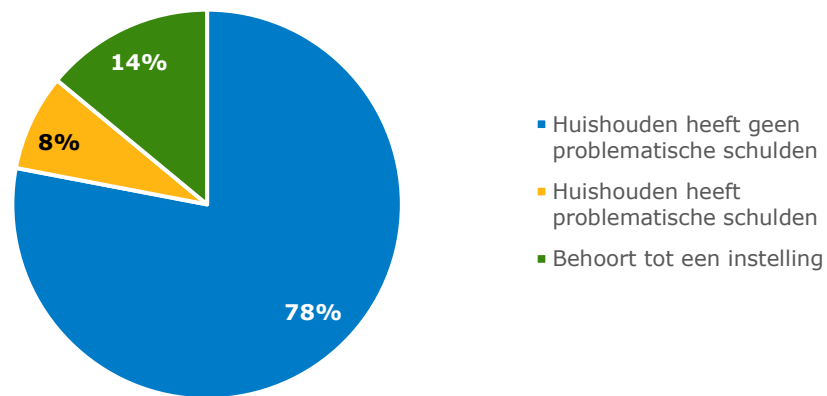
⁵⁵ Het eerste peilmoment waarop informatie over schulden bekend is, is 1 januari 2018. Dit heeft tot gevolg dat de cijfers die in tabel 4.1 gepresenteerd worden, een selecte groep betreffen. Personen die langer in detentie zitten zijn vaker niet meegenomen omdat er over hen geen informatie over of zij voor detentie schulden hadden beschikbaar was.

Tabel 4.1 Beschrijvende statistieken over problematische schulden van nazorgkandidaten waarvan schulden voor instroom bekend is

	Cohort 2018 (N = 12.512)						Cohort 2019 (N = 12.548)					
	Voor detentie		Eerste 1 januari na detentie		Situatie op 1 oktober 2020		Voor detentie		Eerste 1 januari na detentie		Situatie op 1 oktober 2020	
	N	Valide %	N	Valide %	N	Valide %	N	Valide %	N	Valide %	N	Valide %
Geen problematische schulden	4.742	38	4.315	38	4.313	38	4.819	38	4.452	38	4.441	39
Heeft individuele problematische schulden	7.770	62	7.118	62	6.936	62	7.729	62	7.129	62	6.996	61
Onbekend	-	-	1.079	-	1.263	-	-	-	967	-	1.111	-

Ook al hebben nazorgkandidaten zelf geen problematische schulden, ze kunnen wel tot een huishouden behoren met problematische schulden. Figuur 4.1 geeft de situatie met betrekking tot problematische schulden op het huishoudenniveau weer voor nazorgkandidaten die in 2019 zijn uitgestroomd die zelf geen problematische schulden hebben (voor de exacte cijfers per meetmoment en de cijfers voor cohortjaar 2018, zie bijlage 3, tabel B3.1). Ongeveer 8% van deze nazorgkandidaten behoort tot een huishouden met problematische schulden. Wellicht is het voor deze nazorgkandidaten moeilijker om (financiële) ondersteuning te krijgen van de personen waarmee ze wonen.

Figuur 4.1 Problematische schulden op huishoudenniveau voor nazorgkandidaten die zelf geen problematische schulden hebben (cohortjaar 2019)

In tabel 4.2 wordt de verandering in de situatie op problematische schulden voor en na detentie weergegeven. De situatie voor detentie wordt vergeleken met de situatie op de eerste januari na detentie en de situatie op 1 oktober 2020.

Tabel 4.2 **Vergelijking situatie op problematische schulden voor en na detentie voor nazorgkandidaten waarbij zowel voor als na detentie informatie over problematische schulden bekend is**

	N	Situatie op 1e januari na detentie		Situatie op 1 oktober 2020	
		Geen problematische schulden	Wel problematische schulden	Geen problematische schulden	Wel problematische schulden
		%	%	%	%
Cohort 2018					
Situatie voor detentie					
Geen problematische schulden	4.177	82	18	73	27
Wel problematische schulden	6.411	10	90	18	83
Cohort 2019					
Situatie voor detentie					
Geen problematische schulden	4.377	84	16	79	21
Wel problematische schulden	6.587	9	91	13	87

Voor een grote groep nazorgkandidaten verandert de situatie op problematische schulden amper voor en na detentie. Bijvoorbeeld, ongeveer 90% van de nazorgkandidaten die voor detentie problematische schulden had, heeft nog steeds problematische schulden op de eerste januari na detentie. Van die groep heeft 83-87% nog steeds problematische schulden op 1 oktober 2020. Bij 9 tot 10% zijn op 1 januari na detentie de problematische schulden opgelost. De groep die voor detentie schulden had maar (op 1 januari) na detentie geen schulden meer heeft, heeft significant korter in detentie gezeten dan de groep die ook na detentie schulden behoudt. De groep waarbij de schulden verdwijnen heeft significant vaker al eerder in detentie gezeten en is significant vaker in contact met justitie geweest. Het is niet waarschijnlijk dat hulp tijdens of na deze laatste korte detentie ervoor zorgt dat juist bij deze groep schulden verdwijnen. Mogelijk was deze groep al langer in beeld bij verschillende instanties of zijn er al eerder (mogelijk zelfs bij eerdere detenties) interventies ingezet.

Van de nazorgkandidaten die voor detentie geen problematische schulden hadden, verkrijgt 16-18% problematische schulden op de eerste januari na uitstroom. Op 1 oktober 2020 heeft ongeveer 21-27% van de personen die geen schulden had voor detentie, wel schulden. Ook de groep die voor detentie geen schulden had maar die (op 1 januari) na detentie wel problematisch schulden heeft verkregen, zit significant korter in detentie dan de groep die schuldenvrij blijft. Deze groep heeft een lichter strafrechtelijk verleden (oftewel, significant minder eerdere detenties en justitiecontacten) en is ook jonger. Mogelijk is voor deze groep de kans dat er *voor het eerst* schulden ontstaan (die er voor detentie nog niet waren) groter omdat zij vaker voor het eerst met justitie in contact komen of voor het eerst in detentie terecht komen.

4.2 In hoeverre zijn problematische schulden gerelateerd aan recidive?

In tabel 4.3 wordt de multivariate samenhang tussen het hebben van problematische schulden op de eerste januari na detentie en recidive binnen één en twee jaar na detentie voor alle nazorgkandidaten weergegeven. In deze Cox-regressie modellen controleren we voor belangrijke achtergrond- en detentiekennmerken die samenhangen met recidive en voor de situatie op de andere basisvoorwaarden op zes maanden na detentie (omdat het hebben van schulden samenhangt met de andere basisvoorwaarden). De relatie tussen het hebben van problematische schulden en recidive wordt net als in hoofdstuk 3 in *hazard ratios* (*HR*) en *incidence rate ratio* (*IRR*) uitgedrukt (zie box 3.1 in 3.2.2 voor een uitleg).

Uit deze analyses blijkt dat het hebben van problematische schulden op de eerste januari na detentie de kans op zowel het eenjarige als tweejarige recidive verhoogt (respectievelijk $HR = 1,11$ en $HR = 1,12$). De volledige resultaten met ook de effecten van de verschillende controlevariabelen zijn te vinden in bijlage 3, tabel B3.2.

Tabel 4.3 Cox-regressie analyses over problematische schulden en recidive (N = 50.393)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Problematische schulden op eerste januari na detentie	1,11***	1,07-1,16	1,12***	1,09-1,16

Noot: HR = *hazard ratio*, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval; in deze analyses is gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, sociaal netwerkenmerken, detentieduur, uitgangsdeldict, detentiegesciedenis, aantal eerdere justitiecontacten en of nazorgkandidaten werk, inkomen of onderdak hadden op zes maanden na detentie.

Vervolgens is door middel van negatief-binomiaalregressie analyses gekeken naar de relatie tussen het hebben van problematische schulden op de eerste januari na detentie en recidivefrequentie. Het hebben van problematische schulden op de eerste januari na detentie is gerelateerd aan hogere recidivefrequentie (zie tabel 4.4; de volledige resultaten zijn in tabel B3.3 te vinden). Net als bij de andere basisvoorwaarden blijken de resultaten zeer robuust. Het hebben van problematische schulden hangt samen met een hogere eenjarige en tweejarige recidiveprevalentie en met een hogere recidivefrequentie.

Tabel 4.4 Negatief-binomiaalregressie over problematische schulden en recidivefrequentie (N = 50.498)

	Recidivefrequentie	
	IRR	95% CI
Problematische schulden op eerste januari na detentie	1,14***	1,10-1,18

Noot: IRR = *incidence rate ratio*, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval; in deze analyses is gecontroleerd voor geslacht, leeftijd, sociaal netwerk kenmerken, detentieduur, uitgangsdeldict, detentiegesciedenis, aantal eerdere justitiecontacten en of nazorgkandidaten werk, inkomen of onderdak hadden op zes maanden na detentie.

5 Het effect van detentieduur op de situatie op de basisvoorwaarden

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar het effect van detentieduur op de basisvoorwaarden werk, inkomen, onderdak en problematische schulden. Daartoe wordt eerst de (werkelijke) situatie op de basisvoorwaarden per detentieduurgroep beschreven (personen die tot tien dagen in detentie verbleven, 11 dagen tot 28 dagen, 29 tot 90 dagen, 91 tot 365 dagen, één tot twee jaar). Dit is gedaan voor alle nazorgkandidaten voor wie detentieduur bekend is en die minder dan twee jaar in detentie verbleven, $N = 61.075$, 94% van de totale groep. Vervolgens worden de resultaten van de *propensity score stratification* analyse gepresenteerd die de verschillen tussen de detentieduurgroepen laten zien als er gecorrigeerd wordt voor verschillen in achtergrondkenmerken tussen personen die verschillende lengtes in detentie hebben verbleven. Deze verschillen kunnen daarom worden geïnterpreteerd als het effect van detentieduur. Tot slot worden een aantal gevoeligheidsanalyses gepresenteerd.

5.1 Situatie op basisvoorwaarden per detentieduurgroep

Tabel 5.1 geeft de situatie op de basisvoorwaarden weer van de totale groep nazorgkandidaten (voor wie de detentieduur bekend was en die minder dan twee jaar in detentie verbleven, $N = 61.075$). Het aandeel nazorgkandidaten dat werk heeft voor en na detentie is redelijk vergelijkbaar over de detentieduurgroepen. Het aandeel nazorgkandidaten dat tussen 90 dagen en één jaar heeft vastgezeten heeft het minst vaak werk in vergelijking met de andere detentieduurgroepen, maar de verschillen zijn klein. Dit geldt ook voor de verschillen tussen de groepen in inkomen.

Nazorgkandidaten die heel kort in detentie hebben gezeten (tot 10 dagen) hebben het minst vaak onderdak in vergelijking met de andere detentieduurgroepen (voor detentie 67% versus 71-74% en één, zes en 12 maanden na detentie 65-67% versus 68-74%). Met betrekking tot schulden, zijn de groepen redelijk vergelijkbaar: voor detentie heeft ongeveer 46-53% problematische schulden; op de eerste januari na detentie heeft ongeveer 45-52% problematische schulden. Op 1 oktober 2020 heeft 42-52% problematische schulden.

Tabel 5.1 De situatie op de basisvoorwaarden voor en na detentie per detentieduurgroep (N = 61.075)

		Voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	N	%	%	%	%
Heeft werk					
Detentieduur					
Tot 10 dagen	13.228	22	21	21	20
10-28 dagen	19.389	21	19	21	20
29-90 dagen	14.309	18	16	19	18
91 dagen - 1 jaar	11.330	16	14	18	18
1-2 jaar	2.819	16	21	24	23
Heeft inkomen					
Detentieduur					
Tot 10 dagen	13.228	70	69	71	75
10-28 dagen	19.389	70	69	72	74
29-90 dagen	14.309	65	60	69	71
91 dagen - 1 jaar	11.330	63	54	69	70
1-2 jaar	2.819	60	65	75	75
Heeft onderdak					
Detentieduur					
Tot 10 dagen	13.228	67	67	65	65
10-28 dagen	19.389	74	74	72	72
29-90 dagen	14.309	71	71	69	68
91 dagen - 1 jaar	11.330	73	73	73	73
1-2 jaar	2.819	74	74	73	72
		Voor detentie ^a	1e januari na detentie	1 okt 2020	
	N	%	%	%	
Heeft problematische schulden					
Detentieduur					
Tot 10 dagen	8.095	49	50	48	
10-28 dagen	11.892	53	52	52	
29-90 dagen	8.540	51	49	49	
91 dagen - 1 jaar	6.774	46	45	45	
1-2 jaar	1.718	48	46	42	

a Voor een grote groep nazorgkandidaten is de situatie met betrekking tot problematische schulden voor detentie onbekend (ongeveer 38%, bijvoorbeeld voor heel cohort 2017 omdat er nog geen data beschikbaar was). Deze cijfers over problematische schulden worden dus weergegeven voor personen waarbij de situatie voor detentie *wel* beschikbaar was en gaan dus over een kleinere groep, zie N in tabel.

5.2 Effecten van detentieduur op werk, inkomen, onderdak en schulden

Vervolgens wordt de voorspelde kans op werk, inkomen, onderdak en schulden op basis van de *propensity score stratification* analyse bepaald. Deze analyse is uitgevoerd op alle nazorgkandidaten waarvan detentieduur bekend is, die minder dan twee jaar in detentie verbleven ($N = 61.075$), waarvan alle achtergrondkenmerken bekend waren ($N = 51.415$) en waarvan de *propensity scores* in alle vijf de detentieduurgroepen voorkwamen ($N = 50.555$). Figuren 5.1-5.4 geven de gecorrigeerde resultaten weer voor het bezitten van de basisvoorwaarden (de volledige resultaten voor alle meetmomenten zijn in bijlage 4 te vinden, tabel B4.2). Zoals uitgelegd in paragraaf 2.4.3 worden bij een grote onderzoeksgroep bijna alle resultaten significant ook als er geen werkelijk relevante verschillen zijn, daarom bespreken we vooral de verschillen in de voorspelde percentages en de effectgroottes. Box 2 geeft een uitleg over de gerapporteerde effectmaten (deze worden in de tekst besproken, maar zijn in bijlage 4 te vinden). Verschillen tussen groepen kunnen nu niet meer worden verklaard door verschillen in achtergrondkenmerken of de situatie voor detentie en kunnen dus worden geïnterpreteerd als het effect van detentieduur op het hebben van werk, inkomen, onderdak en problematische schulden één maand, zes maanden en één jaar na detentie.⁵⁶

Box 5.1 Uitleg effectschattingen

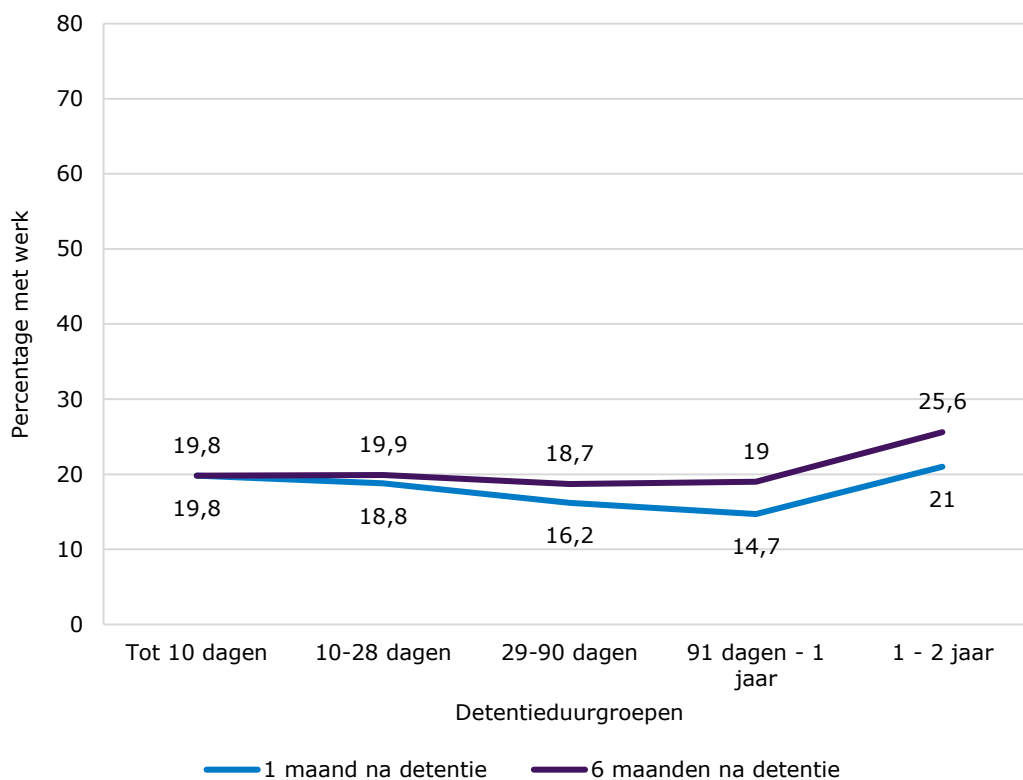
Het is belangrijk om naar de effectmaten te kijken omdat de significantie sterk afhangt van de omvang van de onderzoeksgroep. Bij een onderzoeksgroep van 50.000 personen zijn bijna alle verschillen significant.

Het effect van detentieduur op dichotome uitkomstmaten (zoals het hebben van werk) is berekend met Cohen's w waarbij 0,1 een klein effect is, 0,3 gemiddeld en 0,5 of hoger groot. Voor continue uitkomstmaten (zoals het basisloon) is de effect van detentieduur berekend met eta-squared (η^2) waarbij 0,01 een klein effect is, 0,06 gemiddeld en 0,14 of hoger groot.

Het voorspelde aandeel nazorgkandidaten dat werk heeft één maand na detentie verschilt tussen detentieduurgroepen (zie blauwe lijn in Figuur 5.1), echter het gaat om kleine verschillen. De groep die één tot twee jaar in detentie verbleef heeft wel de grootste kans op het hebben van werk zowel één als zes maanden na detentie (respectievelijk 21% en 25,6%) in vergelijking met de referentie groep (19,8%). De effectgroottes (Cohen's w) zijn echter zeer klein (0,03-0,05; dit geldt ook voor één jaar na detentie, zie bijlage 4, tabel B4.2). Dit betekent dat detentieduur praktisch weinig tot geen effect heeft op het hebben van werk na detentie.

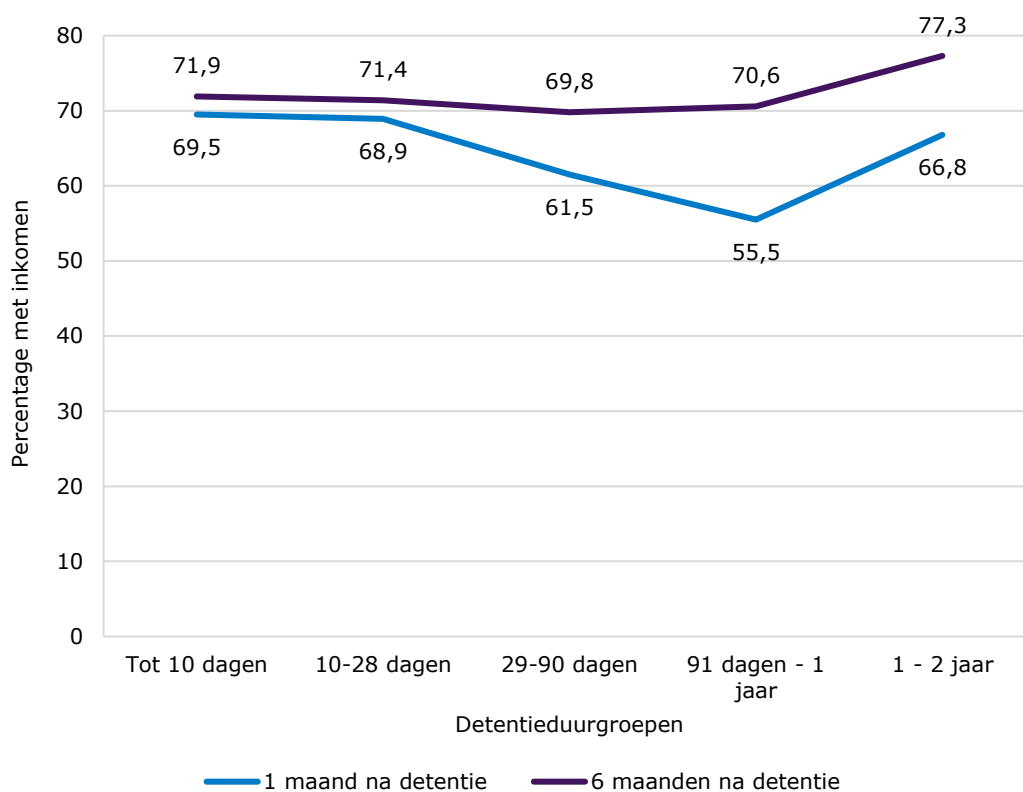
⁵⁶ In de figuren is de voorspelde situatie één maand en zes maanden na detentie weergegeven. Het beeld één jaar na detentie was heel vergelijkbaar met de situatie zes maanden na detentie waardoor de figuur onleesbaar werd. De voorspelde situatie één jaar na detentie is te vinden in de bijlage.

Figuur 5.1 Voorspeld aandeel nazorgkandidaten met werk per detentieduurgroep (N = 50.55)

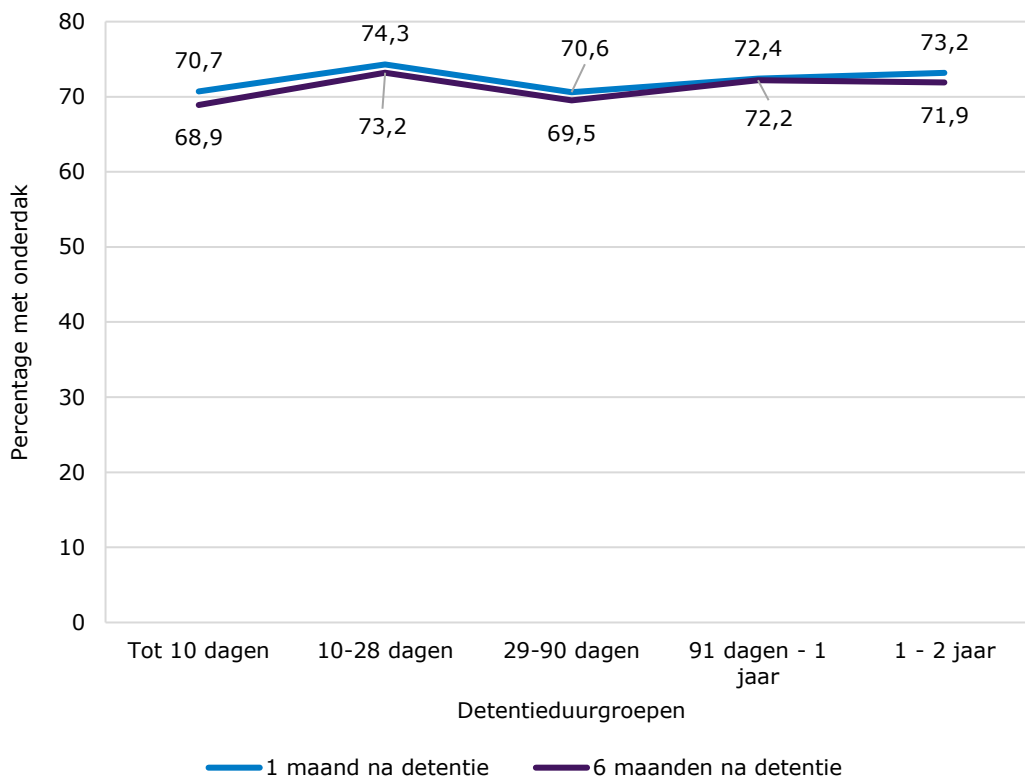
Als gekeken wordt naar inkomen, dan zien we wederom kleine verschillen tussen de detentieduurgroepen. De grootste verschillen zijn te zien bij de groep die 91 dagen tot één jaar in detentie verbleef waarbij wordt voorspeld dat 55,5% inkomen zal hebben één maand na detentie in vergelijking met 69,5% van de groep die tot 10 dagen in detentie verbleef (zie blauwe lijn in figuur 5.2). Verder in figuur 5.2 is te zien dat de groepen redelijk vergelijkbaar zijn wat betreft het voorspeld aandeel personen met inkomen zes maanden na detentie (paarse lijn). De groep die één tot twee jaar in detentie verbleef heeft wel een grotere kans op het hebben van inkomen in vergelijking met de andere detentieduurgroepen. Zo wordt voorspeld dat ongeveer 77,3% van deze groep inkomen zal hebben in vergelijking met (afgerond) 70-72% van de overige groepen. Hier geldt wederom dat de effectgroottes klein zijn (0,03-0,10), dus detentieduur heeft praktisch weinig tot geen effect op inkomen (dit geldt ook voor één jaar na vrijlating, zie bijlage 4, tabel B4.2).

Figuur 5.2 Voorspeld aandeel nazorgkandidaten met inkomen per detentieduurgroep (N = 50.555)

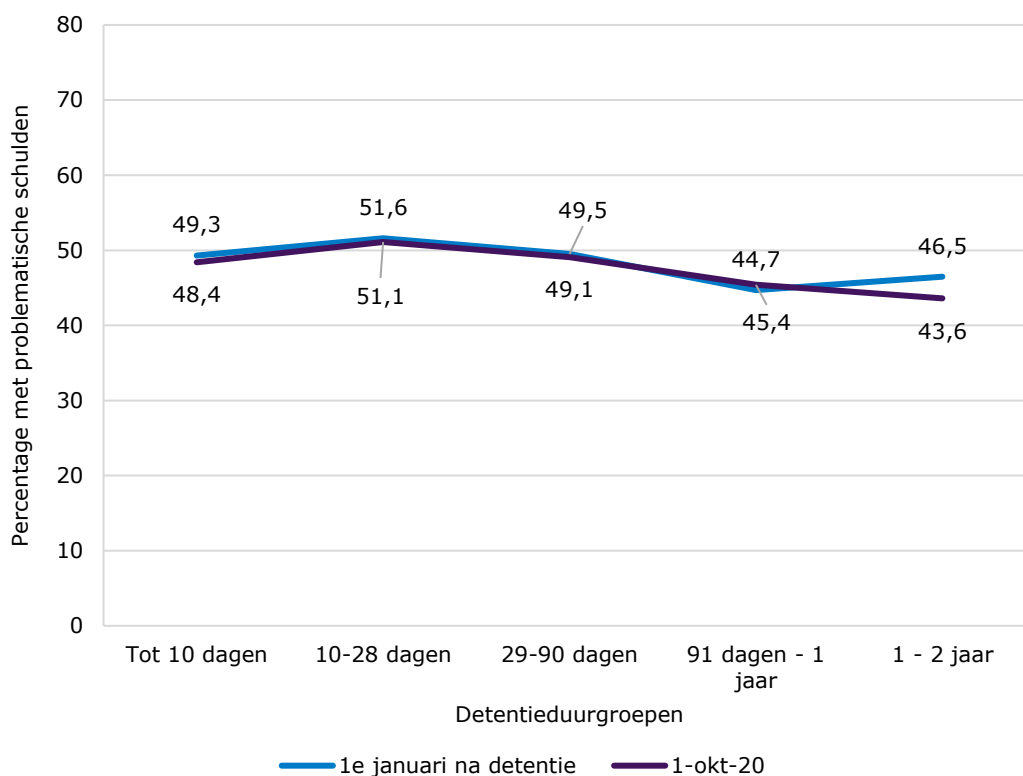
Met betrekking tot onderdak, schommelt het voorspelde aandeel nazorgkandidaten met onderdak meer tussen de detentieduurgroepen, maar de verschillen zijn wederom klein. Vergeleken met een verblijf tot 10 dagen hangt een langer verblijf in detentie (10-28 dagen en 91 dagen tot en met twee jaar) samen met een hogere kans om in de maand na detentie onderdak te hebben. De voorspelling is dat 72,4-74,3% van personen die langer dan 10 dagen in detentie verblijven (met uitzondering van de groep die 29-90 dagen in detentie verblijft) onderdak zullen hebben in de eerste maand na detentie in vergelijking met 70,7% van de personen die tot 10 dagen in detentie zijn verbleven (zie blauwe lijn in figuur 5.3). Na zes maanden hebben alle groepen die langer dan 10 dagen in detentie zijn gebleven een grotere kans op het hebben van onderdak (voorspelde aandeel tussen 69,5-73,2%) in vergelijking met de groep die tot 10 dagen in detentie verbleef (68,9%; zie paarse lijn in figuur 5.3; het verschil tussen de referentiegroep en de groep 29-90 dagen is echter niet statistisch significant). Na één jaar is deze trend ook nog te zien, hier geldt opnieuw dat de effectgroottes zeer klein zijn (0,05, voor zowel één maand, zes maanden en één jaar na detentie, zie bijlage 4, tabel B4.2). Dus detentieduur heeft weinig tot geen effect op onderdak.

Figuur 5.3 Voorspeld aandeel nazorgkandidaten met onderdak per detentieduurgroep (N = 50.555)

Met betrekking tot problematische schulden, is het voorspelde aandeel nazorgkandidaten met problematische schulden voor de detentieduurgroepen tot 90 dagen redelijk vergelijkbaar (48-52%, zowel op de eerste januari na detentie als op 1 oktober 2020, zie figuur 5.4). De detentieduurgroepen 91 dagen tot één jaar en één tot twee jaar hebben een lagere kans op problematische schulden op beide peilmomenten (respectievelijk 44,7% en 43,6% op 1 oktober 2020), echter hier geldt ook dat de effectgroottes van detentieduur op de basisvoorwaarde schulden zeer klein zijn (0,03-0,04). Dus detentieduur heeft weinig tot geen effect op problematische schulden.

Figuur 5.4 Voorspeld aandeel nazorgkandidaten met problematische schulden per detentieduurgroep (N = 50.555)

Samenvattend, zowel de werkelijke verschillen tussen detentieduurgroepen in de situatie op de basisvoorwaarden (paragraaf 5.1, de totale groep) als de voorspelde verschillen indien er geen verschillen in achtergrondkenmerken zouden zijn (paragraaf 5.2) zijn dus klein.

5.3 Effecten van detentieduur op de kenmerken en stabiliteit van werk en onderdak

In dit onderdeel wordt gekeken naar het effect van detentieduur op de kenmerken en stabiliteit van werk en onderdak zes maanden na vrijlating. We focussen op deze twee basisvoorwaarden omdat uit eerder onderzoek (Boschman et al., 2020; Ramakers et al., 2017; Wensveen, 2020) en uit hoofdstuk 3 blijkt dat niet alleen het bezit van deze basisvoorwaarden, maar ook de kenmerken en stabiliteit van deze basisvoorwaarden van belang zijn voor recidive.

In tabel 5.2 worden de effecten van detentieduur op diverse kenmerken en stabiliteitsmaten van werk weergegeven. In vergelijking met de (referentiegroep van) personen die tot 10 dagen in detentie zitten, heeft de detentieduurgroep één tot twee jaar een hogere kans om meer dan 35 uur te werken (respectievelijk 43,3% versus 51,8%, maar de effectgrootte is klein (0,03). Deze groepen verschillen ook wat betreft baanbehoud, waarbij de voorspelling is dat personen die langer dan één jaar in detentie zaten vaker een baan ten minste drie maanden zullen behouden dan de groep

die korter in detentie zit, maar hier geldt wederom dat het om praktische zeer kleine verschillen gaat. Wat betreft aantal werkgevers en basisloon heeft de detentieduur geen effect.

Tabel 5.2 Effectschattingen van detentieduur op kenmerken en stabiliteit van werk (N = 50.555)

	Werkt meer dan 35 uren		Baanbehoud		Aantal werkgevers	Basisloon
	%	Sig	%	Sig	M (SE)	M (SE)
Detentieduur						
Tot 10 dagen	43,3	Ref	32,7	Ref	1,14 (0,01)	€1.322 (12,15)
10-28 dagen	36,9	***	33,1		1,14 (0,01)	€1.365 (10,05)
29-90 dagen	43,5		31,3		1,14 (0,01)	€1.348 (16,17)
91 dagen - 1 jaar	42,8		32,3		1,12 (0,01)	€1.329 (10,37)
1-2 jaar	51,8	***	43,7	***	1,13 (0,01)	€1.458 (11,30)
Cohen's w	0,03		0,04			
Eta-squared (η^2)					0,002	0,003

In tabel 5.3 worden de effecten van detentieduur op diverse kenmerken en stabiliteitsmaten van onderdak weergegeven. Net als bij de effecten van detentieduur op het hebben van onderdak, zijn de effecten van detentieduur op *doubling up* zes maanden na detentie, wonen in een buurt met een lage status en dakloosheid zeer klein (0,02-0,04). Het grootste effect van detentieduur wordt gevonden op de kans dat personen terugkeren naar het adres waar ze voor detentie woonde (effectgrootte = 0,14). In tabel 5.3 is te zien dat een detentieduur van langer dan 90 dagen samenhangt met een lagere kans om terug te keren naar het vorig adres in vergelijking met een verblijf van korter dan 10 dagen. Zo wordt voorspeld dat 31,4% tot 40,3% van personen die langer dan 90 dagen in detentie verblijven zullen terugkeren naar hun vorig adres in vergelijking met 57,6% van personen die tot 10 dagen in detentie verblijven.

Tabel 5.3 Effectschattingen van detentieduur op kenmerken en stabiliteit van onderdak (N = 50.555)

	Doubling up		Woont in buurt met lage status		Teruggekeerd naar vorig adres		Aantal adressen	Is dakloos geweest in de eerste zes maanden na detentie	
	%	Sig	%	Sig	%	Sig	M (SE)	%	Sig
Detentieduur									
Tot 10 dagen	20,8	Ref	75,4	Ref	57,6	Ref		9,9	Ref
10-28 dagen	22,8	***	74,9		59,2	***		9,2	***
29-90 dagen	22,3	**	74,5		51,0	***		10,0	*
90 dagen - 1 jaar	23,5	***	70,8	***	40,3	***		9,5	
1-2 jaar	24,1	**	68,5	***	31,4	***		6,0	***
Cohen's W	0,03		0,04		0,14			0,03	
Eta-squared (η^2)							0,02		

5.4 Gevoeligheidsanalyses

De effecten van detentieduur op de basisvoorwaarden zouden anders kunnen zijn voor bepaalde groepen nazorgkandidaten. Om dit enigszins te ondervangen zijn vier gevoeligheidsanalyses uitgevoerd (een uitgebreide uitleg over deze analyses en de resultaten hiervan zijn in bijlage 4 te vinden). Ten eerste, hebben we de analyses apart gedaan voor arrestanten ($N = 18.648$) want arrestanten hebben andere afspraken met betrekking tot het nazorgbeleid waardoor de begeleiding anders gaat (zie voor meer uitleg 2.3.5). Uit de analyses blijkt dat detentieduur geen significant effect heeft op de basisvoorwaarden voor arrestanten (zie bijlage 4, tabel B4.3).

Ten tweede hebben we de analyses apart gedaan voor nazorgkandidaten die voor het eerst een vrijheidsstraf uitzitten ($N = 18.884$, zie bijlage 4, tabel B4.4). Het is mogelijk dat detentieduur voor deze personen een ander effect heeft op de basisvoorwaarden dan voor personen die vaker hebben vastgezeten. Uit deze analyses blijkt over het algemeen dat personen die langer dan een jaar in detentie zitten vaker werk, inkomen en onderdak hebben dan personen die kort (tot 10 dagen) in detentie zijn. Met betrekking tot schulden hangt een detentieduur van 91 dagen en langer echter samen met een lagere kans op het hebben van schulden op de eerste januari na detentie en op 1 oktober 2020. De voorspelling is dat 35,7-37,5% van personen die langer dan 91 dagen (tot maximaal twee jaar) in detentie verblijven problematische schulden zullen hebben na detentie in vergelijking met 45,9-46,2% van de personen die tot 10 dagen in detentie zijn verbleven. De effectgroottes zijn echter voor alle basisvoorwaarden klein (0,04-0,08).

Ten derde zijn aparte analyses uitgevoerd voor personen die voor het eerst in contact zijn gekomen met justitie ($N = 3.897$). Voor deze groep is het effect van een eerste contact met justitie en een eerste detentie mogelijk sterker, het is daarom interessant om juist voor deze groep het effect van detentieduur te bekijken. Uit deze analyses blijkt dat de grootste verschillen zitten in het hebben van inkomen zes maanden en één jaar na detentie (zie bijlage 4, tabel B4.5). Ongeveer 71,8-86,1% van personen die langer dan 91 dagen in detentie zitten worden verwacht een inkomen te hebben zes of twaalf maanden na detentie, in vergelijking met 64,4-74,4% van personen die tot 10 dagen in detentie zijn verbleven. Met betrekking tot onderdak, heeft de groep die 11-28 dagen in detentie zit de grootste kans om onderdak te hebben in de maanden na detentie. Bij zowel inkomen als onderdak zijn de effectgroottes groter in vergelijking met andere analyses (0,10-0,12), maar ze blijven wel klein. Voor de overige basisvoorwaarden is er wederom sprake van zeer kleine verschillen en zeer kleine effectgroottes. Kortom, ook voor personen die eerder nog niet in contact met justitie kwamen, heeft detentieduur niet of nauwelijks effect op de situatie op de basisvoorwaarden.

Tot slot, hebben we de analyses gedaan zonder personen die in detentie verblijven wegens een vervangende hechtenis. Personen kunnen kort in detentie verblijven wegens een vervangende hechtenis, omdat men bijvoorbeeld de geldboete niet heeft betaald of een taakstraf niet heeft uitgevoerd. Vooral in de korte detentieduurgroepen zullen daarom personen voorkomen die al voor detentie afwijken op achtergrondkenmerken, ook op achtergrondkenmerken waar we niet voor hebben kunnen controleren in de analyses. Mensen die een taakstraf niet kunnen of willen uitvoeren zullen vanwege allerlei problemen (moeite met autoriteit, verslaving, psychische problemen) zullen ook minder snel een baan vinden na detentie. Door de analyse opnieuw te doen zonder personen die in detentie verblijven wegens een

vervangende hechtenis halen we deze selectieve groep eruit, waardoor we er meer zeker van kunnen zijn dat we corrigeren voor alle relevante achtergrondkenmerken en dus het (causale) effect van detentieduur op de basisvoorwaarden kunnen bepalen. Deze analyses (zie bijlage 4, tabel B4.6) hebben geleid tot vergelijkbare resultaten als de analyses op de totale groep, namelijk dat detentieduur niet of nauwelijks effect heeft op de situatie op de basisvoorwaarden.

Samengevat, de gevoeligheidsanalyses hebben grotendeels tot dezelfde resultaten geleid: detentieduur heeft praktisch weinig tot geen effect op het bezit van de basisvoorwaarden na detentie. Dit wijst erop dat de resultaten robuust zijn.

6 Discussie en conclusie

Sinds 2004 zijn de basisvoorwaarden (geldig identiteitsbewijs, werk en inkomen, onderdak, inzicht in en aanpak van schuldenproblematiek, het vaststellen van zorgbehoeften en passende zorg realiseren) een belangrijk onderdeel van het re-integratiebeleid voor ex-gedetineerde personen in Nederland. Door te werken aan de basisvoorwaarden is het doel om de relatief hoge recidive onder ex-gedetineerde personen terug te dringen en zo bij te dragen aan een veiligere samenleving (Ministerie van JenV et al., 2019). Sinds 2010 voert het WODC eens in de twee jaar de monitor nazorg ex-gedetineerde personen uit waarin de problematiek van ex-gedetineerde personen op de basisvoorwaarden in kaart wordt gebracht. Dit rapport betreft de zevende meting van deze monitor en is gericht op de basisvoorwaarden werk en inkomen, onderdak en schulden.

Het doel van deze zevende monitor nazorg is driedelig. Voortbouwend op eerdere metingen, is het eerste doel de situatie op werk, inkomen en onderdak van ex-gedetineerde personen voor en na detentie in kaart te brengen en te onderzoeken in hoeverre en onder welke omstandigheden werk, inkomen en onderdak bijdragen aan het verminderen van recidive. Uit eerdere metingen bleek namelijk dat vooral na uitstroom uit detentie het wel of niet hebben van dagbesteding (in de vorm van werk of opleiding) en onderdak samenhangt met recidive (Boschman et al., 2020; Weijters et al., 2018). Om beter te begrijpen in welke omstandigheden werk en onderdak bijdragen aan recidive, wordt in deze monitor ingezoomd op specifieke kenmerken en de stabiliteit van werk, inkomen en onderdak. Het tweede doel is om inzicht te krijgen in schulden bij nazorgkandidaten. In voorgaande metingen is naar schulden gekeken, maar vanwege beperkingen van de beschikbare data gaven deze slechts inzicht in een deel van de schulden van nazorgkandidaten. In deze monitor is nieuwe data beschikbaar waardoor we voor een grote groep nazorgkandidaten een overzicht kunnen geven van (problematische) schulden bij verschillende instanties. Tot slot, is het derde en laatste doel om te bekijken in hoeverre de situatie op het gebied van (de kwaliteit en stabiliteit van) werk, inkomen, onderdak en problematische schulden na detentie verschilt tussen personen die kort of lang(er) in detentie verblijven. Hiermee sluiten we aan bij actuele maatschappelijke discussies en wetenschappelijke debatten over de sociale en economische gevolgen van de (korte) gevangenisstraf.

Om deze doelen te bereiken is gebruik gemaakt van longitudinale gegevens over werk, inkomen, onderdak, schulden en recidive voor alle personen die in 2017, 2018 en 2019 uit detentie zijn gestroomd en terugkeren naar een Nederlandse gemeente (oftewel de nazorgkandidaten zoals bekend bij de DJI). De gegevens over de basisvoorwaarden zijn afkomstig van het CBS en de gegevens over recidive zijn afkomstig uit de OBDJ.

6.1 Duiding van onderzoeksresultaten

In deze paragraaf worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek beschreven en bediscussieerd in het licht van theorie en eerder onderzoek.

6.1.1 *Situatie op de basisvoorwaarden werk, inkomen en onderdak en relatie met recidive*

Uit deze zevende meting van de monitor nazorg blijkt dat een relatief grote groep nazorgkandidaten geen werk, inkomen of onderdak heeft voor en na detentie. Ongeveer 80% van de nazorgkandidaten had geen dagbesteding (in de vorm van werk of opleiding), 30% geen inkomen en 30% geen onderdak voor en na detentie. Deze percentages zijn vergelijkbaar met voorgaande metingen.⁵⁷ Nazorgkandidaten zijn dus een problematische groep die, veel vaker dan andere inwoners van Nederland, één of meer basisvoorwaarden niet op orde hebben. Ook als nazorgkandidaten werk hebben is dit niet altijd stabiel. Nazorgkandidaten met werk werken bijvoorbeeld minder uren en vaker via een uitzendbureau dan de gemiddelde Nederlander.

Het op orde hebben van basisvoorwaarden en ook de kenmerken en stabiliteit van de basisvoorwaarden hangen samen met recidive. Dit onderzoek laat zien dat het hebben van werk samenhangt met een lagere recidive, vooral als mensen meer uren werken en een baan voor een langere tijd behouden. Dit is in lijn met bevindingen uit eerder onderzoek (Boschman et al., 2020; Ramakers et al., 2014; 2017). Wat betreft onderdak, laat dit onderzoek zien dat samenwonen met een partner, ouders of anderen en terugkeren naar het adres van voor detentie samenhangt met een lagere recidive, terwijl dakloosheid, het wonen in een instelling en het wonen in een buurt met een lage status samenhangt met een hogere recidive.

Deze resultaten zijn in lijn met de informele sociale controletheorie (Laub & Sampson, 2003). Wanneer sociale bindingen intensiever zijn (mensen werken meer uren en wonen samen met anderen) en wanneer sociale bindingen stabiel zijn (mensen keren terug naar een adres voor detentie of behouden een baan voor langere tijd) zal dit mensen volgens de sociale controletheorie weerhouden van crimineel gedrag. Financiële stabiliteit lijkt minder een rol te spelen bijvoorbeeld omdat het hebben van inkomen en de hoogte van het basisloon verdiend uit werk niet of in mindere mate samenhangen met recidive. Toch geven de resultaten ook aanwijzingen in lijn met de *straintheorie* (Agnew, 1992), bijvoorbeeld dat extreme situaties van wooninstabiliteit, zoals dakloosheid, de kans op recidive verhogen.

Werk en onderdak zijn dus belangrijk voor recidive. Van de mensen die voor detentie werk hadden, heeft echter 36% na detentie geen werk meer en een deel van de nazorgkandidaten keert na detentie niet terug naar het adres van voor detentie. Omdat juist de stabiliteit van werk en onderdak belangrijk zijn voor recidive, is het belangrijk om tijdens detentie te blijven werken aan het verkrijgen maar vooral aan het behouden van deze basisvoorwaarden.

6.1.2 *Situatie op problematische schulden en relatie met recidive*

Ongeveer 60% van de nazorgkandidaten heeft geregistreeerde problematische schulden, zowel voor als na detentie. Hierbij konden we kredietschulden en informele schulden niet meenemen waardoor het werkelijke aandeel nazorgkandidaten met (problematische) schulden zeer waarschijnlijk nog hoger ligt (de bevinding dat meer dan de helft van personen met een gevangenisstraf schulden heeft is in lijn met de literatuur, zie onder andere Koenraadt et al., 2020; Koenraadt & Schuyt, 2024; Van Beek, 2022). Bij de meeste nazorgkandidaten verandert er weinig op het gebied van

⁵⁷ De samenstelling van de nazorgkandidaten wijkt af van voorgaande metingen omdat we alle detenties mee nemen ongeacht de duur (eerder werden alleen detenties van meer dan twee weken meegenomen). Desondanks is het aandeel met problemen op de basisvoorwaarden vergelijkbaar met vorige metingen.

schulden tijdens detentie. Meer dan 80% van de mensen die voor detentie problematische schulden heeft, heeft ook na detentie nog problematische schulden, terwijl slechts 10% van de mensen die voor detentie geen problematische schulden heeft, na detentie schulden verkrijgt.

Het hebben van problematische schulden hangt samen met recidive, ook na controle voor achtergrondkenmerken. In voorgaande metingen van de monitor nazorg werd deze relatie tussen schulden en recidive niet gevonden (Boschman et al., 2020; Weijters et al., 2018). Mogelijk wordt deze relatie in de huidige monitor wel gevonden omdat er betere data beschikbaar zijn over problematische schulden dan in de eerdere metingen. De gevonden samenhang tussen het hebben van problematische schulden en recidive kan betekenen dat problematische schulden leiden tot nieuwe criminaliteit (recidive). Het is echter ook mogelijk dat (nieuwe) criminaliteit leidt tot schulden of dat bepaalde persoonlijke kenmerken zoals een gebrek aan zelfcontrole zowel de kans op recidive als de kans op schulden vergroten. Op basis van de gebruikte data is het niet mogelijk om te bepalen welke van deze drie mechanismes de relatie tussen schulden en recidive verklaart. Desondanks geven de resultaten hier aanwijzingen dat het blijven werken aan inzicht in en aanpak van schuldenproblematiek tijdens en na detentie mogelijk kan helpen om recidive te verminderen.

6.1.3 *Effect van detentieduur op de basisvoorwaarden*

Op basis van diverse theorieën kan zowel worden verwacht dat langere detenties leiden tot een slechtere situatie op de basisvoorwaarden als tot een betere situatie op de basisvoorwaarden. De RSJ stelt dat met name korte detenties leiden tot detentieschade omdat er geen tijd is voor re-integratie-activiteiten, terwijl mensen wel hun werk of woning kwijtraken. Eerder onderzoek (zie voor een overzicht Boschman et al., 2023) laat zien dat korte detenties inderdaad een negatief effect hebben op re-integratie-uitkomsten, zoals werk en inkomen. Aansluitend bij deze discussie is in deze monitor nazorg onderzocht of detentieduur, rekening houdend met verschillen in achtergrondkenmerken en de situatie voor detentie, effect heeft op de situatie op de basisvoorwaarden na detentie.

De analyses laten zien dat detentieduur niet of nauwelijks effect heeft op of mensen werk, inkomen, onderdak en schulden hebben na detentie. Ook wanneer we kijken naar specifieke kenmerken van werk en onderdak vinden we dat detentieduur niet of nauwelijks effect heeft. Mogelijk vinden we geen tot zeer kleine effecten omdat zowel de mogelijkheden tot resocialisatie als de negatieve effecten van detentie (verlies van sociale bindingen en *human capital*, labeling) toenemen met detentieduur waardoor de effecten tegen elkaar wegvallen.

Omdat we niet de vergelijking hebben gemaakt met mensen die niet in detentie hebben gezeten kunnen we niet concluderen dat korte detenties leiden tot problemen op de basisvoorwaarden (een vorm van detentieschade), zoals door de RSJ werd gesteld. Wel kunnen we concluderen dat een detentie van minder dan 10 dagen net zo veel (of weinig) effect heeft op de situatie op de basisvoorwaarden na detentie als een detentie van meer dan een jaar. Kortom, zelfs hele kortdurende detenties kunnen gevolgen hebben voor werk, inkomen, onderdak en schulden. Dat er in Nederland zeer veel mensen kort in detentie zitten, driekwart van de detenties duurt minder dan drie maanden, vaak voor lichte delicten of vanwege een vervangende hechtenis, is daarom zorgelijk; deze detenties hebben net zoveel effect op de situatie op de basisvoorwaarden als veel langere detenties.

6.2 Beperkingen

Het WODC monitort sinds 2010 het re-integratiebeleid gericht op de vijf basisvoorwaarden. In het verleden werd hiervoor vooral informatie uit DPAN gebruikt, informatie die door DJI zelf werd geregistreerd over de situatie op de basisvoorwaarden van gedetineerde personen. Omdat er steeds minder informatie vanuit DJI beschikbaar was, is er sinds de vijfde monitor nazorg steeds meer gebruik gemaakt van grootschalige registratiedata van het CBS. Voor de cohorten die in de huidige monitor nazorg zijn onderzocht is zelfs helemaal geen informatie vanuit DJI beschikbaar over de situatie op de basisvoorwaarden. In de registratiedata is echter geen informatie beschikbaar over het identiteitsbewijs en de zorg(behoeft) van nazorgkandidaten. Omdat veel nazorgkandidaten problemen hebben op verschillende basisvoorwaarden tegelijk en problemen op één basisvoorwaarde vaak samenhangen met problemen op andere basisvoorwaarden (zie Boschman et al., 2020) is het van belang om inzicht te krijgen in alle basisvoorwaarden om zo uitspraken te kunnen doen over het re-integratiebeleid in zijn geheel. Bovendien blijkt niet alleen het wel of niet op orde hebben van basisvoorwaarden, maar vooral de kenmerken en de stabiliteit van deze basisvoorwaarden van belang. Meer diepgaand inzicht in de situatie op alle basisvoorwaarden en de problemen en omstandigheden van ex-gedetineerde personen is daarom van belang. Het is cruciaal dat problemen op de basisvoorwaarden van gedetineerde personen (weer) beter geregistreerd worden tijdens detentie en dat DJI deze data ook (weer) beschikbaar maakt voor onderzoek. Daarnaast kan in een volgende monitor nazorg gekozen worden om, naast cijfers over het bezit van basisvoorwaarden voor zo veel mogelijk nazorgkandidaten, ook meer diepgaand inzicht te verkrijgen in de situatie en omstandigheden van een beperktere groep nazorgkandidaten door bijvoorbeeld een dossieranalyse te doen op Detentie- en Re-integratieplannen van nazorgkandidaten of met casemanagers of nazorgkandidaten te spreken over hun ervaringen.

Hoewel de registratiedata rijke informatie leveren over werk, inkomen, onderdak en schulden kent deze data ook een aantal beperkingen. Ten eerste zullen juist nazorgkandidaten niet altijd goed geregistreerd staan in de registratiedata van het CBS. Ze schrijven zich bijvoorbeeld niet altijd in op het adres waar ze (tijdelijk) wonen (Wensveen, 2020). Ook zullen nazorgkandidaten waarschijnlijk vaker 'zwart' werken (Nguyen et al., 2020), terwijl wij alleen informatie hebben over hun legale inkomsten uit werk. De registratiedata zullen daardoor juist voor deze groep niet altijd kloppen. Bovendien is voor bijna een kwart van de nazorgkandidaten geen adres geregistreerd. Voor deze personen is het dus niet mogelijk om inzicht te krijgen in hun woonsituatie. Zelfs waar de woonsituatie wel bekend was, was het ook niet altijd mogelijk om de stabiliteit van de woonsituatie vast te stellen (we weten bijvoorbeeld niet of de personen die volgens de registratiedata zelfstandig wonen werkelijk zelfstandige woonruimte hebben of dat dit een postadres is. Bovendien is er geen informatie bij het CBS beschikbaar over andere instabiele woonsituaties zoals *sofa surfing* of *rough sleeping*). Ook met betrekking tot schulden is er niet voor alle nazorgkandidaten informatie beschikbaar. Daarnaast is er geen informatie over alle typen schulden, zo ontbreken kredietschulden en informele schulden en is er geen informatie over of mensen in de schuldhulpverlening zitten. De registratiedata onderschatten daardoor waarschijnlijk het aandeel nazorgkandidaten met problematische schulden. Vanwege deze beperkingen is het extra belangrijk dat de informatie die DJI tijdens detentie verzamelt weer beschikbaar komt voor onderzoek en om middels bijvoorbeeld dossieranalyse meer diepgaand inzicht te krijgen in de precieze situatie van de nazorgkandidaten en de gevolgen hiervan.

De laatste beperkingen van dit onderzoek hebben betrekking op de *propensity score stratification* gebruikt in hoofdstuk 5. Het doel is om het causale effect van detentieduur vast te stellen, maar dit is alleen mogelijk wanneer voor een uitgebreide set van relevante achtergrondkenmerken kan worden gecontroleerd (Shadish et al., 2008). Terwijl we veel relevante achtergrondkenmerken (zoals huisvesting, inkomen en schulden voor detentie, detentiegeschiedenis en delictgeschiedenis) tot onze beschikking hebben, ontbreken er wel een aantal belangrijke voorspellers, zoals verslavingsproblematiek, drugsgebruik, negatieve *peers* en persoonlijkheidskenmerken (Van Wingerden et al., 2016).⁵⁸ Doordat we deze kenmerken niet hebben kunnen opnemen, is het mogelijk dat de *propensity score* stratificatieanalyse niet alle verschillen op achtergrondkenmerken tussen de detentieduurgroepen heeft weggenomen. In dat geval kunnen de gevonden verschillen tussen de detentieduurgroepen dus niet worden geïnterpreteerd als het causale effect van detentieduur maar zou dit effect toch nog kunnen worden verklaard door verschillen in (ongemeten) achtergrondkenmerken.

6.3 Conclusie en aanbevelingen

Jaarlijks keren ongeveer 23.000 volwassenen na een periode in detentie in een Nederlandse gevangenis terug naar een Nederlandse gemeente (DJI, 2022). Uit deze monitor nazorg blijkt dat een aanzienlijk deel van deze groep één of meerdere basisvoorwaarden zowel voor als na detentie niet op orde heeft. Zij hebben vaak geen werk, geen stabiele huisvesting en wel schulden. Het aandeel nazorgkandidaten met problemen op deze basisvoorwaarden is in de cohorten uitgestroomd uit detentie in 2017, 2018 en 2019 vergelijkbaar met het aandeel in eerdere cohorten. Ondanks de relatief gunstige arbeidsmarkt in deze periode en de juist lastige woningmarkt is er een behoorlijk stabiel aandeel mensen dat detentie binnenkomt en verlaat zonder werk of onderdak. Geen werk, geen onderdak en het hebben van schulden hangen samen met recidive. Voor een veiliger samenleving is het daarom van belang om te blijven werken aan het op orde brengen van basisvoorwaarden. Het belang van werk en onderdak is al in eerdere nazorg monitors onderstreept. Uit de huidige monitor nazorg blijkt ook dat het werken aan inzicht in en aanpak van schuldenproblematiek tijdens en na detentie mogelijk kan helpen om recidive te verminderen.

Een aanzienlijk deel van de nazorgkandidaten heeft ook voor detentie problemen op de basisvoorwaarden. Voor deze groep kan een periode in detentie een positief keerpunt zijn. Anderzijds zijn er ook mensen die voor detentie nog geen problemen hadden (ongeveer 20% van nazorgkandidaten had werk en ongeveer 70% had onderdak voor detentie) maar voor wie na detentie wel problemen ontstaan omdat zij bijvoorbeeld hun baan of woonsituatie verliezen. Dit onderzoek laat zien dat vooral de stabiliteit van werk en huisvesting van belang is voor het voorkomen van recidive. De bevindingen dat 36% van de nazorgkandidaten die voor detentie werk had, geen werk heeft in de maand na vrijlating en dat een deel van de nazorgkandidaten niet naar het adres dat ze voor detentie hadden terugkeert, zijn met oog op deze conclusie zorgelijk. Het is daarom belangrijk om te blijven werken aan het verkrijgen van werk en onderdak, maar vooral aan het voorkomen dat problemen op deze basisvoorwaarden ontstaan of toenemen tijdens detentie.

⁵⁸ Van Wingerden en collega's (2016) beschrijven welke factoren samenhangen met een langere vrijheidsstraf ten opzichte van een kortere vrijheidsstraf.

Zowel om problemen op de basisvoorwaarden tijdens detentie aan te pakken, als om basisvoorwaarden tijdens detentie te behouden is het, gezien de vaak korte detentieduur, van belang om snel in kaart te brengen welke problemen er zijn, informatie met relevante partners te delen en waar mogelijk een duidelijk plan van aanpak te maken. Hierbij is het van belang dat de verschillende betrokken organisaties (DJI, gemeenten en reclassering) elkaar tijdig en goed informeren en samenwerken. Een belangrijke stap hierbij is dat gedetineerde personen worden gescreend (dit hoort in de eerste 10 dagen in detentie te gebeuren), ook in een (zeer) korte detentie blijft een goede screening van belang. In zo'n screening is het belangrijk dat kennis en inzicht wordt vergaard over de behoeften van nazorgkandidaten op de basisvoorwaarden. Vervolgens is het belangrijk dat de problemen en behoeften van nazorgkandidaten snel gedeeld worden met de gemeente. Zonder een signaal van binnen naar buiten wordt het lastig om bijvoorbeeld te kijken naar mogelijkheden om een huis te behouden. Andersom moeten reclassering en gemeenten ook tijdig aan de slag om gedetineerde personen te faciliteren hun problemen op de basisvoorwaarden op te lossen. Initiatieven waarbij betrokken organisaties proberen detentieschade zo veel mogelijk te beperken, bijvoorbeeld door vaste lasten door te betalen tijdens korte detenties, zijn juist daarbij kansrijk omdat zij bijdragen aan meer stabiele huisvesting en daardoor minder recidive.

Screening van gedetineerde personen is niet alleen van belang om hen in staat te stellen hun problemen op te lossen, het is daarnaast van belang dat informatie over de situatie op de basisvoorwaarden beschikbaar is voor onderzoek. In het huidige onderzoek was deze informatie niet beschikbaar, waardoor we geen inzicht hadden in de basisvoorwaarden identiteitsbewijs en zorg. Alleen wanneer deze data in de toekomst wel weer beschikbaar is kan meer inzicht worden geboden in de samenhang tussen alle basisvoorwaarden en het re-integratiebeleid in zijn geheel.

Gezien het feit dat een aanzienlijk deel van de ex-gedetineerde personen de gevangenis verlaat zonder dat de basisvoorwaarden voor re-integratie op orde zijn, is het van belang om meer inzicht te krijgen in het re-integratieproces en de problemen die hierbij spelen. De Inspectie Justitie en Veiligheid (2023) stelt dat de samenwerking tussen de DJI, gemeenten en reclasseringsorganisaties is verbeterd sinds het bestuurlijk akkoord (Ministerie van JenV et al, 2019)⁵⁹, maar ook dat er nog veel ruimte voor verbetering is. Zo hebben casemanagers in PI's te weinig tijd om te werken aan de re-integratie van 'hun' gedetineerde personen en zijn er problemen bij het delen van informatie tussen DJI en gemeenten. Kleine gemeenten die weinig ervaring hebben met de terugkeer van ex-gedetineerde personen zijn vaak helemaal niet betrokken bij het re-integratieproces tijdens detentie en hebben hier vaak ook geen voorzieningen voor (Inspectie JenV, 2023). Doekhie en collega's (2024) onderzochten het re-integratieproces vanuit het perspectief van (ex-)gedetineerde personen. Uit dit onderzoek blijkt dat nazorgkandidaten het re-integratieproces als heel complex ervaren, waardoor ze zich vaak niet gehoord voelen en het proces wantrouwen. Aanvullend onderzoek is nodig vanuit het perspectief van alle betrokken organisaties om te bepalen welke hindernissen zij ervaren in het re-integratieproces. Het op orde brengen van basisvoorwaarden van (ex-)gedetineerde personen is niet eenvoudig maar draagt wel bij aan hun re-integratie in de maatschappij en daarom aan een veiliger samenleving. Het is belangrijk om tijdens en na detentie te blijven werken aan het verkrijgen maar vooral aan het behouden van de basisvoorwaarden.

⁵⁹ De cohorten nazorgkandidaten in deze nazorgmonitor (2017, 2018, 2019) hebben nog niet geprofiteerd van deze betere samenwerking.

Meer verdiepend onderzoek is nodig om beter inzicht in te krijgen in welke problemen op de basisvoorwaarden de succesvolle re-integratie van nazorgkandidaten in de maatschappij belemmeren en hoe deze problemen kunnen worden opgelost en vooral hoe kan worden voorkomen dat juist deze problemen tijdens detentie ontstaan of verergeren.

Summary

Seventh edition of the aftercare monitor for formerly incarcerated individuals

Problems concerning the basic conditions necessary to reintegration and their relation to imprisonment length and recidivism

Approximately 23,000 adults are released from a correctional institution in the Netherlands every year. Since recidivism rates are high in the period immediately after release, individuals receive help with five basic conditions generally known to be important for a successful reintegration during their imprisonment and after release. These five basic conditions (valid ID, work and income, housing, help with debts, and suitable healthcare) have been a central part of aftercare policies in the Netherlands since 2004. The aim of these policies is to have these basic conditions met before individuals are released from prison (i.e., obtaining a valid identity card; finding employment and a source of income; acquiring accommodation; taking an inventory of outstanding debts and strategies for how to deal with these debts; and receiving suitable physical and psychological healthcare). Since 2019, aftercare policies also recognize that building and strengthening a supportive social network is an important protective factor for post-release success.

To monitor these aftercare policies, the Dutch Research and Data Centre (*Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum, WODC*) conducts the aftercare monitor every two years. Each monitor describes the extent to which (formerly) incarcerated individuals meet the five basic conditions necessary for reintegration before and after their time in prison. Prior aftercare monitors have made it clear that individuals released from Dutch prisons experience many problems with meeting these conditions, both prior to imprisonment and after release, and that such problems are related to recidivism risks.

The current aftercare monitor (7th edition) describes the situation of all (formerly) incarcerated adults who were released from a Dutch prison in 2017, 2018 and 2019. Following prior monitors, a description of the basic conditions is given, as well as, the extent to which meeting these conditions relates to recidivism using large administrative datasets. Additionally, we investigate how imprisonment length impacts individuals' prospects on meeting these basic conditions after release. Unfortunately, information was not available for all five basic conditions for all formerly incarcerated individuals. For the cohorts in this study, no data was available on whether individuals had a valid ID or had received suitable healthcare prior to, during, or after incarceration. These two basic conditions were therefore not included in this study. Since having a supportive social network is seen as an important protective factor for reentry success, we control for whether individuals lived with a partner and/or child(ren) after release, however, it was not possible to determine whether these social ties are supportive since no data was available about the *quality* of these relationships.

Research questions

Following prior aftercare monitors, we first describe the extent to which formerly incarcerated individuals meet the basic conditions work, income, and housing before and after incarceration. In doing so, we consider not only whether individuals have work, income or housing, but provide information on specific qualities of their jobs, income, and housing. Then, we investigate the extent to which meeting these conditions, as well as job, income, and housing qualities, is related to recidivism.

- 1.1 *To what extent do individuals experience problems regarding work, income, and housing prior to imprisonment and up to one year after release?*
- 1.2 *To what extent is work, income, and housing (and their qualities) related to recidivism?*

In the current aftercare monitor we use newly available data on problematic debts. These data provide more insights into potential problems with debts than prior monitors. Therefore, two research questions concerning this basic condition were added:

- 2.1 *To what extent do formerly incarcerated individuals have problematic debts?*
- 2.2 *To what extent are problematic debts related to recidivism?*

Finally, in light of current societal, political, and scientific debates about the economic and social impacts of short terms of confinement, we also investigate the extent to which problems regarding the basic conditions varies across individuals who have short versus long(er) prison stays, and the effect of imprisonment length on meeting these conditions after release.

- 3.1 *What is the effect of imprisonment length on the prospects of having work, income, housing, and problematic debts after release?*

Method

The current report answers these research questions using data from all adults released from a Dutch prison in 2017, 2018, and 2019. Only those individuals released to a Dutch municipality were included as this is the target group of the aftercare policies. The Dutch Custodial Institutions Agency (*Dienst Justitiële Inrichtingen*) provided a list of all releasees in their target group. Data was then used from Statistics Netherlands (*Centraal Bureau voor de Statistiek*) about the basic conditions and from the Research and Policy Database for Judicial Documentation (*Onderzoek-, en beleidsdatabase Justitiële Documentatie, OBJD*) about criminal history and recidivism. Using these data we first describe the extent to which individuals have work, income, housing, and problematic debts prior to incarceration and after release. Then, using Cox regression models and negative binomial models we investigate the extent to which these basic conditions relate to the prevalence and frequency of recidivism (defined as reconviction) up to two years after release. Lastly, using propensity score stratification methods we examine the dose-response relationship between imprisonment length and outcomes on these basic conditions after release. In this way we are able to test the effect of imprisonment length on the prospects of having work,

income, housing, and problematic debts after release, while controlling for known differences between individuals with varying sentencing lengths (such as criminal history and problems on these conditions prior to incarceration).

Results

Formerly incarcerated individuals experience many problems concerning work, income, and housing

In the month prior to incarceration and following release, approximately 80% of formerly incarcerated individuals is neither working nor following an educational program, 30% has no registered income, and 30% has no registered address. Even individuals who entered prison with employment, income, or housing, experience (new) problems after release. 36% of individuals who had work prior to incarceration, were no longer employed one month after release.

Job and housing stability are related to lower recidivism rates

Formerly incarcerated individuals who find employment after release are less likely to be reconvicted, especially when they work more hours and are able to maintain a job for a longer period of time. Also, individuals who have a registered address are less likely to be reconvicted, particularly when they are able to return to the same address they had prior to incarceration and when they live together with a partner, parents or others family or friends. Individuals who were homeless or lived in an institution (such as addiction clinics) are more likely to be reconvicted when compared to individuals who had an address. These results seem consistent with social control theories as they suggest that stable (i.e., being able to return to a pre-prison address, longer job duration) and intensive social relationships (i.e., living together with others, working more hours) are related to lower reconviction rates.

Many formerly incarcerated individuals have problematic debts

Approximately 60% of formerly incarceration individuals have registered problematic debts. Since the available data did not include credit debts (such as debts with telecommunication companies) nor informal debts (meaning personal debts with family or friends), it is possible that the actual number of individuals with debts may be even higher than the estimates here.

Problematic debts are related to recidivism

Individuals who have problematic debts are more likely to be reconvicted than individuals who do not have problematic debts, even when we control for important differences in background characteristics and problems on the other basic conditions (work, income, and housing).

Imprisonment length has little to no effect on the prospects of having work, income, housing, and debts after release

When we control for differences in background characteristics and whether individuals met the basic conditions prior to incarceration, little to no differences exist between individuals experience varying lengths of stay in prison on the prospects of having work, income, housing, and debts after release. Also, few differences were found concerning specific job and housing qualities. These findings indicate that length of imprisonment exerts an overall null effect on the prospects of having work, income, housing, and debts after release. This suggests that very short prison stays do not lead to additional problems concerning these basic conditions (as there is little to no

time to help individuals during their time in prison, even though individuals can lose their work or housing while incarcerated), however, the results demonstrate that prison stays of less than 10 days have just as much (or little) impact on the prospects of meeting these basic conditions as a prison stay of one to two years.

Limitations

Although this study used rich administrative data on several basic conditions, we were not able to examine all five basic conditions since no data was available on whether individuals had valid ID or suitable healthcare upon entry into prison or after release. Even though all individuals are supposed to receive a standard screening on these conditions upon entry into prison, this information was not available for the cohorts in this study. The available data from Statistics Netherland does provide a good overview of three of the five basic conditions for a large group of formerly incarcerated individuals, but also have their limitations. For example, no information was available about whether individuals had a registered address for nearly a quarter of the study population. Even when data was available about housing, it was not always clear whether this was a place where someone actually resided. Data about debts was also not available for all individuals. In addition, we do not have any information about credit debts nor informal debts which means we might be underestimating the number of individuals with problematic debts. More generally, by using administrative data we are only able to report on sources of legal, registered work and income, however formerly incarcerated individuals often work in informal sectors or have income from undeclared work, of which we have no data.

Finally, by using a propensity score stratification method, we were able to test the effect of imprisonment length on the basic conditions while controlling for a comprehensive array of pre-prison covariates on multiple life domains, however, we still were unable to control for other potentially relevant covariates such as substance use, personality characteristics, or motivation to change. While additional analyses using different groups of incarcerated individuals (with differing backgrounds) did yield similar conclusions, this remains a limitation nonetheless.

Conclusion and recommendations for research, practice and policy

Many formerly incarcerated individuals have problems meeting the basic conditions generally known to be important for a successful reintegration. The cohorts studied in this seventh edition of the aftercare monitor (adults released in 2017, 2018, and 2019 from a Dutch prison) seemed to experience just as many problems meeting these conditions as those in prior monitors. Despite the rather favorable labor market conditions and challenges in the housing market that these cohorts faced, it appears a relatively stable number of individuals enter and leave prison without work or a place to live, which is related to recidivism rates. Moreover, a number of individuals leave prison with (new) problems (i.e., as they lost their job or housing while incarcerated). The results of this study demonstrate that job and housing stability are related to lower reconviction rates. Therefore, aftercare policies which hope to reduce recidivism rates, ought to invest in ways to ensure that problems do not arise nor worsen while individuals are incarcerated. This requires strong cooperation between prison-based and community-based professionals who provide aftercare services. Since many individuals have relatively short stays in prison in the Netherlands, it is especially

important to have quick screenings upon entry into prison to make an inventory of the problems and reintegration needs of individuals *and* adequately share this information with relevant agencies. The importance of screenings and information sharing is highlighted by the fact that we find that prison stays of less than 10 days can have just as much (or little) effect on meeting these basic conditions as much longer prison stays. Increasing the cooperation between the Dutch Custodial Institutions Agency, the municipalities, and probation services by way of the administrative act 'Providing Opportunities for Reentry' (*het bestuurlijk akkoord, Kansen bieden voor reïntegratie*, JenV et al., 2019) seems therefore promising. Since this act only was signed in 2019, the cohorts in this monitor were not able to profit from any potential benefits stemming from this closer collaboration. Even so, first evaluations from the Inspectorate of the Ministry of Justice and Security (2023) suggest some improvements in the cooperation between these agencies have been made as a result of this act, but there is a lot of room for improvement.

To gain more insight into the complex processes surrounding aftercare services and reintegration success, more in-depth research is needed. The Dutch Research and Data Centre has been monitoring Dutch aftercare policies since 2010 and has consistently found that a large number of formerly incarcerated individuals have problems meeting the basic conditions for a successful reintegration and that these conditions are related to recidivism. To further our knowledge, it is essential to consider not only whether these conditions are met, but also to investigate ways to solve these problems or prevent problems from arising or worsening while individuals are incarcerated, and to understand under which circumstances aftercare policies contribute to a safer society. This requires a mixed-method approach involving incarcerated individuals and the multiple actors involved with aftercare which combines data on reentry experiences gathered through interviews as well as case studies to determine the pitfalls and success of the reentry process. Moreover, it is essential that information about the problems and needs concerning the basic conditions are registered and made available for research purposes. Only then can future aftercare monitors further our knowledge on the necessary conditions for a successful reentry and determine whether Dutch aftercare policies – as a whole – are successful in achieving their objectives.

Literatuur

- Aaltonen, M., Oksanen, A., & Kivivuori, J. (2016). Debt problems and crime. *Criminology*, 54(2), 307-331.
- Agnew, R. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30, 47-87.
- Appelman, J., Dirkzwager, A., & Van der Laan, P. (2021). *Kenmerken van justitiabelen, een systematisch literatuuronderzoek*. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving.
- Bannon, A., Nagrecha, M. & Diller, R. (2010). *The hidden costs of criminal justice debt*. The Brennan Center for Justice.
- Beaudry, G., Rongqin, Y., Perry, A.E & Fazel, S. (2021). Effectiveness of psychological interventions in prison to reduce recidivism: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *The Lancet Psychiatry*, 8(9), 759-773.
- Berg, M. T., & Huebner, B. M. (2011). Reentry and the Ties that Bind: An Examination of Social Ties, Employment, and Recidivism. *Justice Quarterly*, 28(2), 382-410.
- Berk, R.A., Lenihan, K.J. & Rossi, P.H. (1980) Crime and poverty: some experimental evidence from ex-offenders. *American Sociological Review*, 45(5), 766-786
- Boone, M., Nieuwbeerta, P., Rap, S., Schuyt, P., & Liefwaard, T. (2021). *Vervangende taakstraf bij het niet betalen van een geldboete: Pre-evaluatie*. Universiteit Leiden.
- Boschman, S., Teerlink, M., & Weijters, G. (2020). Monitor nazorg ex-gedeteneerden - zesde meting. WODC.
- Boschman, S., Verweij, S., Teerlink, M., & Weijters, G. (2021). *Re-integratiebeleid en recidive: lessen uit international onderzoek*. WODC.
- Boschman, S., Verweij, S., & Weijters, G. (2023). *Korte vrijheidsstraffen*. WODC.
- Bryan, B. (2023). Housing instability following felony conviction and incarceration: disentangling being marked from being locked up. *Journal of Quantitative Criminology*, 39, 833-874.
- CBS (2020). *De arbeidsmarkt in cijfers 2019*. CBS.
- CBS. (2023, 19 juni). *Uit huis gaan* [Dataset: personen in huishoudens]. Geraadpleegd van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37620/table?ts=1707468822921>
- Clark, L.M. (2007). Landlord attitudes toward renting to released offenders. *Federal Probation*, 71, 20.
- Clark, V. A. (2016). Predicting two types of recidivism among newly released prisoners: first addresses as "launch pads" for recidivism or reentry success. *Crime & Delinquency*, 62(10), 1364-1400.
- Clarke, M. (2016) The prevalence of rough sleeping and sofa surfing amongst young people in the UK. *Social Inclusion*, 4(4), 60-72.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (second edition)*. Lawrence Earlbaum Associates.
- Corno, L. (2012). Peer effects on criminal behavior: evidence from the homeless. *Norface Migration, UK*, 1-46.
- Dienst Justitiële Inrichtingen (2022, 11 aug). *Uitstroom 2021 per gemeente per provincie* [Data set]. Retrieved from *Uitstroom 2021 per gemeente per provincie* | Publicatie | dji.nl
- Dirkzwager, A., Blokland, A., Nannes, K., & Vroonland, M. (2015). Effecten van detentie op het vinden van werk en een woning. *Tijdschrift voor Criminologie*, 57(1), 5-30.

- Dirkzwager, A., Lamet, W., Nieuwbeerta, P., Blokland, A., & van der Laan, P. (2009). Na detentie: de gevolgen van rechtspraak. *Rechtstreeks*, 2009(1), 6-34.
- Doekhie, J.V.O.R. (2019). *Dimensions of desistance: a qualitative longitudinal analysis of different dimensions of the desistance process among long-term prisoners in the Netherlands* [Proefschrift, Universiteit Leiden].
- Doekhie, J.V.O.R., Koenraadt, R., & Den Besten, A.L. (2024) *Van Bajes naar Buiten*. WODC.
- Drake, E. K., Aos, S., & Miller, M. G. (2009). Evidence-Based Public Policy Options to Reduce Crime and Criminal Justice Costs: Implications in Washington State. *Victims & Offenders*, 4(2), 170-196.
- Farrall, S. & Bowling, B. (1999). Structuration, human development and desistance from crime. *European Journal of Criminology*, 39(2), 253-268.
- Felson, R. B., Osgood, D. W., Horney, J., & Wiernik, C. (2012). Having a bad month: General versus specific effects of stress on crime. *Journal of Quantitative Criminology*, 28, 347-363.
- Fitzpatrick, K. M., & Myrstol, B. (2011). The jailing of America's homeless: Evaluating the rabble management thesis. *Crime & Delinquency*, 57(2), 271-297.
- Giordano, P.C., Cernkovich, S.A., & Rudolph, J.L. (2002). Gender, crime, and desistance: Toward a theory of cognitive transformation. *American Journal of sociology*, 107(4), 990-1064.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford: Stanford University Press.
- Hanrath, J., de Boois, M., van Beek, G., de Vogel, V. & Jungmann, N. (2018). *'Jij bent toch van de schulden?' Project verbeterde samenwerking tussen schuldhulpverlening en reclassering in Amsterdam*. Hogeschool Utrecht.
- Harding, D. J., Morenoff, J.D. & Herbert, C.W. (2013). Home is hard to find: neighborhoods, institutions, and the residential trajectories of returning prisoners. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 647(1), 214-236
- Harris, A., Evans, H. & Beckett, K. (2010). Drawing blood from stones: legal debt and social inequality in contemporary United States. *American Journal of Sociology*, 115(6), 1753-1799.
- Herbert, C. W., Morenoff, J. D., & Harding, D. J. (2015). Homelessness and housing insecurity among former prisoners. *RSF: The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 1(2), 44-79.
- Hipp, J.R., Petersilia, J. & Turner, S. (2010a). Parolee recidivism in California: the effect of neighborhood context and social service agency characteristics. *Criminology*, 48(4), 947-979.
- Hipp, J.R., Turner, S. & Jannetta, J. (2010b). Are sex offenders moving into social disorganization? Analyzing the residential mobility of California parolees. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 47(4), 558-590
- Hoeve, M., Jurrius, K., van der Zouwen, M., Vergeer, M., Voogt, M., & Stams, G. J. J. M. (2011). *In de schuld, in de fout? Schuldenproblematiek en crimineel gedrag bij adolescenten en jongvolwassenen*. Kohnstamm Institute.
- Inspectie Justitie en Veiligheid. (2023). *Samen werken aan een nieuwe start*. Inspectie Justitie en Veiligheid.
- Janssen, J. (1999). *Laat maar zitten; Een exploratief onderzoek naar de werking van de korte vrijheidsstraf*. Boom Juridische uitgevers.
- Johnson, B.D. (2006). The multilevel context of criminal sentencing: Integrating judge- and county-level influences. *Criminology*, 44, 259-298.
- Kling, J.R. (2006). Incarceration length, employment, and earnings. *American economic review*, 96(3), 863-876.

- Koenraadt, R., Dirkzwager, A., & Nieuwbeerta, P. (2020). Gedetineerd en debiteur. *Proces*, 99(2), 157-171.
- Koenraadt, R. & Schuyt, P. (2024). Schulden en boetes: inzicht in de financiële situatie en strafoplegging van veroordeelde personen in Nederland. *Tijdschrift voor Criminologie*, 66, 1-22.
- Kubrin, C.E. & Stewart, E.A. (2006). Predicting who reoffends: the neglected role of neighborhood context in recidivism studies. *Criminology*, 44(1), 165-197.
- Laub, J.H., & Sampson, R.J. (1993). Turning points in the life course: Why change matters to the study of crime. *Criminology*, 31(3), 301-325.
- Laub, J. H., & Sampson, R. J. (2003). *Shared beginnings, divergent lives: delinquent boys to age 70*. Harvard University Press.
- La Vigne, N. & Parthasarathy, B. (2005). *Prisoner reentry and residential mobility*. Urban Institute.
- Loughran, T.A., Mulvey, E.P., Schubert, C.A., Fagan, J., Piquero, A.R., & Losoya, S.H. (2009). Estimating a dose-response relationship between length of stay and future recidivism in serious juvenile offenders. *Criminology*, 47(3), 699-740.
- Mallar, C.D. & Thornton, C.V.D. (1978) Transitional aid for released prisoners: evidence from the life experiment. *The Journal of Human Resources*, 13(2), 208-236.
- Massoglia, M., Firebaugh, G. & Warner, C. (2013). Racial variation in the effect of incarceration on neighborhood attainment. *American Sociological Review*, 78(1), 142-165.
- McCullagh, P. (1980). Regression models for ordinal data. *Journal of the Royal Statistical Society, Series B*, 42, 109-142.
- Mears, D.P., Cochran, J.C., Siennick, S.E. & Bales, W.D. (2012). Prison visitation and recidivism. *Justice Quarterly*, 29(6), 888-918.
- Metraux, S., & Culhane, D. P. (2004). Homeless shelter use and reincarceration following prison release. *Criminology & Public Policy*, 3(2), 139-160.
- Ministerie van JenV, DJI, VNG, & 3RO. (2019). *Kansen bieden voor re-integratie in de praktijk* (handreiking bij bestuurlijk akkoord). Ministerie van JenV.
- More, P.A. & Weijters, G. (2011). *Tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden. Resultaten en vergelijking tussen twee metingen in de tijd*. WODC.
- Nagin, D.S., Cullen, F.T., & Jonson, C.L. (2009). Imprisonment and reoffending. *Crime and justice*, 38(1), 115-200.
- Nagin, D.S., & Snodgrass, G.M. (2013). The effect of incarceration on re-offending: Evidence from a natural experiment in Pennsylvania. *Journal of Quantitative Criminology*, 29(4), 601-642.
- Nguyen, H., Kamada, T., & Ramakers, A. (2022). On the margins: considering the relationship between informal work and reoffending. *Justice quarterly*, 39(2), 427-454.
- Nieuwbeerta, P., Nagin, D.S., & Blokland, A.A. (2009). Assessing the impact of first-time imprisonment on offenders' subsequent criminal career development: A matched samples comparison. *Journal of Quantitative Criminology*, 25(3), 227-257.
- Noordhuizen, S. & Weijters, G. (2012). *Derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden*. WODC
- NJCM. (2021). *Mensenrechtelijke aspecten van kortdurende detentie in Nederland*: NJCM.
- O'Leary C. (2013). The role of stable accomodation in reducing recidivism: what does the evidence tel lus? *Safer Communities*, 12(1), 5-12.
- Pasma A.J. (2023), *Re-entry support from prison-based and community-based professionals*. Universiteit Leiden].

- Petersilia, J. (2003) When prisoners come home: Parole and prisoner reentry. Oxford University Press.
- Pettit, B., & Lyons, C.J. (2009). Incarceration and the legitimate labor market: Examining age-graded effects on employment and wages. *Law & society review*, 43(4), 725-756.
- Pilkuskas, N.V., Garfinkel, I. & McLanahan, S.S. (2014). The prevalence and economic value of doubling up. *Demography*, 51, 1667-1676.
- Poppens, M. & Pouw, M. (2019). *Eindrapportage experiment 'Re-integratie ex-gedetineerden': onderdeel van de CityDeal Zorg voor Veiligheid in de Stad*. Gemeente Tilburg en Breda.
- R Core Team (2021). R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <https://www.R-project.org/>.
- Ramakers, A. (2022). Secrecy as best policy? Stigma management and employment outcomes after release from prison. *The British Journal of Criminology*, 62(2), 501-518.
- Ramakers, A., Apel, R., Nieuwbeerta, P., Dirkzwager, A., & Van Wilsem, J. (2014). Imprisonment Length and Post-Prison Employment Prospects. *Criminology*, 52(3), 399-427.
- Ramakers, A., Nieuwbeerta, P., Wilsem, J. v., & Dirkzwager, A. (2017). Not just any job will do: A study on employment characteristics and recidivism risks after release. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 61(16), 1795-1818.
- Ramakers, A., Nieuwbeerta, P., Wilsem, J. v., Dirkzwager, A., & Reef, J. (2014). Werk(kenmerken) en recidiverisico's na detentie in Nederland. *Tijdschrift voor Criminologie*, 56(2), 67-89.
- Rauma, D. & Berk, R.A. (1987) Remuneration and recidivism: the long-term impact of unemployment compensation on ex-offenders. *Journal of Quantitative Criminology*, 3(1), 3-27
- Reid, K.W., Eric V.f, & Kushel, M.B. (2008). Association Between the Level of Housing Instability, Economic Standing, and Health Care Access: A Meta-Regression. *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 19(4): 1212-28.
- Rodermond, E. (2018). *Out of prison, out of crime? Women on the road to desistance*. [Proefschrift, Vrije Universiteit Amsterdam].
- RSJ. (2021). *Korte detenties nader bekeken*. RSJ.
- Schel, S., Kuijpers, M., Wewerinke, D., Scheepers, A., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023). Iedereen telt mee. Resultaten eerste ETHOS telling van dak- en thuisloosheid in regio Brabant Noordoost-Oost. Hogeschool Utrecht
- Shlay, A.B. & Rossi, P.H. (1992). Social Science Research and Contemporary Studies of Homelessness. *Annual Review of Sociology*, 18, 129-60.
- Skardhamar, T., & Savolainen, J. (2014). Changes in criminal offending around the time of job entry: A study of employment and desistance. *Criminology*, 52(2), 263-291.
- Solomon, A.L., Thomson, G.L. & Keegan, S. (2004). *Prisoner reentry in Michigan*. Urban Institute.
- Snodgrass, G.M., Blokland, A.A., Haviland, A., Nieuwbeerta, P., & Nagin, D.S. (2011). Does the time cause the crime? An examination of the relationship between time served and reoffending in the Netherlands. *Criminology*, 49(4), 1149-1194.
- Stam, M., Wermink, H., Blokland, A., & Been, J. (2023). The effects of imprisonment length on recidivism: A judge stringency instrumental variable approach. *Journal of Experimental Criminology*, 19, 1-32.
- Tollenaar, N. (2018). *De bruikbaarheid van tellingsmodellen voor recidivefrequentiegegevens*. WODC.

- Van Beek, G. (2022). *Mea Culpa: the complexity of financial problems among probation clients* [Proefschrift, Tilburg University].
- Van Beek, G., de Vogel, V., & van de Mheen, H. (2020). The relationship between debt and crime: A systematic and scoping review. *European Journal of Probation, 13*(1), 41-71.
- Van Wingerden, S., Van Wilsem, J., & Johnson, B.D. (2016). Offender's personal circumstances and punishment: toward a more refined model for the explanation of sentencing disparities. *Justice Quarterly, 33*(1), 100-133.
- Verbruggen, J., Blokland, A. A., & Van der Geest, V. R. (2012). Effects of employment and unemployment on serious offending in a high-risk sample of men and women from ages 18 to 32 in the Netherlands. *British Journal of Criminology, 52*(5), 845-869.
- Verweij, S., Weijters, G., Wermink, H., & Blokland, A. J. (2021). Post-Release Source of Income and Convictions of Formerly Incarcerated Adults. *Crime & Delinquency, 68*(6-7), 1035-1068.
- Verweij, S., Tollenaar, N., Teerlink, M., & Weijters, G. (2021). *Recidive onder justitiabelen in Nederland*. WODC. Cahier 2019-1.
- Vink, M., & Diephuis, B. (2023). Berechting van misdrijven. In D.E.G. Moolenaar, R. Choenni, & S. Van den Braak (Eds.), *Criminaliteit en rechtshandhaving* (pp. 41-45). WODC.
- Visher, C. A., Debus, S., & Yahner, J. (2008). *Employment after Prison: A Longitudinal Study of Releasees in Three States*. Washington: Urban Institute, Justice Policy Center.
- Visher, C. & Farrell, J. (2005). *Chicago communities and prisoner reentry*. Urban Institute.
- Visher, C. A., La Vigne, N. G., & Travis, J. (2004). *Returning home: Understanding the challenges of prisoner reentry*. Urban Institute, Justice Policy Center.
- Warner, C. (2015). On the move: Incarceration, race, and residential mobility. *Social Science Research, 52*, 451-464.
- Wartna, B. S. J., Tollenaar, N. & Essers, A. A. (2005). *Door na de gevangenis: een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive onder ex-gedetineerden*. WODC.
- Wartna, B. S. J., Tollenaar, N., Blom, M., Alma, S. M., Bregman, I. M., Essers, A. A. M., & van Straalen, E. K. (2011a). *Recidivism report 2002-2008. Trends in the reconviction rate of Dutch offenders. Factsheet 2011-5a*. WODC.
- Wartna, B., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011b). *De WODC-Recidivemonitor: 4e herziene versie*. WODC.
- Weijters, G., Rokven, J. J., & Verweij, S. (2018). *Monitor nazorg ex-gedetineerden - meting 5*. WODC.
- Weijters, G., More, P.A. & Alma, S.M. (2010) *Nazorgproblematiek van kortgestrafte gedetineerden*. WODC.
- Wensveen, M. (2020). *Eigen haard is goud waard? Een studie naar de woonsituatie, het verhuisgedrag en recidive van (ex-)gedetineerden*. Leiden University.
- Wermink, H., Nieuwbeerta, P., Ramakers, A.A., de Keijser, J.W., & Dirkzwager, A.J. (2018). Short-term effects of imprisonment length on recidivism in the Netherlands. *Crime & Delinquency, 64*(8), 1057-1093.
- Wewerinke, D., Kuijpers, M., Schel, S., De Vries, J. & Van Doorn, L. (2023). *Iedereen telt mee. Resultaten eerste ETHOS telling van dak- en thuisloosheid in regio Meierij en Bommelerwaard*. Hogeschool Utrecht.
- Williams, K., Poyser, J. & Hopkins, K. (2012). *Accommodation, homelessness and reoffending of prisoners: results from the surveying prisoner crime reduction (SPCR) survey*. Ministry of Justice.

Wolff, N., Shi, J. & Schumann, B.E. (2012). Reentry preparedness among soon-to-be released inmates and the role of time served. *Journal of Criminal Justice*, 40(5), 379-385.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Prof. dr. Anja Dirkzwager Bijzonder hoogleraar Reclassering, Vrije Universiteit Amsterdam

Leden

Dr. Elanie Rodermond Universitair docent, Vrije Universiteit Amsterdam
Marieke Veelders Beleidsmedewerker, DG Straffen en Beschermen,
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Michelle Rocha Gemeente Den Haag
Marja Witteveen Beleidsadviseur, Dienst Justitiële Inrichtingen

Bijlage 2 Aanvullende tabellen over werk, inkomen en onderdak

Tabel B2.1 De situatie op werk, inkomen en onderdak voor en na detentie voor nazorgkandidaten uit cohortjaren 2017, 2018 en 2019

	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	%	%	%	%
Cohort 2017 (N = 22.126)				
Heeft werk	16	16	19	19
Studeert	2	2	2	1
Werkt en studeert	1	1	1	1
Geen dagbesteding	81	81	79	78
Werk onbekend	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
Heeft inkomen	68	65	71	73
Geen inkomen	32	35	29	27
Inkomen onbekend	0	0	0	0
Heeft onderdak	73	72	70	70
Adresloos	6	7	6	5
Onderdak onbekend	21	22	24	25
Cohort 2018 (N = 21.437)				
Heeft werk	18	18	20	19
Studeert	2	2	1	1
Werkt en studeert	1	1	1	1
Geen dagbesteding	79	80	78	79
Werk onbekend	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
Heeft inkomen	68	64	70	72
Geen inkomen	33	36	30	28
Inkomen onbekend	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
Heeft onderdak	71	70	69	68
Adresloos	6	7	6	6
Onderdak onbekend	23	23	25	26

	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	%	%	%	%
Cohort 2019 (N = 21.344)				
Heeft werk	19	18	18	17
Studeert	2	2	1	1
Werkt en studeert	1	1	1	1
Geen dagbesteding	78	80	80	81
Werk onbekend	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
Heeft inkomen	68	64	70	72
Geen inkomen	33	36	30	28
Inkomen onbekend	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1
Heeft onderdak	71	70	69	68
Adresloos	6	7	6	6
Onderdak onbekend	23	23	25	26

Tabel B2.2 Beschrijvende statistieken van werkkenmerken voor en na detentie van werkende nazorgkandidaten van cohortjaren 2017 en 2018

	Cohort 2017				Cohort 2018			
	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	<i>N</i> = 3.771	<i>N</i> = 3.728	<i>N</i> = 4.377	<i>N</i> = 4.493	<i>N</i> = 4.114	<i>N</i> = 3.996	<i>N</i> = 4.405	<i>N</i> = 4.166
	%	%	%	%	%	%	%	%
Dienstverband								
Voltijd	28	27	32	36	31	32	36	39
Deeltijd	52	54	55	54	54	53	53	51
Onbekend	20	19	13	10	15	15	11	10
Arbeidsduur								
< 12 uur	16	15	14	14	15	13	14	12
12 - < 20 uur	9	10	10	9	9	10	9	9
20 - < 25 uur	8	7	8	7	7	8	7	8
25 - < 30 uur	6	8	8	8	8	7	7	7
30 - < 35 uur	9	10	10	11	10	11	11	11
35 en meer uur	32	31	37	41	36	36	41	43
Onbekend	20	19	13	10	15	15	11	10
	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>	<i>M (SD)</i>
Basisloon	€ 1.208 (€997)	€ 1.183 (€939)	€ 1.249 (€916)	€ 1.330 (€949)	€ 1.271 (€1.081)	€ 1.246 (€1.022)	€ 1.328 (€1.060)	€ 1.422 (€1.079)

Tabel B2.3 Vergelijking tussen nazorgkandidaten die voor detentie wel of geen werk hadden voor cohortjaren 2017 en 2018

		Situatie 1 maand na detentie		Situatie 6 maanden na detentie		In het eerste jaar na detentie	
		Geen werk	Heeft werk	Geen werk	Heeft werk	Baan \geq 3 maanden behouden	Baan \geq 6 maanden behouden
	<i>N</i>	%	%	%	%	%	%
Cohort 2017							
Situatie 1 maand voor detentie							
Geen werk	18.347	93	7	90	10	39	25
Had werk	3.771	35	65	37	63	74	57
Cohort 2018							
Situatie 1 maand voor detentie							
Geen werk	17.314	93	7	90	10	36	23
Had werk	4.114	33	67	38	62	76	61

Tabel B2.4 Inkomstbronnen van nazorgkandidaten uit cohortjaren 2017 en 2018

	Cohort 2017 (N = 22.126)				Cohort 2018 (N = 21.437)			
	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	%	%	%	%	%	%	%	%
Geen inkomen	32	35	29	27	33	36	30	28
Heeft inkomen	68	65	71	73	68	64	70	72
Inkomsten uit:								
Werk	14	14	16	16	16	16	17	16
Uitkering	42	41	43	42	39	38	41	40
Pensioen	2	2	2	2	2	2	2	2
Werk en uitkering	3	3	4	4	3	3	4	3
Overig	8	5	7	10	8	6	7	11

Tabel B2.5 Type uitkeringen voor nazorgkandidaten die een uitkering ontvangen (cohortjaren 2017 en 2018)

	Cohort 2017				Cohort 2018			
	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	<i>N</i> = 9.840	<i>N</i> = 9.806	<i>N</i> = 10.425	<i>N</i> = 10.085	<i>N</i> = 9.045	<i>N</i> = 8.842	<i>N</i> = 9.572	<i>N</i> = 9.310
	%	%	%	%	%	%	%	%
Bijstandsuitkering	62	61	64	63	59	59	61	60
Overige sociale voorzieningen	27	26	25	25	27	27	26	26
Werkloosheid	5	5	4	4	5	5	4	5
Ziekte/arbeidsongeschikt	13	13	13	14	15	15	15	15

Noot: de kolommen tellen niet op tot 100% omdat mensen tegelijkertijd meerdere uitkeringen kunnen ontvangen.

Tabel B2.6 Beschrijvende statistieken van kenmerken van onderdak voor en na detentie van nazorgkandidaten (cohort 2017 en 2018)

	Cohort 2017				Cohort 2018			
	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie	1 maand voor detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie
	<i>N</i> = 16.175	<i>N</i> = 15.815	<i>N</i> = 15.581	<i>N</i> = 15.465	<i>N</i> = 15.311	<i>N</i> = 15.054	<i>N</i> = 14.758	<i>N</i> = 14.637
Nazorgkandidaten wonen...	% / <i>M(SD)</i>	% / <i>M(SD)</i>	% / <i>M(SD)</i>	% / <i>M(SD)</i>	% / <i>M(SD)</i>	% / <i>M(SD)</i>	% / <i>M(SD)</i>	% / <i>M(SD)</i>
zelfstandig	40	38	39	40	41	38	39	39
bij ouders	19	18	17	16	19	19	18	17
bij partner	21	20	20	20	20	20	19	19
bij anderen	7	7	6	6	7	7	7	6
institutioneel	13	17	17	18	14	17	17	18
Aantal personen in het huishouden per woonsituatie								
bij ouders	3,70 (1,46)	3,69 (1,46)	3,67 (1,45)	3,64 (1,43)	3,70 (1,47)	3,66 (1,46)	3,66 (1,45)	3,63 (1,44)
bij partner	3,08 (1,32)	3,07 (1,30)	3,08 (1,31)	3,09 (1,30)	3,12 (1,33)	3,08 (1,32)	3,08 (1,31)	3,06 (1,28)
bij anderen	3,16 (1,60)	3,19 (1,58)	3,21 (1,61)	3,19 (1,56)	3,25 (1,58)	3,29 (1,62)	3,23 (1,62)	3,26 (1,66)
In een buurt met een...								
lage status	75	74	74	74	74	73	72	71
hoge status	25	26	26	26	27	27	28	29

Tabel B2.7 Woonsituatie voor en na detentie van cohortjaren 2017 en 2018

	Situatie 1 maand na detentie								Situatie 6 maanden na detentie							
		Zelf-standig	Bij ouders	Bij partner	Bij andere	Institu-tioneel	Dak-loos	On-bekend	Zelf-standig	Bij ouders	Bij partner	Bij andere	Institu-tioneel	Dak-loos	On-bekend	
Situatie 1 maand voor detentie	N	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Cohort 2017 (totale N = 22.126)																
Woont																
zelfstandig	6.572	78	2	5	2	8	3	4	70	3	7	2	10	3	5	
bij ouders	3.108	5	85	2	1	5	1	2	9	76	4	2	5	2	3	
bij partner	3.407	9	2	79	2	5	1	2	14	3	69	3	6	2	4	
bij anderen	1.117	13	2	6	72	4	1	2	19	2	8	58	6	2	4	
institutioneel	2.169	10	2	2	1	73	8	5	14	2	3	1	65	9	7	
Dakloos	1.345	-	-	-	-	-	79	-	10	1	3	1	18	63	4	
Onderdak onbekend	4.408	10	3	5	2	9	3	68	15	4	7	2	9	4	59	
Cohort 2018 (totale N = 21.437)																
Woont	N	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
zelfstandig	6.294	77	2	5	2	8	2	3	71	3	6	2	10	3	5	
bij ouders	2.903	4	86	2	1	4	1	2	8	78	3	1	5	1	3	
bij partner	3.127	8	3	78	2	6	1	3	13	3	70	3	6	2	5	
bij anderen	1.058	12	2	6	71	5	2	2	16	3	8	62	6	1	4	
institutioneel	2.126	10	1	2	1	74	8	5	14	2	3	1	65	8	7	
Dakloos	1.306	-	-	-	-	-	77	-	-	-	-	-	-	64	-	
Onderdak onbekend	4.623	9	3	5	1	9	3	69	13	4	7	2	9	4	62	

Noot. De woonsituatie (bij wie iemand woont) van daklozen 1 maand voor detentie bij 1 maand na detentie wordt niet weergegeven omwille van de privacy (conform de werkwijze van het CBS mogen statistieken niet worden getond als het aantal kleiner is dan 10 personen). Dit geldt ook voor cohort 2018 bij zes maanden na detentie.

Tabel B2.8 Cox-regressie analyses over het hebben van werk, inkomen of onderdak en recidive met controle variabelen (N = 62.725)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Heeft direct werk gevonden	0,79***	0,74-0,83	0,80***	0,76-0,84
Werkzaam zes maanden na detentie	0,80***	0,75-0,84	0,82***	0,79-0,86
Heeft direct inkomen	1,06**	1,01-1,10	1,08***	1,04-1,12
Heeft inkomen zes maanden na detentie	0,76***	0,73-0,79	0,79***	0,76-0,82
Heeft direct onderdak	0,93*	0,88-0,99	0,94*	0,89-0,99
Heeft onderdak zes maanden na detentie	0,90**	0,85-0,96	0,95	0,90-1,00
Controle variabelen				
Geslacht (man)	1,16***	1,09-1,24	1,19***	1,12-1,26
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,98***	0,98-0,99	0,98***	0,97-0,98
Woont samen met partner	0,87***	0,83-0,91	0,87***	0,84-0,91
Heeft een kind(eren)	0,85***	0,83-0,88	0,88***	0,86-0,91
Detentieduur	1,00***	1,00-1,00	1,00***	1,00 -1,00
Uitgangsdelict				
Vermogen	Ref	Ref	Ref	Ref
Geweld	0,71***	0,68-0,74	0,76***	0,73-0,79
Zeden	0,32***	0,26-0,39	0,32***	0,28-0,38
Vernieling	0,82***	0,77-0,87	0,83***	0,79-0,87
Drugs	0,50***	0,47-0,53	0,55***	0,52-0,58
Verkeer	0,78***	0,74-0,83	0,82***	0,78-0,86
Overig	0,70***	0,65-0,77	0,74***	0,69-0,80
Kantonfeit	0,72***	0,69-0,76	0,74***	0,71-0,77
Fictief	0,79***	0,75-0,83	0,80***	0,77-0,84
Eerste detentie (ja)	0,65***	0,62-0,67	0,63***	0,61-0,66
Aantal eerdere justitiecontacten	1,01***	1,01-1,01	1,01***	1,01-1,01
Exposure tijd T1N	0,99**	0,99-1,00	0,99*	0,99-1,00
Exposuretijd T6N	0,99***	0,99-0,99	0,99***	0,99-0,99

Noot: HR = hazard ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Tabel B2.9 Negatief-binomiaalregressie over het hebben van werk, inkomen of onderdak en recidivefrequentie met controle variabelen (N = 62.902)

	Recidivefrequentie	
	IRR	95% BI
Heeft direct werk gevonden	0,78***	0,74-0,82
Werkzaam zes maanden na detentie	0,80***	0,77-0,85
Heeft direct inkomen	1,12***	1,08-1,16
Heeft inkomen zes maanden na detentie	0,78***	0,75-0,81
Heeft direct onderdak	0,94	0,89-1,00
Heeft onderdak zes maanden na detentie	0,87***	0,81-0,92
Controle variabelen		
Geslacht (man)	1,20***	1,12-1,29
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,97***	0,97-0,97
Woont samen met partner	0,85***	0,80-0,89
Heeft een kind(eren)	0,84***	0,81-0,86
Detentieduur	1,00***	1,00-1,00
Uitgangsdelict		
Vermogen	Ref	Ref
Geweld	0,74***	0,70-0,77
Zeden	0,34***	0,28-0,42
Vernieling	0,86***	0,81-0,92
Drugs	0,51***	0,48-0,54
Verkeer	0,74***	0,70-0,78
Overig	0,71***	0,65-0,78
Kantonfeit	0,71***	0,67-0,74
Fictief	0,80***	0,76-0,84
Eerste detentie (ja)	0,68***	0,65-0,70
Aantal eerdere justitiecontacten	1,02***	1,02-1,02
Exposure tijd T1N	0,97***	0,97-0,98
Exposure tijd T6N	0,99***	0,99-0,99

Noot: IRR = incidence rate ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Tabel B2.10 Cox-regressie analyses over kenmerken van werk op recidive met controle variabelen (nazorgkandidaten met werk zes maanden na detentie, N = 11.075)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Werkt meer dan 35 uren	0,73***	0,67-0,80	0,78***	0,73-0,84
Baanbehoud	0,54***	0,47-0,63	0,61***	0,53-0,69
Controle variabelen				
Geslacht (man)	1,71***	1,65-2,15	1,77***	1,46-2,13
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,98***	0,98-0,99	0,98***	0,97-0,98
Woont samen met partner	0,77***	0,67-0,87	0,78***	0,70-0,86
Heeft een kind(eren)	0,87**	0,79-0,95	0,88**	0,82-0,95
Detentieduur	1,00**	1,00-1,00	1,00**	1,00-1,00
Uitgangsdelict				
Vermogen	Ref	Ref	Ref	Ref
Geweld	0,85**	0,74-0,96	0,88*	0,79-0,97
Zeden	0,25***	0,16-0,39	0,29***	0,20-0,41
Vernieling	0,87	0,74-1,04	0,87*	0,76-1,00
Drugs	0,61***	0,52-0,72	0,65***	0,57-0,74
Verkeer	1,04	0,91-1,20	1,06	0,95-1,18
Overig	0,89	0,71-1,12	0,85	0,70-1,02
Kantonfeit	0,73***	0,63-0,84	0,77***	0,69-0,87
Fictief	0,87	0,75-1,02	0,88*	0,78-1,00
Eerste detentie (ja)	0,74***	0,67-0,81	0,70***	0,65-0,76
Aantal eerdere justitiecontacten	1,02***	1,02-1,02	1,02***	1,02-1,03
Exposuretijd T6N	0,99***	0,99-0,99	0,99***	0,99-0,99

Noot: HR = hazard ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Tabel B2.11 Cox-regressie analyses kenmerken van inkomen op recidive met controle variabelen (nazorgkandidaten met inkomen zes maanden na detentie, N = 44.449)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Inkomsten uit...				
uitkering	Ref	Ref	Ref	Ref
werk	0,70***	0,66-0,73	0,72***	0,69-0,75
pensioen	0,77**	0,65-0,91	0,84*	0,73-0,96
werk en uitkeringen	0,78***	0,72-0,85	0,81***	0,76-0,87
Controle variabelen				
Geslacht (man)	1,15***	1,07-1,24	1,19***	1,12-1,27
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,98***	0,98-0,98	0,98***	0,97-0,98
Woont samen met partner	0,85***	0,80-0,90	0,85***	0,81-0,90
Heeft een kind(eren)	0,88***	0,85-0,92	0,90***	0,87-0,94
Detentieduur	1,00***	1,00-1,00	1,00***	1,00-1,00
Uitgangsdelict				
Vermogen	Ref	Ref	Ref	Ref
Geweld	0,72***	0,68-0,76	0,76***	0,73-0,79
Zeden	0,31***	0,25-0,39	0,31***	0,26-0,37
Vernieling	0,86***	0,80-0,92	0,85***	0,80-0,91
Drugs	0,54***	0,50-0,58	0,58***	0,55-0,62
Verkeer	0,84***	0,78-0,90	0,85***	0,80-0,90
Overig	0,75***	0,68-0,84	0,77***	0,71-0,84
Kantonfeit	0,71***	0,67-0,76	0,72***	0,68-0,76
Fictief	0,84***	0,79-0,90	0,84***	0,79-0,89
Eerste detentie (ja)	0,60***	0,58-0,63	0,84***	0,79-0,89
Aantal eerdere justitiecontacten	1,01***	1,01-1,01	1,01***	1,01-1,01
Exposuretijd T6N	0,99***	0,99-0,99	0,99***	0,99-0,99

Noot: HR = hazard ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Tabel B2.12 Negatief-binomiaalregressie over kenmerken van werk en recidivefrequentie met controle variabelen (nazorgkandidaten met werk zes maanden na detentie, N = 11.094)

	Recidivefrequentie	
	IRR	95% BI
Werkt meer dan 35 uren	0,72***	0,66-0,78
Baanbehoud	0,57***	0,50-0,67
Controle variabelen		
Geslacht (man)	1,77***	1,41-2,22
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,97***	0,97-0,98
Woont samen met partner	0,81***	0,72-0,91
Heeft een kind(eren)	0,81***	0,75-0,89
Detentieduur	1,00***	0,99-1,00
Uitgangsdelict		
Vermogen	Ref	Ref
Geweld	0,81**	0,71-0,92
Zeden	0,28***	0,20-0,40
Vernieling	0,84*	0,72-0,99
Drugs	0,64***	0,54-0,75
Verkeer	0,94	0,83-1,08
Overig	0,87	0,69-1,09
Kantonfeit	0,74***	0,64-0,86
Fictief	0,78**	0,68-0,91
Eerste detentie (ja)	0,78***	0,70-0,86
Aantal eerdere justitiecontacten	1,04***	1,04-1,05
Exposuretijd T6N	0,98***	0,97-0,98

Noot: IRR = incidence rate ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Tabel B2.13 Negatief-binomiaalregressie over kenmerken van inkomen en recidivefrequentie met controle variabelen (nazorgkandidaten met inkomen zes maanden na detentie, N = 44.541)

	Recidivefrequentie	
	IRR	95% BI
Inkomsten uit...		
uitkering	Ref	Ref
werk	0,71***	0,67-0,74
pensioen	0,88	0,74-1,03
werk en uitkeringen	0,81***	0,75-0,88
Controle variabelen		
Geslacht (man)	1,18***	1,09-1,29
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,97***	0,96-0,97
Woont samen met partner	0,80***	0,76-0,85
Heeft een kind(eren)	0,86***	0,83-0,90
Detentieduur	1,00***	0,99-1,00
Uitgangsdelict		
Vermogen	Ref	Ref
Geweld	0,75***	0,71-0,79
Zeden	0,34***	0,28-0,42
Vernieling	0,90**	0,80-0,97
Drugs	0,54***	0,50-0,58
Verkeer	0,77***	0,72-0,82
Overig	0,71***	0,64-0,78
Kantonfeit	0,71***	0,67-0,76
Fictief	0,81***	0,76-0,87
Eerste detentie (ja)	0,63***	0,60-0,66
Aantal eerdere justitiecontacten	1,02***	1,02-1,02
Exposuretijd T6N	0,07***	0,06-0,09

Noot: IRR = incidence rate ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Tabel B2.14 Cox-regressie analyses over kenmerken van onderdak en recidive met controle variabelen (nazorgkandidaten met onderdak zes maanden na detentie, N = 32.477)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Woont met... (zelfstandig is referentie)				
partner	0,82***	0,75-0,99	0,86***	0,79-0,93
ouder(s)	0,88***	0,83-0,94	0,92*	0,87-0,97
andere(n)	0,88**	0,80-0,97	0,87**	0,81-0,95
institutioneel	1,34***	1,25-1,43	1,34***	1,26-1,42
Woont in buurt met lage status	1,08**	1,03-1,13	1,06**	1,02-1,11
Stabiel adres	1	0,92-1,08	1,01	0,94-1,08
Teruggekeerd naar vorig adres	0,88**	0,82-0,95	0,89**	0,83-0,95
Is dakloos geweest in de eerste zes maanden na detentie	1,24***	1,12-1,38	1,22***	1,11-1,35
Controle variabelen				
Geslacht (man)	1,10*	1,02-1,21	1,14**	1,05-1,22
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,98***	0,98-0,98	0,98***	0,97-0,98
Woont samen met partner	0,97	0,89-1,06	0,94	0,87-1,01
Heeft een kind(eren)	0,86***	0,83-0,91	0,90***	0,87-0,94
Detentieduur	1,00***	1,00-1,00	1,00***	1,00-1,00
Uitgangsdelict				
Vermogen	Ref	Ref	Ref	Ref
Geweld	0,72***	0,68-0,70	0,77***	0,73-0,81
Zeden	0,29***	0,22-0,30	0,29***	0,23-0,36
Vernieling	0,85***	0,78-0,92	0,84***	0,79-0,90
Drugs	0,56***	0,52-0,61	0,60***	0,56-0,64
Verkeer	0,83***	0,77-0,90	0,84***	0,79-0,91
Overig	0,75***	0,67-0,84	0,77***	0,70-0,85
Kantonfeit	0,70***	0,65-0,75	0,71***	0,67-0,76
Fictief	0,81***	0,74-0,87	0,79***	0,74-0,85
Eerste detentie (ja)	0,59***	0,55-0,62	0,59***	0,56-0,62
Aantal eerdere justitiecontacten	1,01***	1,01-1,01	1,01***	1,01-1,01
Exposuretijd T6N	1,00***	0,99-0,99	0,99***	0,99-0,99
Heeft inkomen zes maanden na detentie	0,79***	0,75-0,83	0,82***	0,78-0,85

Noot: HR = hazard ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Tabel B2.15 Negatief-binomiaalregressie over kenmerken van onderdak en recidivefrequentie met controle variabelen (nazorgkandidaten met onderdak zes maanden na detentie, $N = 32.547$)

	Recidivefrequentie	
	IRR	95% BI
Woont met... (zelfstandig is referentie)		
partner	0,84***	0,77-0,91
ouder(s)	0,91**	0,85-0,97
andere(n)	0,86***	0,78-0,93
institutioneel	1,50***	1,41-1,60
Woont in buurt met lage status	1,02	0,98-1,07
Stabiël adres	1,03	0,96-1,10
Teruggekeerd naar vorig adres	0,88**	0,82-0,95
Is dakloos geweest in de eerste zes maanden na detentie	1,19**	1,07-1,32
Controle variabelen		
Geslacht (man)	1,15**	1,05-1,24
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,97***	0,97-0,97
Woont samen met partner	0,97	0,90-1,05
Heeft een kind(eren)	0,88***	0,84-0,92
Detentieduur	1,00***	0,99-1,00
Uitgangsdelict		
Vermogen	Ref	Ref
Geweld	0,78***	0,74-0,83
Zeden	0,31***	0,34-0,39
Vernieling	0,87**	0,80-0,94
Drugs	0,62***	0,57-0,66
Verkeer	0,79***	0,74-0,85
Overig	0,70***	0,53-0,78
Kantonfeit	0,69***	0,65-0,74
Fictief	0,82***	0,76-0,89
Eerste detentie (ja)	0,64***	0,61-0,67
Aantal eerdere justitiecontacten	1,02***	1,02-1,02
Exposuretijd T6N	0,99**	0,98-0,99

Noot: IRR = incidence rate ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Bijlage 3 Aanvullende tabellen over problematische schulden

Tabel B3.1 Hoeveel nazorgkandidaten hebben zelf geen schulden, maar behoren wel tot een huishouden met problematische schulden?

	Cohort 2018			Cohort 2019		
	Voor detentie	Eerste 1 januari na detentie	Situatie op 1 oktober 2020	Voor detentie	Eerste 1 januari na detentie	Situatie op 1 oktober 2020
<i>N</i>	6.636	4.315	4.313	6.667	4.452	4.441
	%	%	%	%	%	%
Huishouden heeft geen problematische schulden	75	76	76	74	78	77
Huishouden heeft problematische schulden	10	10	8	9	8	8
Behoort tot een instelling	15	14	16	17	14	16

Tabel B3.2 Cox-regressie analyses over problematische schulden en recidive met controle variabelen (N = 50.393)

	Eenjarige recidive		Tweejarige recidive	
	HR	95% BI	HR	95% BI
Problematische schulden op eerste januari na detentie	1,11***	1,07-1,16	1,12***	1,09-1,16
Controle variabelen				
Geslacht (man)	1,11**	1,04-1,19	1,15***	1,08-1,22
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,98***	0,98-0,98	0,97***	0,97-0,98
Woont samen met partner	0,84***	0,80-0,88	0,84***	0,81-0,88
Heeft een kind(eren)	0,87***	0,84-0,90	0,89***	0,86-0,91
Detentieduur	1,00***	1,00-1,00	1,00***	1,00-1,00
Uitgangsdelict				
Vermogen	Ref	Ref	Ref	Ref
Geweld	0,75***	0,71-0,78	0,79***	0,76-0,82
Zeden	0,35***	0,28-0,43	0,34***	0,29-0,41
Vernieling	0,85***	0,80-0,90	0,84***	0,80-0,89
Drugs	0,55***	0,51-0,58	0,59***	0,56-0,62
Verkeer	0,80***	0,79-0,90	0,81***	0,77-0,86
Overig	0,74***	0,68-0,81	0,76***	0,70-0,82
Kantonfeit	0,69***	0,65-0,73	0,71***	0,67-0,74
Fictief	0,85***	0,80-0,90	0,84***	0,80-0,88
Eerste detentie (ja)	0,56***	0,54-0,59	0,58***	0,56-0,60
Aantal eerdere justitiecontacten	1,01***	1,01-1,02	1,01***	1,01-1,02
Heeft werk zes maanden na detentie	0,63***	0,60-0,66	0,66***	0,64-0,69
Heeft inkomen zes maanden na detentie	0,73***	0,70-0,76	0,78***	0,76-0,81
Heeft onderdak zes maanden na detentie	0,84***	0,80-0,87	0,86***	0,83-0,89

Noot: HR = hazard ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Tabel B3.3 Negatief-binomiaalregressie over problematische schulden en recidivefrequentie met controle variabelen (N = 50.498)

	Recidivefrequentie	
	IRR	95% CI
Problematische schulden op eerste januari na detentie	1,14***	1,10-1,18
Controle variabelen		
Geslacht (man)	1,15***	1,06-1,24
Leeftijd bij uitstroom (jaren)	0,97***	0,97-0,97
Woont samen met partner	0,81***	0,770-0,86-
Heeft een kind(eren)	0,85***	0,82-0,88
Detentieduur	1,00***	0,99-1
Uitgangsdelict		
Vermogen	Ref	Ref
Geweld	0,76***	0,72-0,80
Zeden	0,38***	0,31-0,48
Vernieling	0,89**	0,84-0,96
Drugs	0,54***	0,51-0,58
Verkeer	0,71***	0,67-0,76
Overig	0,74***	0,66-0,8
Kantonfeit	0,66***	0,62-0,7
Fictief	0,80***	0,76-0,85
Eerste detentie (ja)	0,61***	0,58-0,64
Aantal eerdere justitiecontacten	1,03***	1,02-1,03
Heeft werk zes maanden na detentie	0,63***	0,60-0,66
Heeft inkomen zes maanden na detentie	0,76***	0,75-0,81
Heeft onderdak zes maanden na detentie	0,80***	0,76-0,84

Noot: IRR = incidence rate ratio, 95% BI = 95% betrouwbaarheidsinterval

Bijlage 4 Aanvullende informatie en tabellen over de *propensity score* stratificatieanalyses en impact van detentieduur op de basisvoorwaarden

Uitleg over gevoeligheidsanalyses

Vier aanvullende *propensity score* stratificatieanalyses zijn uitgevoerd omdat de effecten van detentieduur op de basisvoorwaarden anders zouden kunnen zijn voor bepaalde groepen nazorgkandidaten (zie 5.4). Voor alle vier de groepen zijn aparte *ordered logit*-modellen geschat op 1) arrestanten ($N = 19.028$), 2) personen die voor het eerst een vrijheidsstraf uitzitten ($N = 20.142$), 3) personen die voor het eerst in contact zijn gekomen met justitie ($N = 4.056$) en 4) zonder personen die gedetineerd zijn vanwege een vervangende hechtenis ($N = 39.420$). Voor het *ordered logit*-model met arrestanten en zonder personen met een vervangende hechtenis zijn dezelfde kenmerken gebruikt die in bijlage 4, tabel B4.1 zijn genoemd. Voor de *ordered logit*-modellen voor personen die voor het eerst een vrijheidsstraf uitzitten is het aantal vorige vrijheidsstraffen niet meegenomen in het *logit*-model omdat het voor iedereen de eerste vrijheidsstraf was. Voor personen die voor het eerst in contact zijn gekomen met justitie zijn daarnaast, om dezelfde reden, de informatie over het aantal vorige contacten (in het algemeen, evenals ernstige en zeer ernstige contacten) niet meegenomen.

Na het schatten van de *propensity score*, zijn personen ingedeeld in groepen (strata) op basis van hun *propensity score*. Net als de analyses met alle nazorgkandidaten, hebben wij vijf (qua aantal personen) even grote groepen gemaakt. Na het maken van de strata is gekeken naar de overlap in *propensity score* over de verschillende detentieduurgroepen. Ook in de gevoeligheidsanalyses is gekozen om personen die buiten de range van *propensity score* die bij alle vijf groepen voorkomen weg te laten uit de analyses. De analyses zijn daarom gedaan met de volgende personen:

- 18.648 arrestanten, 98% van de oorspronkelijke onderzoeksgroep
- 18.884 personen die voor het eerst een vrijheidsstraf uitzitten, 94% van de oorspronkelijke onderzoeksgroep
- 3.897 personen die voor het eerst in contact zijn geweest met justitie, 96% van de oorspronkelijke onderzoeksgroep
- 38.726 personen die niet vanwege een vervangende hechtenis in detentie zitten, 98% van de oorspronkelijke onderzoeksgroep

De stratificatieprocedure is uitgevoerd in R versie 4.2.3 (R core team, 2021) met behulp van package MASS versie 7.3-54. Om te bepalen of er 'covariate balance' is bereikt, zijn ook in de gevoeligheidsanalyses tweeweg-variantieanalyses (ANOVA) gebruikt voor continue variabelen en logistische regressie analyses voor categorische variabelen. Op basis van de berekende effectgroottes (eta-squared [η^2] bij ANOVA en Cohen's w bij de logistische regressie modellen) is bepaald of de vijf detentieduurgroepen, de vijf strata en de interactie tussen deze een significant effect op de verschillende achtergrondkenmerken heeft. Uit alle gevoeligheidsanalyses blijkt dat de effectgroottes klein zijn, er zijn dus na stratificatie weinig tot geen verschillen in de achtergrondkenmerken tussen de detentieduurgroepen, oftewel, er is sprake van

balans. Tot slot zijn de effectschattingen (gepresenteerd in bijlage 4, tabellen B4.4- B4.7) bepaald op dezelfde manier als de analyses gepresenteerd in hoofdstuk 5.

Tabel B4.1 Covariaten voor propensity score, initiële balans en balans na stratificatie (N = 50.555)

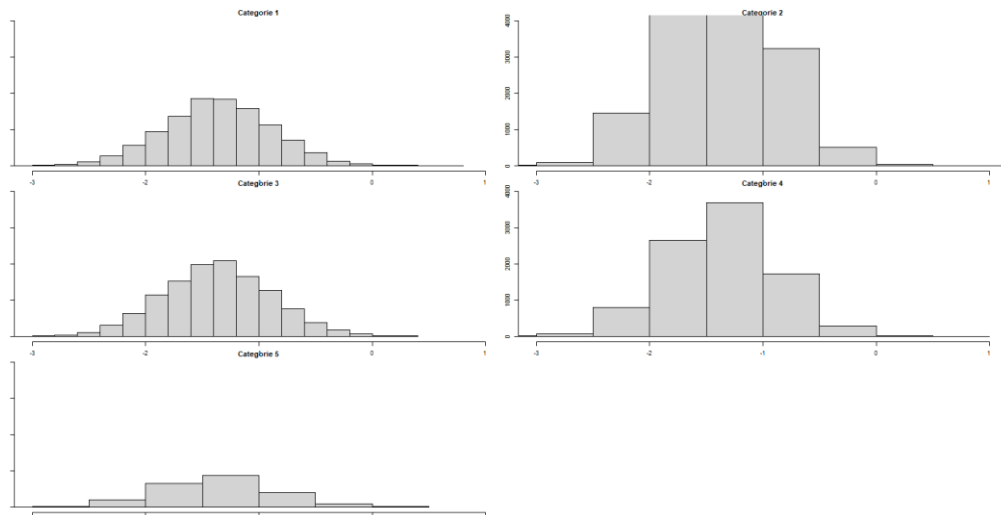
	Beschrijvende statistieken			Initiële balans		Balans na stratificatie			
	%	M	SD	Eta-squared	Cohen's w	Eta-squared detentie-duur	Eta-squared strata	Eta-squared interactie	Cohen's w
Demografische kenmerken									
Geslacht	93				0,03				0,19
Leeftijd (op moment van vrijlating)		36,24	11,58	0,002		0,002	0,005	0	
Persoonlijke omstandigheden									
Woont samen met partner	15				0,06				0,12
Heeft kind(eren)	41				0,07				0,13
Heeft schulden					0,06				0,139
Ja	31								
Nee	21								
Onbekend op moment voor detentie	39								
Niet gevonden in CBS	10								
Heeft werk	19				0,03				0,15
Heeft inkomen	68				0,06				0,20
Heeft onderdak					0,05				0,03
Ja	74								
Nee	6								
Onbekend op moment voor detentie	1								
Niet gevonden in CBS	19								
Inkomstenbron					0,03				0,05

	Beschrijvende statistieken			Initiële balans		Balans na stratificatie			
	%	<i>M</i>	<i>SD</i>	Eta-squared	Cohen's <i>w</i>	Eta-squared detentie-duur	Eta-squared strata	Eta-squared interactie	Cohen's <i>w</i>
Geen	32								
Uit werk	16								
Uit uitkeringen	42								
Uit pensioen	2								
Uit werk en uitkering	3								
Onbekend	6								
Criminele geschiedenis									
Aantal keer jeugddetentie		0,01	0,09	0,001		0,001	0,012	0	
Leeftijd bij inschrijven van de 1e zaak		21,04	8,50	0,004		0,002	0,003	0,001	
Aantal vorige contacten		13,43	18,56	0,002		0,002	0,003	0,001	
Aantal vorige vrijheidsstraffen		3,54	6,30	0,003		0,002	0,016	0,001	
Aantal vorige ernstige contacten		11,00	16,45	0,002		0,002	0,005	0,001	
Aantal vorige zeer ernstige contacten		1,03	1,88	0,005		0,005	0,05	0,001	

	Beschrijvende statistieken			Initiële balans		Balans na stratificatie			
	%	<i>M</i>	<i>SD</i>	Eta-squared	Cohen's <i>w</i>	Eta-squared detentie-duur	Eta-squared strata	Eta-squared interactie	Cohen's <i>w</i>
Type delict					0,04				0,13
Vermogen zonder geweld	36								
Vermogen met geweld	5								
Geweld	16								
Zeden	2								
Vernieling	7								
Drugs	10								
Verkeer	9								
Overig	3								
Kantonfeit	11								

Noot. De variabelen over persoonlijke kenmerken gaan over de situatie in de maand voordat iemand gedetineerd was.

Figuur B4.1 Histogrammen van de *propensity score* in de vijf detentieduurgroepen

Noot: de range is 2,36 tot 0,27. Categorie 1 = tot 10 dagen, categorie 2 = 10-28 dagen, 3 = 29-90 dagen, 4 = 91 dagen tot 1 jaar, 5 = 1-2 jaar.

Tabel B4.2 Effectschattingen van detentieduur op de basisvoorwaarden (N = 50.555)

	Heeft werk						Heeft inkomen					
	1 maand na detentie	Sig	6 maanden na detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig	1 maand na detentie	Sig	6 maanden na detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig
	%		%		%		%		%		%	
Detentieduur												
Tot 10 dagen	19,8	Ref	19,8	Ref	19	Ref	69,5	Ref	71,9	Ref	75,7	Ref
10-28 dagen	18,8		19,9	***	19,1		68,9		71,4		74,1	
29-90 dagen	16,2	***	18,7		18,5		61,5	***	69,8	**	72,4	***
90 dagen - 1 jaar	14,7	***	19		18,9		55,5	***	70,6		72,1	***
1-2 jaar	21	***	25,6	***	23,7	***	66,8		77,3	***	76,4	*
Cohen's w	0,05		0,03		0,03		0,10		0,03		0,03	
	Heeft onderdak						Heeft schulden					
	1 maand na detentie	Sig	6 maanden na detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig	1e januari na detentie	Sig	1 oktober 2020	Sig		
	%		%		%		%		%			
Detentieduur												
Tot 10 dagen	70,7	Ref	68,9	Ref	68,1	Ref	49,3	Ref	48,4	Ref		
10-28 dagen	74,3	***	73,2	***	73	***	51,6	***	51,1	***		
29-90 dagen	70,6		69,5		68,9		49,5		49,1			
90 dagen - 1 jaar	72,4	***	72,2	***	71,8	***	44,7	***	45,4	***		
1-2 jaar	73,2	*	71,9	**	72,3	**	46,5	**	43,6	***		
Cohen's w	0,05		0,05		0,05		0,03		0,04			

Tabel B4.3 Effectschattingen van detentieduur op de basisvoorwaarden voor arrestanten (N = 18.648)

		Heeft werk			Heeft inkomen			Heeft onderdak			Heeft schulden	
		1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie	1 maand na detentie	6 maanden na detentie	1 jaar na detentie	1e januari na detentie	1 oktober 2020
	N	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Detentieduur												
Tot 10 dagen	6.380	20	20,2	19,2	67,4	70,4	74,3	68,3	65,7	64,9	52,8	52,8
10-28 dagen	8.222	20,2	21,4	20,6	65,6	70	43,3	71,1	68,4	68	55	55,3
29-90 dagen	3.949	19,3	21	20,6	60,3	68,9	71,9	66,1	64,7	64	55,3	55,6
90 dagen - 1 jaar	70	16,3	16,6	14,3	63,6	68,8	69,1	61,6	67,9	68,8	64,3	58,9
1-2 jaar	27	9,8	12,6	1,8	37,4	42,8	44,2	62,9	49,1	54,2	56,5	44,2
Cohen's w		0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01

Noot: Geen van de verschillen tussen de detentieduurgroepen zijn statistisch significant.

Tabel B4.4 Effectschattingen van detentieduur op de basisvoorwaarden voor personen die voor het eerst een vrijheidsstraf uitzitten (N=18.884)

		Heeft werk						Heeft inkomen					
		1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig	1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig
	N	%		%		%		%		%		%	
Detentieduur													
Tot 10 dagen	4.487	27,8	Ref	27,8	Ref	26,6	Ref	68,2	Ref	71,8	Ref	76,9	Ref
10-28 dagen	6.108	27,3		29		27,9		68,7		73,1		76,4	
29-90 dagen	4.171	23,8	***	27,1		27,3		60,9	***	71		75,8	
90 dagen - 1 jaar	3.210	21,2	***	27,7		28,1	*	56,7	***	73,8	**	78,6	*
1-2 jaar	907	26,6		32,1	***	31	***	66,9		79	***	81,9	***
Cohen's W		0,05		0,04		0,04		0,08		0,05		0,04	
		Heeft onderdak						Heeft schulden					
		1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig	1e januari na detentie	Sig	1-okt-20	Sig		
	N	%		%		%		%		%			
Detentieduur													
Tot 10 dagen	4.487	71,5	Ref	68,9	Ref	67,9	Ref	46,2	Ref	45,9	Ref		
10-28 dagen	6.108	78,8	***	76,3	***	75,5	***	48,9	***	49,2	***		
29-90 dagen	4.171	71,7		70		68,8		42,9	*	43,5			
90 dagen - 1 jaar	3.210	72,1		71,4	***	70,1	***	35,7	***	36,4	***		
1-2 jaar	907	73,3		72,3	**	72,4	**	37,5	***	35,7	***		
Cohen's W		0,07		0,08		0,08		0,07		0,07			

Tabel B4.5 Effectschattingen van detentieduur op de basisvoorwaarden voor personen die voor het eerst contact hadden met justitie (N = 3.897)

		Heeft werk						Heeft inkomen					
		1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig	1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig
	N	%		%		%		%		%		%	
Detentieduur													
Tot 10 dagen	843	34,2	Ref	33,2	Ref	31	Ref	61,2	Ref	64,4	Ref	74,4	Ref
10-28 dagen	1.012	36,7		37,1	*	34,8	*	66,3		72	***	76,7	
29-90 dagen	861	27,8	**	31,8		32,1		55,7	**	69,4		78,6	*
90 dagen - 1 jaar	887	23,3	***	31,8		34,8	*	52,3	**	71,8	***	80	**
1-2 jaar	294	24,9		35,1		35	**	61,1		82	***	86,1	***
Cohen's w		0,09		0,04		0,07		0,07		0,11		0,1	
		Heeft onderdak						Heeft schulden					
		1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig	1e januari na detentie	Sig	1-okt-20	Sig		
	N	%		%		%		%		%			
Detentieduur													
Tot 10 dagen	843	59,4	Ref	56,5	Ref	55,3	Ref	29,4	Ref	29,5	Ref		
10-28 dagen	1.012	72,3	***	70	***	67,6	***	31,7		32,9	*		
29-90 dagen	861	60		57,5		57		22,4	**	25,6			
90 dagen - 1 jaar	887	60		59,4	*	58,4	*	21,4	**	24,2			
1-2 jaar	294	61		59,5		60,4		23,4		18,9	**		
Cohen's w		0,12		0,12		0,11		0,07		0,07			

Tabel B4.6 Effectschattingen van detentieduur op de basisvoorwaarden zonder personen die in detentie zitten vanwege een vervangende hechtenis (N = 38.726)

		Heeft werk						Heeft inkomen					
		1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig	1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig
	N	%		%		%		%		%		%	
Detentieduur													
Tot 10 dagen	7.620	19,3	Ref	19,4	Ref	18,5	Ref	68	Ref	70,7	Ref	74,9	Ref
10-28 dagen	11.952	18,5		19,2		18,5		69,2	**	70,4		73,4	
29-90 dagen	8.605	15,2	***	17,9	*	17,7		61,4	***	68,8		71,9	**
90 dagen - 1 jaar	8.459	14,6	***	19,2		19		55,1	***	70,4		72,1	
1-2 jaar	2.090	21	***	25,2	***	23,3	***	66,7		76,6		75,6	
Cohen's W		0,05		0,04		0,04		0,08		0,03		0,03	
		Heeft onderdak						Heeft schulden					
		1 maand na detentie	Sig	6 maanden detentie	Sig	1 jaar na detentie	Sig	1e januari na detentie	Sig	1-okt-20	Sig		
	N	%		%		%		%		%			
Detentieduur													
Tot 10 dagen	7.620	67,8	Ref	66,1	Ref	65,7	Ref	45,9	Ref	45	Ref		
10-28 dagen	11.952	75,5	***	73,6	***	73,6	***	49,4	***	48,9	***		
29-90 dagen	8.605	70,4	***	69,7	***	69,1	***	46,9		46,4	***		
90 dagen - 1 jaar	8.459	71,5	***	71,2	***	70,7	***	43,2	*	44,2			
1-2 jaar	2.090	71,6	**	70,1	***	70,9	***	46,1		43,1	**		
Cohen's W		0,08		0,08		0,08		0,03		0,03			

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC), Kennisinstituut voor de rechtsstaat, is een onafhankelijk kennisinstituut dat valt onder het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC draagt bij aan behoud en verbetering van de rechtsstaat via het (laten) uitvoeren van kwalitatief hoog wetenschappelijk onderzoek. En door het aanbieden van gevraagde en ongevraagde kennis, verbeterpunten en (waar mogelijk) denkrichtingen.

Meer informatie:

www.wodc.nl